

I. De imperio archadij & honozij & seueria gildonis affrice comitis.

Theodosio defuncto. successerunt duo filij sui: archadij & honozij. in partibus occidentis. utriusque tamen cura & palatii disciplina duobus potentissimis viris credita manebat: rufino & stilicone. rufino aule orientis. & stilicone occidentis. Gildo enim comes affricae praerat.

Sigibertus. Sumpserunt autem duo fratres imperium anno domini. ccc. xcvij. mundi vero quattimillesimo. lxi. & impauerunt annis. xij. Eodem tempore corpora sanctorum nazarii & celsi martirum. medio lani ab ambrosio reperta & leuata sunt Constanti nopolis iram dei formidans. igne super nubem terribiliter fulgente ad penitentiam uersa euasit. **H**ugo ubi supra. Gildo autem ut defunctum comitem theodosium. rupta fide. & calcato sacramento. affricam orientalis imperii partibus iurgere conabatur. Sed erat huic frater nomine mascibela. qui nouarum molitiones rerum inferre detestatus. relictis apud affricanam militiam duobus adolescentibus filiis in ythiam abiit. Gildo vero & fratris absentiam. & filiorum eius presentiam habens suspectam. adolescentem interfecit. Igitur mascibela contra fratrem sicut contra publicum hostem ab honozio missus est. ut reciperet mortem filiorum suorum. Quo dum proficisceretur. captiuam siluam expectit. & inde secum quosdam dei omnipotentis famulos promotos precibus sumpsit. cum quibus ieiuniis & precibus insistens assiduus meruit sine bello de fratre victoria sine cede vindictam. **II. De interitu gildonis mascibelis & rufini praefecti**

Ardalis fluminis nomen est. quod fluit inter thebasteram & metrideram ciuitatem. ubi cum quinquaginta milibus militum contra. lxx. milia hostium castrametatus est. sed cum inde loci angustias fugere cupiens. latiore campi planities expectere deliberaret. nocte superueniente non potuit. Et dum sopori membra dedisset. vidit in somnis beatum ambrosium paulo ante defunctum baculo quem gerebat locum victoriae sibi demonstrantem atque dicentem. hic. hic. hic. Quod vir sapiens primus intellexit. verbo locum. nullo die significari. Substitit ergo & in diem tertium ab ipsis caelestium sacramentorum misteris in hostem praecedit circumfusus. Et cum ad eos qui primi occurrerant verba pacis loqueretur. signiferum insolenter resistentem. & iam iam pugnam excitantem gladio percussit in brachio. qua percussione primus ille primum inclinauit vexillum. Quod crenentes relique cohortes dedicatione priorum fieri putantes. statim mascibeli certatim se signis tradidere uersis. Barbari vero quos gildo coadunauerat territi in diuersa fugerunt. Gildo ipse fugiens nauim intrauit. sed uolens nolens cogentibus uentis in affricam remeauit. Quo cum degeret post aliquot dies transgessit interit. Et non post multos iterum dies mascibela elatus insolentia fortunae. cum sanctos quorum meritis victor extiterat. nequiter inquietaret occisus est. Et dum haec in affrica geruntur. milites qui contra eugenium tyrannum uiuente adhuc theodosio imperatore praefecti fuerant cum praefato principe rufino. constantinopolim reuersi sunt. Quibus dum secundum consuetudinem

ad portas occurrisset archadius imperator. statim milites rufinum praefectum interemerunt. erat enim suspectus imperatori. quasi qui tyrannidem posset assumere. Et non multis diebus interiectis. gamas quidam genere celticus. consilio barbarus. cum esset magister militum. fasces imperii cogitabat arripere & imperatorem archadium extinguere. sed mox detectus capite plexus est. Post cuius oppressionem rufinus dux sicilie transiit hystrum cum innumero exercitu. & thracias depopulatus est uehementer. & regiam ipsam obsedit ciuitatem. Sed ipsum eius exercitum vis diuina concremauit fulminibus. Interea uero stilico comes occidentalis palatii contractis inimicis cum archadium ducibus egit cum honozio imperatore. ut alacrum regem gothorum magistrum palatii sui ostenderet. Occulso enim sedem illum sibi copulauerat. & suspiciens quod sub honozio impabat. eucherium filium imperatorem facere deliberabat.

III. De ordinatione iohannis crisostomi & eius austeritate. Sigibertus

Harebat hoc tempore sanctus & doctus uir iohannes crisostomus constantinopolis episcopus. sanctitate quidem & scientia clarus. sed in sacundia sua seuerior & liberior iustor. **A**ctor. Hic post nectarium presbiter ab antiochia euocatus est ab archadio. ut testatur cyprianus hystoria. Theophilus autem detrahebat eis. uolens presbiterum suum ysidorum ordinare. quia pro eo magnum piculum rome sustinuerat. Cum enim theodosius pugnaret contra maximianum. theophilus pro ysidorum duplices epistolas misit & exenia. iubens unam eorum. & exenia uictori dari. aliam uero uicenti. Sed quidam lector rapiens epistolas monstrauit imperatori. Quo facto timens ysidorum refugit alexandriam coactus tamen theophilus ordinauit iohannem. Suscepit autem episcopatu maiori fastu quam decebat utebatur. plurimosque clericorum pro diuisis exemit causis. uitam eorum corrigere uolens. Unde cum ueluti furiosum uniuersi declinabant. Instigabat autem cum serapio dyaconus eius dicens presentibus clericis. Numquam potens istos o episcopo corrigere nisi uno baculo percussis uniuersos. Quod dictum maius odium clericorum concitauit in eum. Qui conspirantes aduersus eum derogabant ei apud populum maxime. quia neminem patiebatur comedere secum. nec ipse ad alium inuitatus accederet. quod ideo ut aiunt quidam faciebat. quia turpiter escas percipiens comedeat. **A**lii propter continentiam. propter quam etiam caput & stomachum sepe dolebat. Dum uero plurimos procerum obiurgare cepisset. maior in eum accensa est inuidia. & maxime omelia contra eutropium eunuchum dignitatem consulis habentem. qui legem ponere fecerat imperatorem ut nullus reus ad ecclesiam confugeret. & qui fugerent retraherent. Post paucos autem dies dum ipse eutropium offendisset imperatorem. inter ceteros refugis apud ecclesiam erat. quo iacente prope altare episcopus iohannes residens super ambonem. omeliam increpatoriam fecit aduersus eum. Imperator autem caput eutropium iussit auferri propter quedam uicia. & eius nomen ex ordine consulum penitus abrogari. Iohannes ergo totam trachiam quae sex partibus diuisa est. & xi. administratibus dispensat. sacris legibus ordinabat. & etiam ponticam regionem que cotidie iudicibus gubernatur. In fenice multos conuertit ab ydolorum cultura dans pecunias templorum destructo ribus a fidelibus mulieribus sibi oblatas. De populo

quoq; celticorum arzano multos ad veram fidem conuertit. diuinam scripturam apud eos exponens per interpretem celticum. Apud scythas etiam conuertit multos. a nostra punita marcionistas compulit per literas impatoris.

III.
De miraculo comunione in lapidem conuerse & actibus iohannis crisostomi. Anastasi? cronographus.

Quidam macedonicus ouersus per iohannem crisostomum. vix potuit persuadere uxori sue ut conuerteret & comunicaret ei. Illa vero omunione que erat ex macedonianis das an ille sue ut haberet secum. accessit ad crisostomum. & perceptam ex eius manibus omunionem fingens eam se sumere. porrexit eam ancille. & receptam macedonioz omunionem ad os affert. quam iuenit lapidem factam. Tunc illa terita & tremefacta pedibus iohannis aduoluit. temeritatem cofitens lapis aut ille adhuc reuersatur in vasoz custodia rio. **Theodericus.** Sacerdotes q; secundum ecclesiasticas sanctos non viuerent. Ad principem perhibebat accedere dicens. quia non deberent honore sacerdotis frui. qui eoz vitam contemneret imitari. Arziani aut foras ciuitatem collectas agetes sepe in nocturnis antiphonis decantabant. vbi sunt q; dicunt tria virtute vnum. Contra quos iohannes auxit in nocturnis horis. faciens etiam de nocte processiones cum crucibus & cereis argenteis. expensas ad hoc pbente eudoxa augusta. Arziani vero zelo tacti plures ex catholicis occiderunt. Vn ab imperatore phibiti sunt himnos ulterius publice decantare. Iohannes aut in asiam pgens seueriano galanensi episcopo suam omendauit ecclesiam. qa cum ppter eloquentiam diligebat. At ille magis se suis auditoribus commendabat. Quod cum iohannes audisset serapione nunciante zelatus est. Reuerso igitur iohanne ab asia. contigit ut transeunte seueriano studio non assurgere serapio. At ille exasperatus clamauit. Si serapio clemens? motus fuerit xpus inhumanatus non est. Ob quaz rem accusatus a serapione pulsus est a iohanne ab ecclesia. sz reconciliatus est ei eudoxa deprecante. & filium suum theodosium in genibus eius ponente.

V.
De sanctis donato & epiphano episcopis. Actor.

Quoq; tempore legitur floruisse donatus episcopus qui ingentem draconem in os eius expuens interfecit. quem vnj iuga bouum vix trahere potuerunt ad cremandum. Hic draco ut ait sozomenus in via publica circa pontem iacebat. capras & oues & equos & boues & homines comedeat. Qui contra episcopum transeuntem dum caput leuasset quasi eum deuoraturus factus signo crucis in os eius expuit. & eum interfecit. Quem vnj paria bouum in campum vicinum traxerunt & ibi obustus est. **Tripertita hystoria.** Fuit in eo tpe epiphanius cyprioz episcopus ad cuius sepulcrum actenus demones expellunt. Idem enim dum substam etiam ppriam necessitatem sustinentibus erogasset & multis quoq; offerentibus ei pecunias manu largissima dispensaret. Contigit ut pecunijs deficientibus ychonomus ecclesie murruraret. Quo facto assistens quidam in domo qua manebat echnomus sacculum multarum pecuniarum dedit. & ita disparuit. ut nec qui dedit. nec etiam qui misit agnosceret. Quod factum omnes diuini esse iudicauerunt. Aliud quoq; eius libet referre miraculum. Qui

dam pauperes studentes epyfanium arte delute. re ut aliquid eis darz. dum iter ageret vnus eoz supinum se pstravit in terra. alter stabat quasi mortuum deflens. nec habens unde mortuum sepelire potuisset. Epiphanius aut superueniens orauit ut se quiete dormiret. & sepulchre necessaria pbuit. si mulq; consolatus est flentem dicens. Quiesce fili a lacrimis. Non enim fletu resuscitari poterit. est enim inuitabile quod euenit. cunq; discessisset epiphanius cepit ille pulsare socium ut exurgerz. Et cum hoc semel & secundo fecisset dicens. surge. hodie tuis laboribus epuleremur. & ille penitus non sentiret cognoscens illum mortuum. cucurrit ad epiphanium flens & petens ut eius socium resuscitaz. At ille consolatus est ne ferret grauius quod euenerat. non tamen defunctum denuo suscitauit. Hoc enim credo pind gestum ut non dei ministri facile deludant. **Sigibertus.** Eo quoq; tpe floruit sanctus seruacius. x. turgensium episcopus domini nostri iesu christi secundum carnem sanguine.

VI.
De orosio & scriptis eius. Sigibertus.

Hloruit etiam eo tempore in hispania orosius hystoriographus. Actor. Hic scripsit de horresta mundi libros de quibus in hoc opere multa inseruimus. diuersis tamen locis per temporum congruentiam. Hanc autem hystoriam de horresta mundi scripsit petente vel iubente augustino. videlicet miserias & clades hominum ab initio peccati retexens. vtra variloquia paganorum qui presentia tpe velut malis extra solum infestissima. ob hoc scz q; christus coleret & ydola sperneret infamabant. Idem etiam scripsit apologeticum librum pro se contra heresim pelagianam. de quo hec pauca excerpti. **Orosius in apologetico.** Quasi illustrati a domino psuademur. ut pparate in operibus bonis sint lucerne ardentes in manibus nostris q; multimodis temptacionibus fatigati. & defectu semper proprio & verbera piculantur alieno. Sed si lumen inquit quod in te est tenebre sunt. iste te. qn. e. An vero facile arbitranis. ut simplex securitate careat. letus verbo. sollicitus iracundia. patiens negligentia. mitis pigritia. doctus iactantia. summus inuidia. extra illa q; est omnium bonorum operum caligo generalis vane glorie concupiscentiam. Vnusquisq; ergo nostraz assumat opationem ut magis se melioris platione odemnet. q; in minoris despectone iustificet xpus filius dei in virtute & gloria patris q; in principio didicit. & in medio redemit. & in nouissimo iudicabit. Idem in prologo hystorie de horresta mundi. Si diuina prouidentia q; sicut pita & iusta est agere hic mundus. hominem q; conuertibilitate nature ac libertate licentie. & infirmus et otumax est sicut pie gubernari egenum opis oportet. ita iuste corripit immoderatum libertatis necesse est.

VII.
De tyconio & regulis & libris eius. Helinandus

Hlorabat etiam tunc temporis tyconius aser. in diuinis literis eruditus iuxta hystoriam sufficienter. & in secularibus non ignarus. in ecclesiasticis quoq; studiosus negocijs q; scripsit de bello intestino libros tres. & expositiones diuersaz causarum. in quibus ob suoz defensionem antiquarum meminit synodoz. E quibus omnibus cognoscit donatione petri fuisse. pposituit etiam regulas ad uestigandum & iueniendam intelligentiam scripturarum. & vnj. qsi volumina clusit. Expofuit & apocalypsim iohannis ex integro. **Augustinus**

de doctrina cristiana libro tercio. Tyconio qui eō tra donatistas inuictissimū scripsit. cum fuerit do natista. & illic inueniē absurdissimi cordis ubi eos non ex omni pte relinquere voluit. fecit libz quez regularem vocauit. quia in eo septem regulas ex cutus est. quibz quasi clauibus diuinaz scriptura rum apirentur occulta. Quarum p̄mam ponit de domino & eius corpore scz vt non hēstent. q̄n a capite ad corpz. vel a corpore ad caput transcur. & tamen ab vna eademqz p̄sona non recediē. Se cunda est de corpore domini bipertito. vel potius de corpore eius vero & similito siue de pmixta ec cleia. que regula lectorem vigilantem requirit. quādo scriptura cū ad alios loquat. vel de alijs tā qm ad eosipos ad quos loquebat. vel de eis de qui bus loq̄batur. loq̄ videē tanqm vnū sit vtrorūqz corpz. p̄pter ep̄alē om̄itōez & sacramentoz com muniōez. Tercia est d̄ spū & litera. Quarta de pte & toto. Quinta de t̄pibz. q̄ duobus modis riget aut tropo synodoche. aut legitimis numeris. Sex ta de recapitulatōe. Septima de dyabolo & eius corpore.

VIII. De seuero & scriptis eius. Helimand.

Eodē tpe sulpici? seuer? florebat in aqui tania. ap̄ vrbē tolosā. gñe & litera a no bilis. paupertatis & humilitatis amore sp̄ciuus. car? etiā viris sanctis martino & paulino. & scri psit non otremenda opuscula. Ep̄las ad amorē dei & p̄emptū mūdi exhortatorias sorori sue multas. & ad sup̄dictū paulinū volanum duas aliasqz ad alios. sed q̄a in aliquibz etiā familiaris necessitas inserta est. nō digerunt. Composuit etiā crōnica. et vicā beati martini. et collatōz postumiani & gal lise mediāte & iudice habita. Hic in senectute sua a pelag anis decept? & agnoscens loq̄citatē cul pam. silentiū vsqz ac mortem tenuit. vt peccatum qd loquendo straxerat. tacendo penit? emendarz. **A**ctoz. Scripsit seuerus de vita & actibz san cti martini. p̄mo qdē ad desiderū. li. i. virtutibus ei? & miraculis plenum. qui fere p̄ totū orbē legi tur. cui? etiā flores sup̄ posuimus. Deinde ad culē biū p̄sbitez. de quodā miraculo quod in p̄fato li bro omiserat ep̄istolā. i. hoc & nos sup̄ breuiē po suim? Ad aureliū dyaconem. de hoc qd eū dē ascē disse in celū viderat ep̄istolā. i. Ad basulā socruz suam. de transitu eiusdem tractatū. i. Scripsit & p̄ dyalogū libz. n. vnū scz de narratōe postumia ni amici sui. q̄ causa ip̄i? ab oriente venerat. ubi añ trieniū patriam relinquens se contulerat. omnem qz sue p̄griatōis hystoriā ei retulerat. p̄sente gal lo qui fuerat p̄fati martini discipul?. Duos autez seq̄utes de narratōe eiusdem galli. qui & ip̄e per biduum multa de beati martini v̄tutibz ei dē pre sentibz retulit. De his omnibus hec q̄ sequuntur excerpti.

IX. De im tio pegimatiois postumiani.

Ante hoc trieniū inquit postumianinus quo tpe tibi sulpici hinc abiens valedixi ubi narbone nauē solui? queto die por tū affrice intrauim?. adeo p̄sp̄era dei nutu nauiga tio fuit. libuit animo adire carthaginem. loca visi tare sanctorz. & p̄cipue ad sepulcz cypriani marti ris. xv. die ad portum regressi. p̄uēctiqz in altum alexandriam petentes. reluctante austro pene in syrtes illati sum?. Quod prouidi naute cauentes. iactis naues anchoris sistūt. Sub oculis autē ter ra p̄cimens erat. in qua scaphis egressi sum?. cum

vacua ab humano culeu omia cernerem?. ego stui dios? explozandoz locoz gratia longi? p̄cessi. tr bus fere a litoze miliaribz tuguriū puū inter are nas conspicio. cui? tectū sicut salusti? ait q̄si cari na nauis erat otiguuz terze. satis firmis tabularis ostratum. nō qd ibi vis imbrū vlla timeat. fuisse ei illic pluuiā neq̄ quidez auditū est. sed qd ventozū ea vis est. vt siq̄n vel clementioze celo aliq̄ntulus spirare flat? cepit. magis in illis terzis q̄ i vllō ma ri naufragium sit. Nulla ibi germīna fara in illa p uentiē. quippe instabili loco arentibz arenis ad om nem motū ventoz cedentibz. Vex vbi aduersa q̄am a mari p̄mōtozia ventis resistūt. terza aliq̄n tulū solidior. herbam rarā atqz hyspidam gignit. Ea ibi sola messis est q̄ celeritate p̄uent? per natu ram solis siue aeris ventozum casus euadere solet. Quippe ferē a die iacti semis. xxx. die maturesce re. p̄sistere autē ibi homines non alia ratō facit. q̄ qd omnes liberi sunt a tributo.

X. Narratio postumiani de loco deserto quam ex plozauerat.

Ego ad tuguriū illud quod eminus aspe xeram ptendi. Inuenio senem i veste pel licea. molā manu vtentē. salutaz nos benigne accepit. eiectos nos in illud litus exponi mus. & ne statim rep̄tere cursum possim? molli cia artimeni. egressos in terrā vt est mos humani i genij. naturā locoz. cultūqz habitantiū voluisse co gnoscere. xp̄ianos nos esse. id p̄cipue querē. an es sent aliqui inter illas solitudines xp̄iani. Tū vero ille flens gaudio ad genua nostra puoluit. Iteruz nos ac sepi? exosculatos inuitat ad orationē. Deim de positis in terra neruo cum pellibus facit nos discubere. Apponit prandiū sane locupletissime di midium panem ordeaceū. Erasmus autē nos quattu or ip̄e erat q̄ntus fasciculū & herbe intulit. cuius nomē excidit. q̄ mente similis exuberās folijs. sapo rē mellis p̄stabat. hui? predulci admodū suauita te delectatū atqz faciatū sumus. Ad hec subzidens ego ad gallū meū. Quid inq̄m galle. placz ne tibi prandiū fasciculus herbarz. & panis dimidius vi ris q̄nqz. Tunc ille sicut ē verecūdisim? aliq̄ntulū erubescens. dum fatigatōem meam accepit. facis in quie sulpici tuo more. qui nullā occasionē si qua tibi poriecta fuit omiteis. quin nos edacitatis fati ges. sed facis inhumane. qui nos gallos homines cogis exēplo angeloz viuere. Emuero postumia n?. Cauebo post hoc cuiusq̄m abstinentiā p̄dicare ne gallos nostros arduū penit? offendat exēplum. Statuerā autē etiā cenā tyrimensis illi?. vel p̄se que tia. (vii. em̄ diebus apud ip̄m fuim?) referre conui nia. sed susp̄endendū ē. ne gallus se estimet fatigari. Cetez postero die cū aliqui ex incolis ad nos visē dos p̄fluere cepissent. cognoscimus illum nostri um hospitem eē p̄biterum. qd nos summa dissimula tiōe celauerat. Deinde cū ip̄o ad ecclesiā p̄cessim? q̄ fere duobz milibz aberat a p̄spectu nostro. iter iectu mōtis exclusa. Erat autē vilibz texta v̄gultis n̄ multo ambitiosior q̄ nostri hospitis tabernacu lū. i. quo nisi icuru? q̄s nō poterat p̄siste. Cūqz ho minum mores q̄rerem? illd̄ p̄claz aiadūtim?. nihil eos neqz emere. neqz v̄dere. Quid sit fraus aut furtū nesciūt. auz at qz argentū q̄ p̄ma mortales putat. neqz h̄nt. neqz habere cupiūt. nam cū ego p̄bitero illi. x. nūmos aureos obtulissez refugit.

XI. De certamie ep̄oz & monachoz alexā sup̄ libris ozgenis.

Drospero qz cursu vij. die alexandria p
 uenim? ubi feda inter epof atqz mona
 chos certamina gerebantur. ex ea occasio
 ne vel causa. qa congregati i vnu sepius sacer dotes
 frequentibus decreuisse synodis videbant. ne quis
 origenis libros legerz vl' haberz. q tractatoz sacra
 ru scripturaz pitissim? habebat. Sz epi qdam in li
 bris ipi? insanius scripta memorabant. q asserto
 res ei? defendere no ausi. ab hereticis potius frau
 dulenter inserta dicebat. & ideo no ppter illa etiā
 reliqua ee damnanda. **A**dversum hzc epi obstina
 tius renitentes. pzo potestate cogebant. recte
 etiā uniusa cū prauis & cum ipso actore damnare.
Et qa satis supqz sufficeret libri quos ecclia recepif
 set. respuendam ee penitus lectoz. q plus essz noci
 tura insipientib? q pfecta sapientib?. **M**ichi autez
 ex illis libris qda curiosi? mdaganti admodū mul
 ta placuerūt. sz & mlta rephendi. i qb? illum pua
 sensisse no dubiū ē. q defensores ei? falsata conten
 dunt. **E**go miroz vnum eundemqz hominē tā diū
 sum a se esse potuisse. vt in ea gre q pbae neminez
 pz aplōs habebat equalē. i ea vō q iure reprehēdi
 tur nemo deozmi? doceatur errasse. **C**ū hec atqz
 alia istiusmōi ab epīs pderent. ex studijs partium
 orta sed itō ē. **Q**ue cū repmī sacerdotū aucto rita
 te nō possz. seu o exemplo ad regendā ecclie disci
 plinā prefect? assumit. **C**uius terrore dispsi fra
 tres. ac p diuersas oras monachi sunt fugati. ita
 vt ppositis edictis. i nulla psistere sede sinerentur
Illō me admoduz pmouebat. q hieronim? uir ma
 xime catholicus. & sacre legis pitissim?. originem
 secut? pmo tpe putabat. q nūc idem precipue vel
 omnia illius scripta dānarz. **N**ec vero ausus sum
 de quoqm temere iudicare. pstantissimi tamē viri
 & doctissimi ferebant in hoc certamine diffidere.
 sic tamē siue illud erroz ē vt ego sentio. siue heres
 vt putat. repmī non potuit multis aī aduersiōib?
 sacerdotum. sz nequaqp tam late potuisset se effun
 dere. nisi contempdōe creuisset. **I**stiusmōi ergo tur
 batōne cum veni alexandriam fluctuante. me qui
 dam episcopus illius ciuitatis benigne admodum
 & melius q opinabar excepit. & secum tenere tē
 prabat. sed nō fuit animus ibi consistere. vbi recēs
 fraterne cladis feruebat inuidia. **XII.**

De visitatōe beati hieronimi in bethleem
Nde igiē digressus bethleem opidū pe
 tij. quod hierosolimis. vi. milibus dispa
 tur. ab alexandria autē. xvi. mansiōib? ab
 est. **E**ccliam loci illius hieronimus p biter regit
 nam prochia est episcopi qui hierosolimam tenet
Hic vir pter fidei meritum dotemqz virtutum.
 non solum latinis atqz grecis. sed hebreis etiā lite
 ris ita institutus est. vt se illi in omni sciētia nō
 audeat opare. **M**iroz autē si non & vobis p multa
 que scripsit opera comptus est. cum p totū orbez
 legatur. **N**obis quoqz gallus inquit nimium nīm
 unqz comptus est. **N**am ante hoc quinquennium
 quendā ipi? libellum legi. in quo tota nostrorum
 natio monachoz ab eo vehementissime vexat &
 carpitur **V**nde interdum belgic? noster valde ira
 sci solet q dixerat nos vsqz ad vomitum satiari.
Ego autē inqm gallus illi viro ignosco. atqz ita sē
 tio de orientibus potius illum monachis. q de
 occidentilib? disputasse. nam edacitas in grecis gu
 la est. in gallis natura. **T**um ego. **S**colastice iqm
 galle defendis gentē tuā. sz queso te liber iste nū
 quio hoc solum viciū damnat in monachis. **I**mmo

vero inquit nichil penit? omisit qd non carperet
 leceraret. exponerz. pcpue auariciā. nec mī? vanita
 tē infectat? est. multa de supbia non pauca de sup
 stitōe differuit. vere fatebor punxisse michi videt
 vicia multoz. **C**eterum de familiaritatibus virgi
 num & monachoz atqz etiam clericoz q vera q
 fortia disputauit. **V**nde a quibusdam quos nomia
 re nolo dicit nō amari. **E**go aut inquit post umia
 nus vt dicere institueram apud hieronimū. vi. mē
 sibus fui. cui iugis aduersus malos pugna ppetu
 umqz certamen psciuit odia perditoz. **O**derunt
 eum heretici. quia eos impugnare nō desinit. ode
 runt clerici. quia vitam eoz infectat & crimia. sz
 plane eum boni omnes admirantur & diligūt. **N**ā
 qui eum hereticum ee arbitrantur insaniūt. **V**ere
 dixerim catholica hominis sciētia. sana doctina
 est. **N**on die. non nocte requiescit. aut legit aliqd
 semp aut scribit. **Q**uod nisi michi fuisset animo fi
 xum & promissum. deo teste ppositā heremum adi
 re. vel exigui temporis puncto a tāto viro discede
 re noluissem. **H**inc ergo tractatis omnibus meis
 omiqz familia. q me contra voluntatem meā secu
 ta tenebat implicitum. liber regressus sum alexan
 driam. **A**c visitatis ibi fratribus supiore m inde the
 baidā. id est. ad egipci extrema contendi. ibi enim
 vaste patentēs heremi solitudines plurimū ferebā
 tur habere monachoz

XIII. **D**epuero post victoriā
 aspīdis ab abbate verberato.

Haud longe ab heremo vigua nilo multa
 sunt monasteria. habitant vno i loco ple
 riqz centeni. quibus summum ius est sub
 abbatis imperio viuere. nichil arbitrio suo agere
Casu per illos dies quibus illo adueneram cuidā
 qui nuper ad heremum secesserat. neqz ampli? ab
 hoc monasterio q. vi. milibus tabernaculum sibi
 ostituerat. panē abbas p duos pueros miserat. quo
 rum maior habebat etatis annos. xv. minor duo
 dēnis erat. **H**is ergo inde redeuntibus aspīs mire
 magnitudinis fit obuia. **C**uius occurfu nichil pter
 riti. vbi ante pedes eoz venit. quasi incantata car
 minib? cerula colla deposuit. minoris pueri manu
 apphensa. ac pallio iuoluta ferzi cepit **D**einde mo
 nasteriū qh victoz ingressus. i occurfu fratrz ex
 pectantibus cunctis captiuā bestiaz. resolutio pal
 lio. non sine iactantie tumore deposuit. **S**ed cum
 infantium fidem atqz virtutē ceteri predicaret. ab
 bas ille altiori psilio. ne infirma etas isolescerz. vir
 gis verūqz compescuit. multū obiurgatos. cur ipi
 quod p eos dñs opatus fuerat pdidissent. & op?
 illud nō sue fidei. sz diuine fuisse virtutis. discerēt
 deo poti? in humilitate seruire. & nō in signis &
 virtutib? gloriari. qa melior eet ifirmitatis pscia
 vtutū vanitate. **H**ec vbi ille monach? audiuit. &
 piclitatos infatulos spētis occurfu. & ipos isup
 multa verbera victo spente meruisse abbatē obse
 rat. ne sibi pz hec panis vll? a eib? aliqs mitteret
Iāqz octau? dies fūat emerfus. quo se homo xpi i
 tra piculū famis ipse ocluserat. **A**rebāt mēbz ietu
 nio. sz deficē mēs celo intēta n potat. corpus iedia
 fatifcebat. fidel firma durabat. **C**ū interī admonit?
 abbas ille p spz vt disciplm visitarz. pia solitudine
 ognosce cupiēs qua vite suba vir fidel aleret. q mi
 nistrari sibi panem ab homine noluisz. ad requi
 redū eum ipse proficiscitur. **I**lle vbi eminus senē
 venire conspexit. agit gratias. ducit ad cellulam.
 cum ingressi ambo pariter conspiciunt palmiceam

sporta foribz affixa de poste pēdere. ac primū calidi panis odor sentit. tactu vero ac si ante paululum focus esset ereptus onderet. egyptiū tamē panis forma non cernit. **O**bstupefacti ambo munus celeste cognoscūt. **C**um ille hoc abbatis aduentū presertim fateret. abbas vero illi fidei ac virtuti id potius ascriberet. ita ambo celeste panem cū multa exultatione fregerūt. **H**oc senex ad monasteriū regressus fratribz retulit. p̄ quod eos ad amorem solitudinis vehementer incitavit. **E**o quoq; monasterio duos senes vidi qui p̄ annos. xl. ibi degere ferebant. **A**bbatis quoq; testimonio & oīm fratrum auditi sermone celebrari q̄ vnū eoz sol nunq̄ vidisset epulante. altez nunq̄ vidisset iratuz.

XIII De anachorita quē leo reuerēbat.

Ibi autē prima heremi ingressus sum. vno ex fratribz duce locoz p̄to. puenim? ad quendam senem monachū sub radice montis habitantē. ibi (quod in locis illis rarissimū est) puteus erat. bouem vnū habebat. cuius hic erat totus labor impulsa totali machia aquam p̄ducere. nam fere mille aut amplius pedū p̄fundum putei ferebat. **O**rtus illic erat multis oleribz copiosus. id quidē cōtra naturā heremi. vbi omnia arētia exusta solis ardoribz. nulli vnq̄ semis vel exigua radice depisse ferunt. **V**erū hoc sancto illi labor cum pecore omnis. & p̄p̄ia p̄stabat industria. frequenter em̄ irrigatō aquaz tantā pinguedinē arenis dabat. vt mirū in modū virere ac fructificare orti illi olera viderim. **E**x his igitur vna cū domino bos ille viuebat. nobis quoq; ex ea copia cenam sanctus dedit. **I**bi vidi (quod vos galli forte non creditis) ollam cum oleribz que nobis in cenā p̄p̄abat sine igne feruere. tanta vis solis est. vt q̄ bullibet coquis etia ad galloz pulmenta sufficiat. **P**ost cenam autē iam inclinante vespa. inuitat nos ad arbore palmā. cui interdū pomis vti solebat que fere duobz milibz aberat. **A**d quā vt puenim? leonem ibi offēdim. **Q**uo viso ego & ille dux meus intremuim. **S**anctus vero ille incunctanter accessit. nos licet trepidi secuti sumus. fera paululuz cernens impata adeo modesta discessit. & constitit. dum iste contigua ramis humiliozibus poma decerperet. **C**unq; plenam palmulis manum obtulisset. occurrit bestia atq; tam libere accepit. q̄ nullū animal domesticū. & euz comedisset abscessit. **N**os hoc intuentes & adhuc tremētes facile potuimus p̄pendere quāta in illo fidei virtus. et quāta in nobis esset infirmitas. **XV. De alio cui cenanti astabat lupa.**

Aliū eque singularē virū vidim? p̄o turgurio. in quo non nisi vnus recipi possit habitator. **D**e hoc illud ferebat q̄ ei lupa solita erat astare cenanti. nec facile vnq̄ bestia falleretur. quā illi ad legitimā horā refectōis occurreret. & t̄z diu p̄ foribz expectaret. donec ille panem qui cenule sup̄fuisset offerret. **A**lā manū eius lambere solitā. atq; ita quasi impleto officio. & p̄stita cōsolatōne discedere. **S**ed forte accidit vt sanctus ille dum fratrem qui ad eum venerat deducit abeunte diuti abesset. & non nisi sub nocte remearet. interm̄ bestia ad consuetudinariū illud cene tempus occurrit. vacuā cellulā (cum familiarē patronum abesse sentiret) ingressa est. curiosi explorans. vbi nam esset habitator. **C**asu cōtigua cum panibz. v. palmicia sportella pēdebat. ex his vnū p̄sumit & deuorat. deinde perpetrato scelere disce-

dit. **R**egressus heremita vidit sportulā dissolutam non cōstante numero panū. damnū rei familiaris intelligit. ac p̄pe lumen panis assumpti fragmenta cognoscit. sed non erat incerta suspitō. que furtū p̄sona fecisset. **E**rgo cum sequētibz diebz h̄m consuetudinē bestia non venisset (nimirū audacis facti cōficia ad eum venire dissimulans. cui fecisset iniuriam) egre patiebat heremita se alumne solatio destitutum. **P**ostremo illius oratōne reuocata. p̄ diez septimū affuit (vt solebat ante) cenanti. **S**ed vt facile cerneret verēcundā penitētis. non ausa p̄pius accedere. deiectis in terram p̄fundo pudore luminibz. quod palam licebat intelligi. quandam veniam p̄cabat. quā illi cōfusione heremita miseratus iubet eam p̄pius accedere. ac manu blanda caput triste pmulcet. deinde pane duplicato reaz suam reficit. ita indulgentiā cōsecuta officii cōsuetudinem merore deposito repauit. **XVI**

De alio qui leone catulos cecos illuminauit. et alio cui ibex herbas innoxas ex fasciculo elegit.

Habitant pleriq; in heremo sine vll tabernaculis. quos anachoritas vocant. viuūt herbarū radicibus. nullo vnq̄ certo loco cōsistunt. ne ab hominibz frequenter. quas nox cogere sedes habent. **A**d quendam igitur hoc ritu atq; hac lege viuente. duo ex viciā monachi licet lōga & diuersa regione. tamē quia olim ipsis in moasterii cōuersatōne carus & familiaris fuisset. auditus eius uirtutibz terēderūt. **Q**uem diu multūq; que situm tandē repperūt mense. vii. in extremo isto deserto quod est memphis cōtiguū demozantem. quas ille solitudines iam p̄ annos. xii. dicebat habitare. **Q**ui licet oīm hoīm vitaret occurrit. tamen agnitos non refugit. seq; carissimis p̄riduū non negauit. **Q**uarto die aliquātulum p̄gressus cum p̄sequerēt abeuntes. leenam mire magnitudinis ad se cōuenire cōspiciūt. **B**estia licet tribus reptis non incerta quē petet. anachorite pedibz aduoluitur & cum fletu quodā ac lamētatione p̄cumbēs. inuocabat gemētis p̄ter ac rogantis affectum. mouit omēs & p̄cipue illum qui se intellexerat expetitū p̄cedentem sequunt. nam p̄iens. & subinde restans subinde respectans. facile poterat intelligi id eaz velle. vt quo illa ducebat anachorita seq̄ret. quid multis. ad speluncā bestie puenit. ubi ista adules iam quiq; catulos male feta nutrebat. qui ut clausis luminibz ex aluo matris exierant. cecitate p̄petua tenebant. quos singulos de rupe platos ante anachorite pedes mater exposuit. **T**um demū sanctus animaduertit. quid bestia postulare. **I**n uocatoq; nomine dei. contrectauit manu lumina clausa catuloz. ac statim cecitate depulsa. aptis oculis bestiaz diu negata lux patuit. **I**ta fratres illi anachorita quē desiderabant uisitato. cum admodum fructuosa laboris sui mercede redierunt. qui in testimonium tantę uirtutis admissi. fidem sancti. gloriā christi. q̄ p̄ ipsos eēt testificanda uidisset. **M**ira dicturus sum. leenam post dies quinq; ad actozē tantū b̄fici reuertisse. eidēq; muliere fere pellē p̄ munē detulisse. qua plerumq; sanctus ille quasi amiculo circumtectus. non indignatus est munus p̄ bestiam sumere. cuius alium potius in p̄tatur actozem. **E**rat etiā alius anachorite in illis regionibus nomē illustre. qui in ea parte deserti que seni iungit habitabat. **H**ic cum primuz se contulisset ad heremum. herbis herbarumq; radicibus quas p̄dulces interdū & saporis eximii fert

arena victurus ignarus germinis eligendi . noxia
plerunq; carpebat . nec erat facile vim radicum
sapore discernere . quia omnia eque dulcia . sed plera
q; occultiori natura virus letale cohibebant . Cum
ergo edetem vis interna torqueret . & in mensis do
loribus vitalia vniuersa quaterent . ac freques vo
mitus cruciatib; non ferendis . ipam animi sedem
stomacho iam fatiscete dissolueret . omnia penitus
que essent edenda formidans . septimum in ieiuniis di
em spu deficiente ducebat . **C**u ad eum fera cui ibi
cis nomen est accessit . huic pprius astanti fasciculū
herbarū quem collectū pridie attingere non aude
bat obiecit . sed fera que virulenta erant ore discu
tiens . que innoxia nouerat eligebat . Ita vir factus
eius exemplo . quid edere quid respuere deber; edo
ctus & piculum famis euasit . & herbarū venena
vitauit . **XVII.** **D**e hysfuto & duobus
obediētie miraculis .

Dvo beati anthonii monasteria adiu . que
hodie quoq; ab eius discipulis incolunt .
Ad eum etiam locū i quo beatissim; pau
lus prim; heremita est diuersat; accessit . rubrum
mare vidi . iugum sine montis . cuius sumū cacumē
celo pene cōtiguū nequaquā adiri potest . Inter hui
usmodi recessus anachorita aliquis esse ferebat .
quem diu multūq; quesitum videre nō potui . qui
fere iam ante . l . annos a cōuersatōe humana remo
tus . nullo vestis vsu . fetis corpis sui tect; nudita
tem suam diuino munere vestiebat . Hic quotiens
eam religiosi viā adire voluerunt . cursu auia pe
tens cōgressus vitabat humanos . vni tantūmodo
ferebat se ante quinquennū p̄buisse . qui credo po
tenti fide id obtinere p̄meruit . Cui inter colloquia
punctanti cur tanto homines ope vitaret . respō
disse p̄hibetur eum . qui ab hominib; frequētare
non posse ab angelis frequētari . Cum quidā seculi
actib; abdicatis . monasteriū magne dispohtionis
ingressum cepisset rogare . abbas ei cepit multa p̄
ponere . graues eē istius discipline labores . sua ve
ro dura impia . que nulli; facile valeret implere pa
tientia . aliud poti; monasteriū vbi faciliorib; legi
bus viueretur expeteret . non temptaret aggredi
quod implere non posset . Ille vero nihil his terro
ribus pmoueri . sed magis ita cepit omnem obediē
tiam polliceri . vt si eum abbas in ignem ire p̄cepit
non recusaret intrare . Quam illi; p̄fessione; vbi
magister accepit nō cunctatē p̄bare p̄sente; . Ca
su cliban; p̄pe ardebat . qui multo igne succensus
coquendis panib; p̄bat . exundabat abruptis fla
ma fornacib; . & intra camere illius concava totis
habeis regnabat incendiū . Hoc igit; aduenā istū
iubet magister intrare . Nec distulit parere p̄cepto .
medias flamas nihil cunctatus ingrediē . que
nox audaci fide uicte . velut illis quondā hebreis
pueris cessere . venienti supata natura est . fugit in
cendium . & qui putabat arsurus . velut quodam
frigidore p̄fusus se ipse mirat; est . Sed quid mi
rum si tuū christe tironē ignis ille non attingit . vt
nec abbatem pigeret dura mādasse . nec discipulū
peniteret impio p̄uisse . Quidam itidem ad eundē
abbatem recipiend; aduenerat . & cuz prima ei lex
obediētie ponere; . ac p̄petem pollicere; . ad oīa
vel extrema patientiā . casu abbas stroacinam vir
gam iam pridem aridā manu gerebat . hanc solo si
xit . atq; illi aduene id opis imponit . vt tādū vir
gule aquā ministraret . donec quod cōtra naturā
erat solo arente lignum aridum viuificeret . **Subie**

ctus aduena dure legis impio . aquā ppriis hūme
ris quotidie cōuehebat . que a nilo flumie per duo
fere miliaria petebat . **I**amq; emerfo anni spacio
labor non cessabat opantis . & d̄ fructu opis spes
eē non poterat . tamen obediētie virtus in labore
durabat . Sequēs quoq; annus vanum laborem iā
affecti fratris eludit . **T**ercō demum succedentiū
tempum labete curriculo . cum neq; nocte neq; in
terdiu aquari; iste cessaret opator . virga floruit .
Ego ipam ex illa virgula arbusculā (q̄ hodie quo
q; intra atziū monasteriū est) ramis virentibus vi
di . que in testimoniū manens quātum obediētia
meruit . & quātū fides possit ostēdit . **XVIII**
De isto qui precib; obtinuit vt a dyabolo per
quinq; menses vexaretur .

Vidam sanct; fugandorū demonum in
credibili p̄tate p̄dicit; . non solū p̄ns . neq;
verbo tm̄ . sed absens quoq; interdū cili
ci sui similitudinis aut eplis missis corpa obsessa cura
bat . **E**t dum miro modo frequentare; a populis .
ex toto ad eum orbe cōuenientib; . insup etiam a p̄
fectis & comitib; diuersaz q; p̄tatum iudicibus
qui ferebat etiā omi potu penit; abstinere . & pro
cibo . vii . tantum caricis sustentari . ut ex uirtute ho
nor . ita ex honore vanitas cepit obzepe . **Q**d matū
ille vbi primū potuit in se sentire grassari . diu ml
tumq; discutere conatus est . sed repelli penitus
vel tacta conscia vanitas p̄seuerante uirtute non
poruit . **V**biq; nomē eius demones fatebant . exclu
dere a se cōfluentū populos non ualebat . **V**irus
interim latens serpebat in pectore . & cuius nutu
ex alioz corpibus d̄mones fugabant . seipm̄ occul
tis cogitationib; uanitatis non poterat purgare .
Totis igit; p̄cibus cōuersus ad deum ferē orasse .
ut p̄missa in se mētib; . v . dyaboli p̄tate similis his
fier; quos ipse curauerat . **Q**uid multīs mozer . ille
p̄potens ille signis atq; uirtutib; toto oriete uul
gatus . ille ad cuius limina populi ante cōduxerāt
ad cuius fores summe istius seculi se p̄strauerant
p̄tates . corzept; a demone est tentus in uinculis .
omīa illa que energumī sole ne ferre p̄pessus . quin
to demum mense purgatus est . non tantum demōe
s; qd̄ illi erat utili; atq; optatū uanitate . **S**z mibi
ista replicatū n̄ra i felicitas n̄ra occurrit ifirmitas .
Quis ei nost; ē . que si un; homūcul; puul; salu
tauerit aut fatuis . aut adulatib; uerbis feia vna
laudauerit . non cōtinuo elatus sit supbia . non sta
tīm inflatus sit uanitate . **Q**uinetiā si non habebat
p̄sciam sanctitatis . tamen quia uel stulto; adula
tōne . aut fortassis erroze sanct; eē dicatur factis
simum se putabit . **I**ā uero si ei munera crebra mit
tatur . dei se magnificētia assentit honorari cui dor
mienti atq; resoluta necessaria conferantur . **Q**z si
vel de modico ei aliqua uirtutis signa succederent
angelum se putaret . **C**eterz cum neq; ope neq; uir
tute cōspicius sit . si quis clericus effectus fuerit
dilatat simbras suas . gaudet salutatioib; . inflat
occursionibus . ipse etiā ubiq; discursat . **E**t qui an
te pedibus aut asello ire p̄sueuerat . spumeo equo
supbus inuehitur . parua prius ac uili cellula cōtē
tus hitare . erigit celsā laquearia . construit multa
conclauia . sculpiē hostia . pigit armaria . uestem re
spuit grossiozem . idumentum molle desiderat . at
q; hec caris uidiis ac familiaribus mādāt tributa
virginibus . ista ut hircum rigentem . hec ut fluen
tem texat laceruā . **V**eruz hec describenda morza
cuis beato uiro hieronimo relinq; iamus . **E**t quia

facis feci vestris auribus? ymmo etiam verbosior fui
fortasse q̄ debui. tu mō ad me debitū fen? exolve
ut te de marino tuo ut es solie? plura referētem
iam p̄idem in hoc desid. r̄is meis estuātib? audia
mus. Quid inq̄ tibi de marino meo liber ille non
sufficit. quem ip̄e tu nosti me de illi? vita atq; vir
tutibus edidisse. XIX De libello gestoz s̄
cti martini. & eius vite p̄rogatiua.

Agnosco id quidem (postumian? inquit)
neq; vnq̄ a d̄xtera mea liber ille discedit
Nam si agnoscis & agit libru; qui sub ve
ste latet. En ip̄s. Hic mihi iquit terze ac mazi co
mes. hic in p̄grinatōne tota socius ac cōsolator.
prim? eum romane vrb̄i vir studiosissim? cui pau
linus inuexit. vñ cum tota certatim vrb̄e rapereē
exultātes librarios vidi q̄ nihil ab his questuosi?
h̄eretur siquidē nihil illo p̄mpti? nihil cari? ven
deretur. hic nauigatōnis mee cursum longe āte p̄
gressus. cum ad affricā venissem. iam p̄ totam car
thaginem legebat. Hunc ego in heremo a quodā
sene legi vidi. cui cum me familiarē tuū esse dixissē
& ab illo & a multis fratribus hec mihi iniuncta
legatio est. ut si vnq̄ terras istas te incolumi con
tigissim. ea te supplere cōpellerem. que illo tuo li
bro de virtutib? beati viri p̄fessus es p̄terisse. Et
quidem postumiane inq̄. cum te iam duduz de s̄
ctoz virtutib? intētus audi rem. tacitis ad marti
num meum cogitatōnib? recurzēbā. merito p̄spici
ens omia illa que singuli diuersa fecissēt. p̄ vnum
istum facile cōpleta. Nam cuz excelsa retuleris. q̄d
mihi dixisse liceat. pace sanctorū. nihil a te penit?
audiui. in quo martin? eēt inferior. Ali em̄ ab om
ni impedimēto liberi. celo tm̄ atq; angelis testibus
plane ad mirabilia decētē opari. Ille in medio ce
tū & ouersatōe populoz inter clericos dissidētēs
inter ep̄os seuiētēs. cum se quotidianis scandalis
hinc inde p̄merē. inexpugnabili tamē aduers? oīa
virtute fundat? stetit. Et tanta opatus est quāta
ne illi quidē quos ante audiui. eēt in heremo ul'
fuisse fecerūt. Ac si illi paria fecissēt. quis iudex
tam iniust? fuisset ut non istum eēt potiozem meri
to iudicaret. puta em̄ istū fuisse milite qui puzna
uerit in inequo loco. & tamē victor euasit. Allos
autē eque cōpone militib?. qui ex equo loco aut eti
am de sup̄iore certauerūt. Quid ego. Et si omniū
vna victoria est. non potest par esse glōria. tamē
cum p̄dara retuleris. a nemie retulisti mortuum
suscitatum. Quo vno vtiq; te necesse est cōsiteri
martino neminē cōferendū. Nam si admirandū est
q̄ illum egip̄tiū flama non attingit. hic quoq; sepi
us impauit incendiis. Si reuoluas q̄ anachoritis
seritas bestiaz victa succubiuit. hic familiaritē & ra
biem bestiaz. & serpentū venena compescuit. Q̄
si illum cōferas qui imundis sp̄ibus obsessos. uer
bi impio. aut etiā fimbriaz virtute curabat. ne in
hac quidem p̄te inferiorē fuisse martinū. multa
documēta sunt. Si etiam ad illū recurzas. qui setis
suis p̄ veste context? putat ab āgelis visitari. cū
isto angeli quotidie loquebant. Iam vero aduers?
vanitatem atq; iactantiā ita inuictū sp̄m gessit.
ut ista vicia nemo fortius cōtemserit. Ergo fatea
ris necesse est in marino oim̄ illoz (quos enume
rasti) fuisse virtutes. martini autē in illis omnibus
non fuisse. XX Qualiē in hoc ouenerunt ve
gall? narratz de martino.

Quid tu (inquit postumian?) ita mecum
quali non eadē tecum sentia. sempq; sen

scrim. ego vero quosd uiuam semper & sapiam
egipti predicabo monachos. laudabo anachoritas
mirabor heremitas. martinum semper excipiam.
Non ego illi quemq̄ audebo monachoz. certe nō
ep̄oz quēpiam opare hoc egipe? fateē. hoc siria.
hoc ethiops compie. hoc indus audiuit hoc par
thus. & parsi nouerunt. nec igne zat armenia. bo
phoz? exclusa cognouit. Et postremo si quis aut
fortunatas insulas. aut glacialē frequētat oceanuz
quo miserioz est regio ista nostraz. que tm̄ viruz
cum in p̄xio habuerūt. nosse non meruit. Nec tam
huic crimi miscebo populares. soli illū clerici. soli
nesciunt sacerdotes. nec ī merito nosse illum iudi
noluerūt. quia si virtutes illi? nosset. sua vicia cō
gnouissent. horreo dicere quod nup̄ audiui infeli
cem dixisse. nescio quem. te in illo libro tuo plura
mentitum. nō est homis vox ista. sed dyaboli. nec
martino in hac p̄te detrahē. sed fidei euangeliū de
rogatur. Nam cum domim? ip̄e testat? sit istiusmo
di opa que martin? impleuit. ab omib? fidelibus
eēt faciendā. qui martinū ista non credit fecisse. n̄
credit xpm̄ ista dixisse. Sed infelices. degeneres.
sommolenti. que ipsi facere non p̄nt. facta ab illo
erubescunt. & malunt isti? negare virtutes. q̄ su
am inertia cōfiteri. Verum nobis ad alia p̄peranti
bus omnis istoz memoria relinquaē. tu poti? ut
iam dudū desidero reliqua martini opa contexe. at
q; ego inq̄ arbitroz recti? ista a gallo eēt poscēdū
quippe qui plura nouerit. neq; ei ignorare potuit
magistri facta discipul? Ego plane (inquit gal
lus) licet impar sum tanto oneri. tamen relatis su
perius a postumiano obedientie cogoz exemplis.
ve mun? istud non recusez quod imponitis. Cauē
dum autē mihi in primis eēt arbitroz. ne ea de marti
ni virtutib? repetam que in libro suo sulphicius il
le memorauit. Vnde prima illius interim militan
do gesta p̄tereo. neq; ea attingā que laicus egit.
ac monach? Nec vero audita ab aliis poti? q̄ que
vidi ip̄e dicturus sum. XXI. **N**arratō gal
li de globo igneo & quibusdā eius miraculis.

Ex secundo libro.
Primo igitē tempe relictis scolis beato vi
ro me iunxi. paucos post dies euntez ad
ecclesia seq̄bar. Interim ei seminudus hi
bernus mensibus paup̄ occurrit. orans sibi vestim̄
tum dari. Tunc ille accersito archidiacono. iussit
algentem sine dilātōne vestire. Deinde secretariū
ingressus est. quo solus ut erat illi cōsuetudo. resi
deret. hanc enim sibi etiam in ecclesia solitudinem
p̄missa clericis libertate p̄stabat. Hoc secretū bea
ti viri paup̄ ille captatum cum ei archidiaconus
dare tunicam distulisset irrupit. Dissimulatuz se
a clerico querens. algere deplorans. Nec mora. s̄
ctus paup̄ non vidēte. intra ansibulū tunicz sibi
lat enter eouxit. paup̄emq; erectuz discedere iubz
Deinde paulo post archidiacon? ingressus. admo
net p̄ cōsuetudine in ecclesia expectare populum
illumq; ad agēda solennia debere p̄cedere. Cui il
le r̄ndens ait. Paup̄em prius de se dicebat optere
vestiri. seq; ad ecclesia non posse p̄cedere. mi ve
ste paup̄ accipet. Dyacon? vero nihil itelligēs. qz
extrinsecus indutum ansibulo scilicet veste nudū
interius non videbat. postremo pauperem non ui
dere causat. mihi iquit vestis que p̄pata est de
feratur. paup̄ non deerit vestiēdus. Itaē d̄mum
clericus necessitate compulsus nanq; felle commo
to e p̄ximis tabernis bigericam vestem breuemq;

atq; hispidam quinque compactam argenteis rapit. atq; ante martini pedes exponit. En inquit vestes sed paup non est hic. Ille nihil motus iubet eum paululum stare pro foribus. Secretum utique procurans dux sibi vestem nudus imponeret. totis viribus elaborans ut possit occultum esse quod fecerat. sed quando in sanctis viris latent ista. querentibus velic nolite cuncta produntur. Cum hac oblatum sacrificium deo veste procedit. Quo quidem die mira dictur sum cum iam altarium sicut est solenne benediceret. globum ignis de capite illius vidimus emicare. ita ut in sublime contendens. longius collum crinemque flamma produceret. hoc licet celeberrimo factum die. in magna multitudie populi viderimus una tantum de virginibus. & unus de presbiteris. tres tamen videre de monachis. ceteri cur non viderent non potest mei esse iudicium. Per idem fere tempus cum euancii auunculus meus. vir licet seculi negociis occupatus. tamen admodum christianus. grauissima egritudine extreme mortis piculo cepisset vixeri. martinum euocauit. nec cunctatus ille properauit. prius tamen quam medium vie spacium vir beatus euolueret. virtutem aduenientis sensit egrotus. receptaque continuo sanitate. venientibus nobis obuiam ipse processit. Altera die redire cupientem. magna prece detinuit. cum interim unum de familia puerum letali ictu serpens percussit. quem iam exanimum iuuenem ipse euancii suis humeris illatum. ante pedes sancti viri nihil illi impossibile confisus exposuit. Jamque se malum serpentis per omnia membra diffuderat. cernens omnibus venis inflatam cutem. & ad veris instar tensa vitallia. martinum porrecta manu vniuersa pueri membra peractans. digitum prope ipsum vulneris quod bestia virus infuderat fixit. Tum vero mira sum dicturus. vidimus venenum ex omni parte reuocatum: ad martini digitum cucurrisse. deinde per illud vlcis foramen. exiguum ita virus stipasse cum sanguine. ut solet ex vberibus caprarum aut ouium pastorum manu pressis. longa linea copiosi lactis esluere. puer surrexit incolumis. Nos stupefacti tante rei miraculo. id quod cogebat ipsa veritas. ferebamur non esse sub celo qui martinum posset imitari. **XXII.**

De verberibus ei illatis ob pauorem iumentorum.

Quoniam sequenti itidem tempore. iter cum eo duobus dioceses visitare agebam. nobis (nescio qua necessitate) remorantibus. aliquantulum ille processerat. interim peraggeret publicum plena militibus uiris fiscalis redam veniebat. Sed ubi martinum in veste hispida. nigro & pendulo pallio circumtectum. contigua de latere iumenta viderunt. paululum in partem alteram pauefacta heserunt. deinde fumibus implicatis. prentos istos quibus (ut sepe vidisti) animalia ista misera conglomerantur ordines miserauerunt. dumque egre expediunt. moram fecere properantibus. Qua per motum iniuria militantes. precipitatis in terram saltibus se dederunt. deinde martinum flagris ac fustibus vixere cepunt. cum quidem iste mutus & incredibili patientia prebens terga cedentibus. maiorem infelicibus commoueret iram. magis ex hoc furentibus. quam iste quasi non sentiens. verbera illata contemneret. Nos illico consecuti cede cruentum. atque vniuersa corporis parte laniatum. cum examinibus in terra percubisset inuenimus. statimque eum a seculo suo imposuimus. ac locum cedens illi execrantes raptim abire properauimus. Interea illi regressi ad redam suam furore satiati. agi quo ire cepant iumentum

ta precipiunt. Que cum omnia solo fixa ac si enea riguissent. tollentibus altius voces magistris. flagris hinc atque inde resonantibus. nihil penitus mouebantur. Consursum deinde omnes piter in verbera. consumit gallicas mulas penas mastigias. Tota rapitur silua de proximo. trabibus iumenta tundunt. sed nihil penitus seue manus agebant. vno eodemque loco stabant fixa simulacra. quid agerent infelicis homines nesciebant. Nec iam ultra dissimulare poterant. quin qualibet brutis pecoribus agnosceret diuino numine se teneri. Tandem ergo in se regressi cepunt querere. quis iste esset quem in eodem loco paululum ante cecidissent. Tum punctantes cognoscunt. ex viantibus martinum a se tam crudeliter verberatum. tum vero fuit omnibus causa manifesta. nec ignorare iam poterant quin ob istius viri iniuriam tenerent. Igitur omnes rapidis nos passibus consequuntur. conscio facti ac meriti pudore confusiflentes. & puluere quo se ipsi fedauerant caput atque ora conspersi. ante martini se prosternunt genua veniam precantes. & ut eos abire sineret postulant. satis se vel sola conscientia dedisse penam. satisque intellexisse quam eosdem ipsos viuos absorbere terra potuisset. uel ipsi potius amissis sensibus in immobilem saxorum naturam rigescere debuissent. sicut affixa locis quibus steterant iumenta vidissent. orare se atque obsecrare ut indulgeret sceleris veniam. & copiam prestaret abundi. Senferat etiam priusquam occurrerent vir beatus illos teneri. nobisque istud iam ante dixerat. veniam tamen clementer indulget. eosque abire permisit animalibus restituit. **XXIII.**

De tribus mortuis ab eo suscitatis.
Illud autem animaduerti sepe suspicium. martinum tibi dicere solitum nequaquam sibi in episcopatu eam virtutum gratiam suppetisse. quam prius se habuisse meminisset. Quod si uerum est. immo quia uerum est. conicere possumus quanta fuerunt ista que monachus operatus est. & que teste nullo solus exercuit. cum tanta istum in episcopatu signa fecisse sub oculis omnium uiderimus. Siquidem ante episcopatum duos mortuos uite restituit. quod libertus plenius est locutus. in episcopatu uero quod pretermisisset te miror. unum tantummodo suscitauit. ego rei huius testis sum. Fuerat enim causa nescio quacumque notum petebamus. interea dum uicium quedam preteritis obuiam nobis turba imanis processit tota gentilitium nam in isto uico ne nouerat christum. Sensit hic mater eius operandum. & annuncians sibi spiritu totus infremuit. uerbum dei gentilibus predicabat. sepius ingemiscens cur tanta dominum saluatore turba nescit. Interea mulier quedam cuius filius paulo ante defecerat corpus exanimem beato uiro protensis manibus obtulit cui etiam cetera multitudo se iunxit. ac clamans precibus matris ut filium unicum sibi restitueret. Tunc martinus defuncti corpus propriis manibus accepit. & flexis genibus ubi consummata oratione surrexit. uiuificantem paruulum matri restituit. Tunc omnis multitudo clamans cepit christum deum fateri. fideliter postulant se christianos fieri. & iste cunctos manu cathecuminos fecit. Conuersusque ad nos ait. non irrationabiliter in campo cathecuminos fieri. ubi solent martires consecrari. Vicisti inquit postumianus. galle uicisti. non utique me qui martini sum potius asfertor. & qui omnia hec de isto uera. & sciuisque & credidi. sed heremitas omnes anachoritasque uicisti. Ne demum istorum sicut martinus hic noster immo uester mortibus impauit. meritoque hunc iste suspicium

aplis & prophetis compat. que p omnia illis ee simi
lem fidei virtus. ac virtutum opa testant.

XXIII. **Qualiter valentinianus martino
coactus est assurgere.**

Eodem fere tempe quo primū epus dat⁹
est. fuit ei necessitas adire comitatum
valentinianus cū maior rex potiebat. iste
cum martinū ea petere cognouisset que p̄stare no-
lebat. iussit eum palatū forib⁹ arceri. Etem ad ani-
mum eius imitē ac superbū vxor accesserat arzia-
na. que totum illū a sancto viro ne ei debitā reue-
rentiam p̄staret auerterat. Itaqz martinus vbi se-
mel atqz iter sup̄bum principē adire temptauit. re-
currit ad nota p̄sodia. Cilicio obuoluit. cibo potu
abstinet. orōnibus dieb⁹ noctib⁹ p̄petuat. vii. ve-
ro die astitit ei angelus. iubet eum ad palaciū ire
secuz. regias fores quālibet clausas sponte referē-
das. impatoris sp̄m sup̄bum molliendū. Igit̄ isti⁹
modi p̄ncis angeli s̄firmat⁹ alloquio. & fret⁹ auxi-
lio. palaciū petit. patent limina. null⁹ obstitit. Do-
stremo usqz ad regem nemine p̄hibente peruenit.
Qui cum eminus venientē videret. infrendēs cur-
fuisset admissus. nequaquā est assurgere dignatus
astanti. donec regiā sellā ignis opiret. ipm⁹qz regē
ea pre corpis qua sedebat. afflaret incendiū. ita so-
lio suo sup̄bus executiē. & martino inuitus assur-
git. multūqz cōplexus quem sp̄nere ante decreue-
rat. virtutē diuinā sensisse emendatiōz fatebatur.
Nec ex p̄ctatis martini p̄ccib⁹ p̄ius omnia p̄e-
stitit q̄ rogare⁹ Colloquio illum atqz cōuiuio fre-
quenter acciuit. postremo abeunti munera multa
otulit. que vir beat⁹ vt paupertatis sue custos cū
cta reiecit. XXV. **Qualit̄ impat̄rix ei i cōui-
uio mīstrauit**

Maximus impator martinū sepi⁹ euoca-
tum receptūqz in palatūz venerabiliter
honorabat. Totus illi cum eo sermo. de
p̄ntibus. de futuris. de fidelīū glōria. de eterna
te sanctorū. Cum interim dieb⁹ ac noctib⁹ de ore
martini regina pendebat. euangelico illo non infe-
rior exemplo. pedes sancti fletu rigabat. crine ter-
gebat. Martim⁹ que nulla unqz femina contigisset
istius assiduitatē. imo potius hūilitatē non potat
eua⁹dre. Postremo a viro suo poposcit. deinde mar-
tinum vterqz copellunt. vt a remotis omnib⁹ mi-
nistris p̄beret sola cōuiuium. Nec potuit vir bea-
tus obstinatē reluctari. Componit cast⁹ regine
manib⁹ apparat⁹. sellulā ipā cōsternit. mensam ad-
mouet. aquā manib⁹ sūmmīstrat. cibum quem ipā
coxerat apponit. finica cenula fragmēta panis assū-
pti micasqz collegit. satis fideliter illas reliquias
impialibus reliquiis antepōns. **Ad hec postu-
mianus.** Nam dudū inquit galle audiēs te loqn-
tem. vehemēter admiror regine fidem. sed vbi il-
lus est quod nulla unqz femina ferebat⁹ p̄ius asti-
tisse martino. Ecce ista regina non solum astitit.
sed etiam mīstrauit. & vereor ne isto aliquātuluz
se tueant⁹ exemplo. qui libenter femis inseruntur.
Cui gallus. Quid tu inquit non vides. qd
solent docere grāmāci. locum tps. p̄sonā cogita
captum in pala⁹ impatoris p̄cib⁹ a. n. b. i. regie
p̄cibus cogi. tempis necessitate cōstringi. vt in
carceratos liberaret. exules restitueret. Nec quan-
tum putas cōstare epō debuisse. vt p̄ his omnibus
non aliquatulum de rigore p̄posuī relaxaret. **Verz**
tamen quia occasione huius exēpli male viros ee
aliquos arbitrarī. illi felices erunt. si a disciplīna

exempli isti⁹ viri non recedant. videāt em̄ qd mar-
tino semel tantū in vita iam septuagenario nō vi-
dua libera. non virgo lasciuens. s3 sub viro viuēs
ipō viro p̄iter supplicante regina seruiuit & mī-
strauit. Hec edenti astitit. non cum epulāte discu-
buit. nec ausa est p̄cipare cōuiuū. sed deferebat
obsequiū. Disce igit̄ disciplinā. seruiat tibi matzo-
na. non impet. seruiat. nō recūbat. Sicut martha il-
la ministra vit domio. nec tamē est accita cōuiuio
imo p̄relata est mīstranti. que verba poti⁹ audie-
bat. Sed in martino illa regina vtrūqz cōpleuit. et
mīstrauit vt martha. & audiuit vt maria. **Claudi-**
omachus vic⁹ est in cōfimo biturigū atqz turoni-
cum. ecclesia ibi est celebri religione sanctozum
nec mī⁹ glorioza sacraz virginū multitudine. **P̄-**
terciens ergo martin⁹. in secretario ecclesie habit
mansione. Post discessū illius cuncte in secr. tariū
illud virgines irruerūt. allabunt singula loca vbi
aut federat aut steterat vir beat⁹ **Stramētū** etiam
in quo quieuerat p̄tūne. **Ma** earuz post dies pau-
cos prem stramis quā sibi p̄ b̄ndictōe collegerat.
in energumio quē sp̄s errozis agitabat. de cerui-
ce suspendit. nec mora. dicto citius eiecto demo-
ne. p̄sona purgata est. XXVI. **De p̄tate &
intelligentia quā etiam circa bestias habuit. & ex-
ennio qd a virgine accepit.**

Per idē fere temp⁹ martino a treueris re-
uertenti fit obuam vacca quam temon
agitabat. que relicto grege suo i homies
ferebat. & iam multos noxie petulca confoderat
Verz vbi nobis cepit ee contigua. hi qui eā eminus
sequebant. p̄dicere magna voce cepunt vt cauere
mus. Sed postq̄ ad nos toruis furibūda lumibus
p̄ius accessit. martin⁹ eleuata p̄tinus obuiaz ma-
nu pecudē consistere iubet. que mox ad verbum il-
lius stare cepit immobilis. cum interea videt marti-
nus dorso illi⁹ demonē sup̄sedentē. quem icrepās
descende inquit funeste de pecude. & innoxū ani-
mal agitare desiste. Paruit neqz sp̄s. & recessit.
Nec defuit sensus in bucula. quim se intelligerz li-
beratam ante eius pedes recepta quiete p̄sternit.
Deinde iubete martino. gregē suum petit. seqz ag-
mini ceteraz oue placidior imiscuit. **Hoc** illud tē-
pus fuit quo inter medias flamas positus. non se-
lit incēdiū. **Quodam** autē tpe dum dyoceses circū-
iret. venantiū agmen incurim⁹. canes leporē seqz
bantur. iamqz multo spacō victa bestiola. cum vn-
diqz campis late patētib⁹ nullū eēt effugiūz mor-
tem iminentē iamāqz capiēda crebris flexibus
differebat. cuius piculū vir beat⁹ pia mēte misera-
tus. impat canib⁹ desistere sequi. vt finerēt abire
fugientē. **Qui** cōtinuo ad primum s̄monis impiū
cōstiterunt. crederes vincōs imo poti⁹ affixos i
suis herē vestigiis. **Ita** lepuseul⁹ p̄secutoribus alli-
gatis incolumis euasit. **Ope**rcium autem est etiā
familiaria illi⁹ verba spiritali sale condita memo-
zare. **Quem** recens tonsam forte conspexerat. euā-
gelicuz inquit ista mandatum cōpleuit. duas h̄ns
tunicas. vnā eaz largita est non h̄nti. **Ita** ergo &
vos facē debetis. **Itēz** cum subulcum argenteum &
pene nudum i pellicea veste vidiss⁹. en inquit adā
eiectus de paradiso in veste pellicea sues pascit.
sed nos illo uetere d̄posito. qui adhuc in isto manz
nouū adā potius induamus. **Illud** uero suspiciā me
minissete credo. quo affectu nobis cum & tu co-
ram adesses. istam virginem p̄dicaret. que ita se
penitus ab omniū virorū oculis remouisset. ut ne

ipm quide ad se martinu (cum eam ille officii cau
sa visitare vellet) admiserit. Ergo cum haud lon
ge ab illa villula nos manere nox imines coegiffz
exennium beato viro illa eade virgo transmisit. fe
citq; martin? quod ante non fecerat. nullius eniz
ille vnq; exenniu. nulli? mun? accepit. nihil ex his
que virgo venerabilis miserat refutauit. dicēsbē
nedictōnem illi? a sacerdote mi me respuendam.
que esset multis sacerdotib? pferenda. Audiant
queso virgines istud exemplū. vt foras suas si eas
mali obsidere voluerint. etiā bonis claudant. In ei
us viri cōspectum puella non venit. quem videre
salus videntiu fuit. Quis autē hoc ali? pter mar
tinum sacerdos non ad suā iniuriā retulisset. Ve
rum ego ita virtutem huius virginis p̄dicabo. vt
tamē nihil illis que ad martinū videndū ex longin
quis regionib? sepe venerunt. arbitrer derogādū
siquidem hoc beatū virum frequenter affectu eti
am angeli frequentarunt. **XXVII.** **Q**ue
quenter occulte visitabat a scis virginib? aplis et
angelis diuinitus.

Querū id qd dicitur? sū postumiane. hoc
te (me autē intuebat) teste recte p̄hibeo
Quodam die ego & iste sulphicius p̄fozi
bus illi? excubantes. iam per aliquot horas cum
silentio sedebam? ingenti horrore & tremore. ac
si ante anguli tabernaculū mandatas excubias du
ceremus. cum quide clauso cellule sue hostio. nos
ibi eē nesciret. interim colloquentiū murmur au
diuimus. & mox horrore quodam circūfundimur.
ac stupescētes. nec ignorare potuim? nescio quid
fuisse demū. Post duas vero horas ad nos marti
nus egredie. At cum eū iste discipulus (sicut ap̄
eum nemo familiarit? loquebat) cepit orare vt p̄
quirentibus indicaret quid illud diuini fuisset ho
noris. quod fatebamur nos ambo sensisse. vel cui
quibus fuisset in cellula collocat? tenuem em̄ nos
licet & vix intellectū sermocinātiū sonum p̄fozi
bus audisse. Tum ille multū diuq; cunctatus est
sed nihil erat quod ei sulphicius non extorqueret
i uito. incredibilia ait forte dicitur? sum. sed xp̄o
teste non mentior. nisi quisq; est tam sacrileg? vt
martinū estimet fuisse mentiu. Dicam inquit vo
bis. sed vos n̄li queso dicatis. Agnes. recla & ma
ria mecum fuerūt. Referebat autē nobis vultū atq;
hicum singular. Nec vero illo tm̄ die. sed frequē
ter se ab eis p̄fessus est visitari. petrū etiā & pau
lum ap̄los videri sepius a se non negauit. Iā vero
demonēs p̄t ad eum quisq; venisset. suis nomini
bus increpabat. A martino autē sepe angelos visos
familiariter & sensim? & expti sumus. Re? nimē
am diciturus sum. sed tamē dicam. Apud neman
sum ep̄oz sinod? habebat. ad quā quide ire nolue
rat. sed quid gestum essz scire cupiebat. Casu cum
eo iste sulphicius nauigabat. sed p̄cul vt semp a ce
teris in remota p̄te nauis residebat. ibi angel? qd
gestum esset in sinodo nunciavit. Nos postea tem
pus habitū concilii sollicitē requirentes. satis com
p̄tum habuim?. ipm diem fuisse cōuentus. & ea
ibi ab ep̄iscopis fuisse decreta. que martino angel?
nunciarat. **XXVIII.** **I**dem de miracu
lis eius.

Super arpagio p̄sbitero referēte agno
uī auiciani comitis vxorem misisse marti
no i ampulla vitria oleū. quod ad diuer
sas morboz causas necessariū esset. sicut est cōsue
tudo b̄ndicere. ampullam istiusmodi fuisse. vt ro

tunda in ventrē cresceret ore p̄ducto. sed oris ex
tantis cōcauū non repletū. quia id moris sic vascu
la cōplere. vt pars vmbonib? obstruendis libera
relinquat. Testabat p̄sbitero vidisse oleū sub mar
tini b̄ndictōne creuisse. quod ad exundantē copiā
supne deflueret. candēq; dum ad matremfamilias
vasculū referret seruasse virtutē. Nam iter man?
pueri portantis ita semp exundasse oleum. vt om
ne vestimentū. copia supfusi liquoris. opiret. ma
tronam itaq; ad sūmū labrū plenū vasculum rece
pisse. Vas vitreū cum oleo quod martin? b̄ndixe
rat. in fenestra paululū editiore depofuit. puer fa
miliaris incauioz lincheū suppositū ampullam ibi
ignarus attraxit. uas sup cōstratum pauimentum
marmore decidit. cunctis metu exterritis ne bene
dictō depiret. ampulla adeo incolumis est repta.
ac si sup plumas mollissias decidisset. Canis nobis
ipoztunioz oblatrabat aliquādo. cui quidaz cuius
nomen (quia p̄sens est & p̄ se veruit) supprime
tur. in nomie inquit martini iubeo te obmutescere
cani bestie latratus in gutture. linguā ut abscisam
putares obmutuit. Ita paz est ipm martinuz fecis
se virtutes credite mihi. quia etiā alii nomine ei?
multa fecerunt. **XXIX.** **Q**ualitē p̄p̄ ipz au
icianus cathenatos laxare est coact?

Auiciani quōdā comitis noueratis barba
ram nimis & ultra omnes cruentā ferita
tē. Hic rabido spū igress? turonoz cui
tatem sequētibz eū miserabili facie orōmibus ca
thenatis diuersa p̄ndis pari iubet genera penaz
disponens postero die attonita ciuitate ad opus
tam triste p̄cedere. Quod vbi martino cōpertum
est solus paulo ante mediā noctē ad p̄oniū bestie
illius tendit. Sed cum p̄funde noctis silentio. qui
escētibz cunctis. nullus foribus obseratis pate
ret ingressus. ante limina cruenta p̄sternit. Inte
rea auicianus graui somno sepultus angelo igru
ente p̄cellitur. Sezuus inquit dei ad tua limina ia
cet & tu q̄scis. Qua ille voce p̄cepta lecto suo
turbatus excutit. cōuocatisq; seruis trepidus ex
clamat martinū eē p̄ foribus irent proinus. clau
stra referant. ne dei seruis iniuriā pateret. Sed
vt est oim natura seruoꝝ uix p̄ima limia egressi
iridentes domū suū q̄ sōno fuisset illusis. nez
gant quēq; eē pro foribus. ex suomet ingenio con
iectantes neminē posse nocte vigilare. nedū illic
crederēt in isto noctis horrore iacere ante alienali
mina sacerdotē. Idq; cū eēt auiciano facile p̄suasū
rursus soluit in sopozē. Sed mox ui maiorē cōcul
sus. exclamat martinū stare p̄ foribus. sibiq; idō
nullā quietem animi corpisq; p̄mitti. Tardantib?
seruis ip̄e ad limia exteriora p̄gredie. ibiq; ut sen
serat martinū dephendit. p̄cullus miser tante ma
nifestatōne uirtutis. quid inquit dñe mihi hoc fe
cisti. mihi loqui te necesse est. scio quid desideres
uideo quid requiras. discede quātotius. ne me ob
iniuriā tuā celestis ira cōsumat. satis solueri huc
usq; penaz. crede quia non leuiter apud me actū
est ut ip̄e p̄cederē. Post discessū autē sancti aduo
cat officiales suos. iubz omēs custodias relaxari.
& mox ip̄e p̄fascie. **XXX.** **A**dhuc de mira
culis eius.

Monasteriū beati uiri duobus a ciuitate
erat milibus distatum. Sz quoties uetu
rus ad ecclesiā pedē extra cellule sue lim
extulerat uideres p̄ totam ecclesiam energumios
rugiētes. & quasi adueniente iudice agmīa dānāda

trepidare. ut aduentu epi clericis qui venturū esse
 nescirent demoniorū gemitū indicaret. Vidi quen-
 dam appiāte martino in aera raptum maibus ex-
 tentis in sublime suspendi. ut nequaquā solū pedi-
 bus attingeret. Pagū quendam in senonico annis
 singulis grandio vastabat. cōpulsis extremis malis
 incolae a martino auxiliū poposcerūt. missa est per
 auspicium p̄fectoziū virum satis fida legatō. cuius
 agros sp̄aliter grauiorē q̄ ceteroz assueuerat pro-
 cella populari. Sed facta ibi orōne martinus ita
 vniuersā liberauit penitus ab ingruente peste re-
 gionem. ut p̄. xx. annos quibz postea mansit i cor-
 pore. grandinē in illis locis nemo ptulerit. Quod
 ne fortuitū eē. & non potius martino p̄stitum pu-
 taretur. eo anno quo ille defunctus est. rursus in
 cubuit rediuiua tempestas. A deo sensit & mūdus
 viri si delis excessum. ut cuius vita iure gaudebat
 eiusdē morte lugeret. Quodā die ad auiciānū veni-
 ens vbi eius secretariū est ingressus. videt p̄ ter-
 gum illius demonē mire magnitudinis assidentem
 quem eminē? (ut verbo quia ita necesse est paruz
 latino loquamur) exufflans. auiciānū se exufflari
 existimans. quid me inquit sancte sic aspicias. Tuz
 martinū. non te inquit sed eum qui ceruici tue te-
 ter incubuit. ita recessit dyabolus? & fliquit familia
 re subselliū. Columnā imense molis cui ydolū su-
 perstabat pabat euertere. sed nulla erat facultas q̄
 id dareē effectui. Tum ad orōnem suo more ouer-
 titur. visam certū est pilem quodāmodo columnam
 ruere de celo. que impacta idclo totā illā in expu-
 gnabilem molē soluit in puluerē. parū scz si iuisibi-
 liter celi virtutibz vterē. nisi ip̄e virtutes visibi-
 liter seruare martino humanis etiā oculis cernerē-
 tur. XXXI. **Item de eodē.**

Serpens aliquādo flumē secabat. & ripā
 in qua cōstiteram? annatabat. In nomine
 inquit domi iubeo te redire. Mox se ma-
 la bestia ad verbū sancti retoruit. & in vltiorem
 ripam nobis expectantibz trāseauit. Quod cū
 omnes non sine miraculo cerne rem? altius igemi-
 scens ait. Serpentes me audiunt. & nō audiūt ho-
 mines. Quidam fuit cum ad fornaculū illi? carbo-
 num copiā reppisset. & admoda sibi sellula. diuari-
 catis pedibz sup illū ignem nudato inguine reside-
 ret. continuo martinū factā sacro tegmī sensit iū-
 riam. magna voce p̄clamans. Quis iquit nudato
 inguine nostz incestat habitaculū. Hoc vbi iste fra-
 ter audiuit. & ex conscia q̄ increpabat agnouit.
 cōtinuo ad nos cucurrit exanimis pudorē suum
 non sine martini virtute cōfessus. Quodā itidem
 die dum in area que parua admodum tabernacu-
 lum isti? ambiebat. in illo suo quod nostis sedili li-
 gneo residisset. vidit duos demones in excelsa illa
 que monasterio superminet rupe cōsistere. inde ala-
 cres ac letos vocem istiusmodi adhortatōis emit-
 tere. Eya te briccio. eya te briccio. Credo cernebat
 miser eminē? xp̄m quantē. conscū quantā illi rabiē
 spūs suscitassent. Nec mora. briccio furibundus ir-
 rupit. ibi plen? insania euomit in martinūz mille
 vitia. Interea credo per martini orōnes fugatis
 ab illi? corde demonibz reductus? i p̄niam mox re-
 uertitur. & ad martini genua se p̄sternit veniam
 poscens fateē errozē. nec sine demone se fuisse. tā-
 dem sanior cōfiteē. nec erat apud martinum labor
 iste difficilis ut ignosceret supplicanti. Tūc et ip̄e
 & nobis omnibz sanctz exposuit qualiter istum a
 demonibz vidisset agitari. seqz cōuicijs nō moue-

ri. que magis isti a quo eēt effusa nocuissent. Ex
 inde cum idē briccio multis apud eum magnisqz
 crimibus p̄sepe p̄mereē. cogi non potuit ut eum a
 p̄sbyterio sūmoueret ne suā p̄sequi vidreē iniuri-
 am. illud sepe cōmemorans qd dominus iudā tolera-
 uic. XXXII. **De obitu eiusdem. Sigi-**
bertus.

Anno archadii & honozii secundo. obiit
 sanctus martinus in quosdā. imo fm pro-
 sperū anno archadii & honozii. v. & fm
 seuerū qui scribit in vita eius. eum post mortē p̄i-
 scilliani. xvi. annos vixisse. **Seuerus.** Marti-
 nus igiē obitum suū lōge ante p̄sciuit. dixitqz fra-
 tribus dissolutōne sui corpis iminere. Interea cau-
 sa extitit qua codacensē dyocelimum visitaret. nā cle-
 ricis inter se istius ecclesie discordantibz pacez cu-
 piens reformare. licet finem diez suoz non igno-
 raret. p̄ficisci tamē ob istiusmōi cām nō recusauit.
 Itaqz p̄fectus cum sancto discipuloz comitatu.
 mergos imēfos in flumine cōspicāē piscium p̄cedā
 sequi. & rapacē ingluuiem assiduis vigeze captu-
 ris. Forma inquit hec demonū est. insidiane incau-
 tis. capiunt nesciētes. captos deuorant. exatura-
 ri nō queunt deuoratis. Impat deinde potenti vir-
 tute verboz. ut eum cui inatabant gurgitē relin-
 quentes. aridas peterēt desolatqz regiōes. eo nimi-
 rum circa aues istas vsus impio. quo demones fu-
 gare cōsueuerat. Ita grege factō. omēs in vnum
 ille volucres cōgregate. relicto flumine montes sil-
 uasqz petierūt. nō sine admiratōne multoz qui tā-
 tam in martino viderant virtutē. ut etiā auibz im-
 peraret. Aliquid ergo in vico isto vel in ecclesia
 ad quā ierat cōmorat? pace inter clericos restitua-
 ta. cū iam regredi ad monasteriū cogitatz. viribz
 corporis cepit repente destitui. cōuocatisqz disci-
 pulis indicat se iamqz resoluī. Tum vero meroz &
 luct? oim. vox vna plangentiū. Cur nos pater de-
 seris. aut cui nos desolatos relinquis. inuadēt em
 gregem tuū lupi rapaces. & quis eos a moribz
 peulso pastore p̄hibebit. Scim? quidē desiderare
 te xp̄m. sed salua tibi tua sunt premia. nec dilata
 minuent. nostri poti? misere quos deseris. Tunc
 ille mot? his fletibz. ut semp in domio tot? mise-
 ricordie visceribz affluebat. lacrimasse p̄hibetur.
 conuersusqz ad dominū hac tantū voce iudic flen-
 tibus. Domie si adhuc populo tuo sum necessari-
 us. non recusabo laborē. fiat voluntas tua. At si
 iam parcis etati bonū est mihi. fiat voluntas tua.
 Hos vero quibz tū meo ip̄e custodias. O virū inef-
 fabilem. nec labore victū. nec morte vincendū qui
 in nullā se p̄tem p̄nior iclinauit. nec mozi timuit.
 nec viuere recusauit. Itaqz cum iam p̄ aliquot di-
 es vi febzium tenerē. non tamē a dei ope cessabat
 p̄nox in orōnibus & vigiliis fatiscentes artus sp̄i-
 ritui suire cogebat. nobili illo stratu suo in cinere
 & cilicio recubans. Et cum a discipulis rogaret.
 ut saltem vilia sibi sineret stramenta supponi. non
 decet inquit filii xp̄ianum nisi in cinere mozi. Ego
 si aliud exemplū uobis relinquo ip̄e peccauit. Ocu-
 lis ac manibus in celum semp itentus. inuictum
 ab orōne sp̄m non relaxabat. Et cum a p̄sbyteris
 qui tunc ad eum cōfluerant rogaretur. ut corpus-
 sculum lateris mutacōne releuaret. sinite inquit. si-
 nite me fratres celum potius q̄ terram aspiciere.
 & suo iam itinere iturus ad dominū spūs dirigat
 hec locutus diabolu udit xpe assistere. Quid inq̄t
 hic astas cruetā bestia. nihil i me funeste repies.

abzabe me sinus recipiet. Cum hac ergo voce fati-
gatam diuinis opibus. spm̄ celo reddidit. Testati
qz nobis sunt qui affuerant iam ex animo corpore
glorificati hominis uidisse se gloriā. vult? luce
clarior renitebat. cum mēbra cetera ne tenuis qui
dem macula fulcaret. **XXXIII. De visio-
nibus longe oñsis seueri & ambrosio ep̄is.**

Beatus autē seuer? coloniēsis ciuitatis ep̄s
vir sacte vite. & p̄cuncta laudabilis. dū
die domica loca sancta ex consuetudine
post matutinas cum clericis suis circūiret. illa ho-
ra qua vir beatus obiit. audiuit choz canentium
in sublimi. vocatoqz archidiacono interrogat. si
aures eius p̄ceterent uoces. quas ille attentus au-
dirēt. R̄ndit nequaqz. Tunc iste inquit diligenter
ausculta. Archidiacon? autē cepit sursum collum
extendere. aures erigere. & sup̄ sūmos articulos
baculo sustentante stare. Sed credo eum non fuis-
se equalis meriti. a quo hec non merebantē audiri.
Tunc p̄strati terre ip̄e p̄iter & beatus ep̄s. domi-
num deprecabant. vt hec ei diuina pietas audire per-
mitteret. Erectis autē illis sursum. interrogat se-
nex. Quid audis. Qui ait. Voces p̄fallentiū tāqz
in celo audio. sed quid sit p̄sus ignoro. Cui ille.
Ego tibi inquit narrabo. Domin? meus martin?
ep̄s. migravit ex hoc mundo. & nunc angeli canē-
do eum deferunt in excelsū. Et vt parump̄ eēt mo-
ra vt hec audirent. dyabolus eum cum iniquis an-
gelis retinere temptauit. nihilqz suum in eodem re-
uens cōfusus abcessit. Eodem quoqz tempe bea-
tus ambrosius cuius hodie flores eloquiū p̄ totaz
ecclesiā redolent. mediolanensi ciuitati p̄erat ep̄s.
Cui celebrati festa domice diei erat cōsuetudo. ut
ueniens lector cum libro non ante legere p̄sumerz
qz sact? nutu iussisset. Factū est autē ut illa die do-
mica p̄phetica lectōne iam lecta. ante altare stā-
te qui lectōnem beati pauli p̄ferret. beatissim? an-
tistes ambrosius sup̄ sanctū altare obdormiret. qd̄
videntes multi cum nullus eum penit? excitare p̄-
sumeret. transfactis fere duaz aut trium horaruz
spaciis excitauerūt eum dicentes. Iam hora p̄terit
iubeat domin? lectori lectōnem legere. expectat
em̄ populus valde iam lassus. R̄ndens autē beatus
ambrosius. Nolite inquit turbari. multū em̄ mihi
ualet sic obdormisse. cui tale miraculū oñdere do-
minus dignatus sit. Nam noueritis fratrem meum
martinū sacer dotez egressum fuisse de corpe. me
autē ei? fūeri obsequiū p̄stitisse. Peractozqz ex mo-
re seruitō. capitellū tm̄ vobis excitantib? non ex-
pleui. tunc illi stupefacti p̄iter & admirantes. die
& tempus notant. solite requirētes qui ip̄az di-
em tēp? qz repiunt. quo beatus cōfessor dixerat se
eius exequiis deseruisse. **XXXIII. De vi-
sione ostensa seueri a quitannico. Seuerus ad
aurelium.**

Postq̄ a me mane digressus es. eram resi-
dens solus in cellula. & peccatoz meoz
recordatō tristē me atqz cōfectū red-
diderat. Deinde cum fatigata angore animi in le-
ctulo mēbra posuissem. vt plerunqz ex mestitudi-
ne solet. somn? obrepsit. Qui vt semp̄ matutinis
horis. lenior incertazqz. ita suspens? ac dubius per
membra diffundit. vt quod in alio sopore nō eue-
nit pene vigilans dormire te sentias. Cum repē-
te sanctū martinū ep̄m videre mihi videoz p̄tex-
tum candida toga. vultu igneo. stellantib? oculis

crine purpureo. atqz ita mihi in ea habitudine cor-
poris & forma qua noueram videbat. vt (qd̄ elo-
qui pene difficile est) nobis non posset aspicī. cum
posset agnosci. Ardensqz paululū. mihi libellum
quem de vita eius scripseram dextera prefebat.
Ego sancta genua eius cōplexus benedictōnem.
p̄ cōsuetudine flagitabā. suppositaqz manū capi-
ti meo tactu blandissimo sentiebā. Cūqz inter bñ
dictōnis verba solennia familiare illd̄ ozi suo cru-
cis nomē iteraret. mox in eum lumib? intent? euz
exfaciari vultu illius cōspectu non possem. subito
mihi in sublime sublat? eripiē. donec imensa aeris
isti? vastitate cum cum rapida nube supuectum.
acie seq̄remur oculoz. patenti celo recept? videri
vltima non potuit. Nec multū post sanctū p̄sbite-
rum claz illius discipulū qui nup̄ excesserat. vido
eandem quā magistrū viam scandere. Ego impu-
dens se qui cupiens. dum altos gressus molior &
connitōz euigilo. somnoqz excitat? cōgratulari ce-
peram visioni. cum ad me puer familiaris ingredi-
tur solito tristior. vultu loquentis p̄iter & dolen-
tis. duo inquit monachi a turonis affuerunt. qui
dominū martinū obisse nunciāt. cōcidi fateor. ob-
ortiqz lacrimis fleui vberime. Quinetiā dum hec
ad te frater scribim?. fluunt lacrimae. nec vlluz im-
patientissimi doloris admitto solatiū. te vero ubi
hoc nunciatū est. imp̄cipē esse nolui luctus mei
qui eras amoris socius. Veni ergo ad me statim. ut
p̄iter lugeam?. quē p̄iter amamus. Quāqz scia viz
istū non eē legendū. cui post euictū triumphatū
qz seculū nūc demū reddita est corona iusticie. sz
tamē mihi ego impare non possū quin doleā. Sed
quid te in lacrimas fletusqz cōmoueo. Ecce nunc
cōsolatū te esse cupio. qui me cōsolari ip̄e non pos-
sum. Nō deerit nobis ille. mihi crede non deerit.
intererit de se sermocinātibz. astabit orantibus.
Quodqz iam hodie prestare dignatus est. v̄p̄edū
se in gloria sua sepe prebebit & assidua (sicut ante
paululū fecit) bñdictōne nos p̄get. Obiit autē
hic sanct? anno etatis sue. lxxi. ep̄az. vero. xxvi.

**XXXV. De institutōe ludī gladiato-
rii & inuectiuis mutuis hieronimi ac rufini.**

Eodem tpe rome celebrato gladiatorio
ludo. thelemacius monach? increpās po-
pulum attentius spectaculo inbiantem.
lapidat a populo. Vnde offensus honozius impera-
tor gladiatoriu? ludum indicto suo imp̄petuum
remouit. Imperatores zelū patris sui theodosii secu-
ti. in toto orbe romano. tēpla ydoloz d̄strui iubēt
hieronim? & rufinus p̄sbr acquiliensis orza inter
se similitate p̄ questionib? scripturaruz. libros inue-
ctiuaz satis qui dē luculētos. sed nimis mordaci
sermōe in alterutqz cōscribit. **Rufin? cōtra hic-
ronimū libro primo. Fili hominis dētes eozum
ar. & sa. & c. Vez ad hec vulnera que ex lingua in-
ter homies ifligunt. medicus pene nullus est. Et
ideo conuertit me ad hiesū celestē medicū. qui mihi
antidotū potentissimū dedit de sui pixide euāge-
lii placuz. que vim doloris spe futura iusti exami-
nis solaret. potio ergo illa quā tempauit hiesus.
hec erant verba. Beati estis cum maledixerint vob
homies & p. u. f. & c. **Idē in secundo libro.****

**Iste magister orientalis. residente in tribunali
iudice christo. angelis assistētibus & p̄ se interce-
dētibus. inter uerba & cruciatus positus. iurat
se libros seculares nec habituz unqz nec lecturum
Relegamus nunc queso ea que scribit. si una opif**

cuis pagina est. que non eum itez ciceronianu pro
 nunciet ubi no dicat sed cilius noster. sed flaccus
 noster & maro. Iaz vero ciliippu & aristide et em
 pedodem. & cetera grecoz actoz noia vt doctz
 videat. & plurime lectonis. tanq fumos & nebu
 las lectorib? spgit. Puellia quoq; vel mulierculis
 scribens. que non vtiq; nisi de nostris scripturis
 edificari cupiat & ont exempla flacci sui vel ma
 ronis intexit. Hieronim? contra rufinu. **A**p
 paret iuxta incliti oratoris eloquiū voluntatez ha
 bere mentedi. sed artem non habere fingedi. era
 nimus iuvenes. emdem? senes. Eodē feruore quo
 origenē ante laudauim?. nūc damnatur toto orbe
 damnem?. Si accusat? taceaz. videbor crimē agno
 scere. Nobis in monasterio hospitalitas cordi est
 omēsq; ad nos venientes leta humanitatis fronte
 suscipim?. Veremur em ne maria cum iosep locuz
 non inueniat in diuersorio. ne nobis hiesus dicat
 exclusus. hospes erā & non me collegistis. Solos
 hereticos non recipim?. ppositum quippe nobis ē
 pedes lauare venientiu. In vno tibi cōsentire non
 potero. vt peam hereticis. Si hec est causa discor
 die. quā habes erga me. mori possim. tacere non
 possum. **XXXVI. De obitu sancti am
 brosi.**

Anno archadij & honozii. vi. abrosi? me
 diolanensis obiit. cui? vitā paulinus no
 lanus eps ad augustinu epm describit.
Paulin? Cum aut in infirmitate vir fact?
 decidisset. comes stilio dixisse ferē. q; tanto viro
 recedete de corpe interit? imineret ytalie. Vn cō
 uocatis nobilib? ciuitatis quos ab eo diligi agno
 uerat. psuadebat eis vt pgerent ad istū. suaderēt
 q; illi ut sibi viuendi a domio peteret cōmeatum.
 Quod ille vt ab eis audiuit. rñt. Non ita vixi i
 ter vos vt pudeat viuere nec timeo mori. q; bonū
 hēmus dñm. Cum aut in extrema parte portic? in
 qua iacebat. dyaconi secum tractaret (ita voce re
 pressa. vt vix inuicē se audirēt) quis post obituz
 eius ordiman? eēt eps. cum de sancti simpliciani
 nomie loqrenē. tanq tractatui interessz. cum lōge
 posit? iacerz. appans exclamauit tercio senex sz
 bonus. Qua voce audita. expauescētē fugerunt
 Defuncto tamē eo. non alius ei q; simplician? suc
 cessit. In eodē loco in quo iacebat cū ozaret. vidit
 dñm hiesum ad se venisse ardentēz sibi. nec mul
 tos post dies ablatus est. Tempe aut quo migra
 uit ad domiu ab hora circiter. xi. diei vsq; ad ho
 ram qua emisit spm. expansis manib? in modū cru
 cis ozauit domiu. Honorat? aut vercellensis ec
 clesie sacerdos. cum in supiora dom? sue se ad qui
 etem cōposuisset. vocez tercio se vocantis audiuit
 dicentis. Surge festina. quia mō es recessur?. Qui
 descēdēs obtulit sancto corpus domi. qd vbi glu
 tiuit emisit spm. bonū secum ferēs viaticū. atz ad
 maiorē ecclesiā corpz eius est deportatuz. supra
 quod plurimi stellā se videre narzabant. Demonū
 quoq; turba ita clamabat se ab isto torqri. vt ei u
 latus eoz ferzi nō possent. Donat? quidē mediola
 nensis ecclesie psbiter cum in cōuiuio cum quibus
 dam militarib? religiosus positus. medzie sacro
 tis detraheret. aspnantib? illis & deserētib? lin
 guam nequā. subito graui vulnere percussus. de eo
 dem loco in quo iacebat alienis manib? subleuar?
 in lectum posit? est. & inde ad sepulcz vsq; pdu
 ct?. In vrbē etiam carthaginēsi cum apud fortūa
 tum fratē aurelii epi. ad cōuiuū plurib? epiis &

dyaconib? cōuenissem. micranopolitano epo dera
 henti sancto viro. retuli psbiteri exicium supra
 memorati. Quod iste de alio dictū d suo maturo
 exitu compbauit oraculū. nam subito ingenti vul
 nere percuss? ad lectū portat? est. & iōe ad domū
 in qua hospitabatē reduct? obiit. **Sigibert?**
Hoc tempe in ytalīa sifinnius martin? & alexan
 der a gentilibus martiizāt. Quoz corpa cum me
 diolanum deferentē cecus p eos illuminat. dicens
 se illuc p uisum directū esse ab ambrosio epo dice
 te se in hoz martirū cōsortio deputatum esse.

**XXXVII. De sancto paulino
 episcopo qualiter pro captiuo se seruituti barba
 ri addidit.**

Prefatus aut paulin? nō postmodum
 eps cum esset innumerabiliū prediozuz
 domin?. admirabili exēplo venditis om
 nibus religionē expeditus elegit. Cui therasia ex
 cōiuge facta soroz. equatē beate vite testimonio et
 merito. Hic semetipm p captiuo filio pauperis vi
 due in seruitutē barbari adduxit. sed diuinit? pro
 ditus quis eēt multos captiuos libertati restituit
Gregorius in libro dyalogoz. **D**um seuien
 tium wandaloz tempe. fuisset ytalīa in campanie p
 tibus depopulata. multiq; essent de hac terra in re
 gionem affricanam transuēti. vir domi paulinus
 cuncta que ad episcopū habere potuit. captiuis in
 digentibusq; largitus est. cunq; iaz nihil omni mo
 do supesset quod petentibus dare posset. quedam
 vidua aduenit. que a regis wandaloz genero filiū
 suum captiuū ductum phibuit. & a viro dei preci
 um ei? postulauit. cui ille rñdit. Mulier quid pos
 sim dare nō habeo sed memetipsū tolle. & me ser
 uum iuris tui esse psicere. atq; vt filiū tuū recipi
 as. me vice illi? in seruitiū trade. Quod illa ex ore
 tanti viri audiens. irisionem potius credidit quā
 cōpassionem. At ille vt erat vir eloquentissimus.
 atq; appri me. in exterioribus quoq; studiis erudi
 tus. dubitanti femine citius psuasit. ut audita cre
 deret. & p redemptionē filii sui in seruitiū episco
 pum tradere non dubitaret. Perrexere igit vter
 q; ad affricam. Procedēte aut regis genero. vidua
 rogatura se obtulit. ac prius perit vt filium suū ei
 donare debuisset. Quod cum vir barbarus. typo
 supbie turgidus etiā audire despiceret. vidua sub
 iunxit dicens. Ecce hunc hominē p eo uicarium p
 beo. solummō pietatē in me exhibe. mibiq; filium
 vnicum redde. cunq; ille uenusti uultus hominēz
 conspexisset. quam artem nōset inquisiuit. cui uir
 domi paulin? rñdit dicens. Aliquam artē quidem
 nescio. sed ortum excolere bene scio. Quod uir gē
 tilis libenter accepit. & p eo uidue filiū suum red
 didit. Quo accepto. uidua ab affricana regione di
 scessit. Paulin? uero excolendi orti suscepit curaz
 cunq; idem regis gener crebro ingrederetur ortū
 suum. & ortulanum duz requireret. sapientēz ual
 de esse hominē uideret. amicos cepit familiares de
 serere. & sepius cum solo ortulano colloqui atq;
 eius sermonibus delectari. cui paulinus quotidie
 ad mensam. olera uirentesq; herbas deferre cōsue
 uerat. & accepto pane ad curam orti remeare.

**XXXVIII. De libera a cōtōe ipsius cū suis
 & de morte ei usdem.**

Quoniam hec diutius agerent. quada? die suo
 domio secum secretius loqnti ait. Vide
 quid agas. & wandaloz regnum quomō
 disponi debeat p uide. quia rex citius & sub omni

celeritate moriturus est. Quod iste audiens (qui ab eodem rege pie ceteris diligebat) ei mime tacuit sed quid a suo orulano sapiente se; viro audiuit: set indicauit. Quod dum rex audisset ilico rñdit. Ego velim hunc de quo loqueris hominē videre. Cui gener eius se; venerabilis paulini tempal' dominus rñdit dicens. Virentes herbas mihi ad prā dium deferre cōsuevit. has itaq; huic ad mensam eum deferre facio. ut quis sit qui mihi hec locutus est agnoscas. Factumq; est cum rex ad prandium discubuit. paulin' ex suo ope olera queq; & viretia delatur' venit. Cūq; hunc rex subito conspexisset infremuit. atq; accersito eius domio sibi per filiam p̄p̄inquo. ei secretū quod prius absconderat indicauit dicens. Verum est quod audisti. Na; nocte hac in somno sedentes in tribunalib; vtra me iudices vidi. iter quos simul iste sedebat. & flagellum quod aliqu' acceperam eoz mihi iudicō tollebat. Sed p̄cunctare quis nam sit. hunc ego tanti meriti virum popularē vt cōspiciē esse non suspicor. Tunc regis gener secreto paulinū tulit. quis nam esset inquisiuit. Cui vir domi rñdit. Seruus tuus sum quem p̄ filio vidue vicarium susceperat. Cūq; ille instanter requireret. vt non quis esset sed quis in sua terra fuisset indicaret. atq; hoc ab eo frequentī inquisitione exigeret. vir domi cōstrētus magnis cōiuracōnib; iam non valēs negare quid eēt. ep̄m se fuisse testatus est. Quod possessor eius audiens. valde timuit. & humiliter obtulit dicēs. Pete quod vis. vt ad terram tuam a me cum magno munere reuertaris. cui paulinus ait. Vnum est quod tu impendere bñficiū potes. vt omnes ciuitatis mee captiuos relaxes. Qui cūcti p̄tinus in africana regione requisiti. cum onustis frumēto nauib; p̄ viri dei satisfactōne in eius comitatu laxati sunt. Nec multo post vandalorum rex occubuit. & flagellū (quod ad suam p̄nitēz dispensante deo p̄ disciplina filioz accepit) amissicq; factū est ut famulus dei vera p̄diceret. & q̄ se in seruitiū solus tradiderat. cum multis ad libertatem rediret. illū se; imitāt' qui formā serui assūpsit ne nos essem; serui peccati. **Actoz.** **De** huius etiam morte apud eius ecclesiā scriptū est quia cum dolore lateris esset tactus ad extrema p̄ ductus est. Dumq; eius generis dom' in sua soliditate p̄sisteret. cubiculū quo iacebat eger. facto terremotu cōtremit. omnesq; qui illic aderant nimio terrore cōcussū sunt. sicq; anima sancta. carne soluta est. **XXXIX. De sancto felice martire.**

Peter vitam beati ambrosii scripsit idē; paulinus vitam beati felici nolani p̄biteri. qui passus est. xix. kl. feb. **Ex gestis eius.** **Hic** a maximo nolane vrbis ep̄scopo p̄biterū honore p̄ditus est. Qui pontifex cū; imperatorū decreta xp̄ianos in se qui p̄cepissent. iam senio p̄grauatus putans se non posse ferre supplicia. siluaz saltus adiit. Quos dum turbid' de hac p̄secutione perzat. affect' fame. gelu attritus. solo semiuuius corruit. At felix cum multa de deoz portentis q̄ nihil fuerine disputasset. post p̄cuss a diuersoz supplicioz genera carceri adiudicat. vinctulis astringit. Nocte autē media venit ad eum angelus domini. & cōfractis cathenis. scissaq; trabe qua pedes eius oclusi erant ait. Surge & seqre me. Egressoq; cū eo de carcere ait. cōfcede ad montana & require sacerdotē tuū. ac refocillatū duc ad

vrbem. & abscondē ne media ac frigore peat. do nec p̄secutō desinat. Pergēs ergo quo nesciebat p̄ uidente domio. reppit sacerdotē solo p̄stratum. clausis oculis strictisq; dentib;. membra hieme rigida & p̄morta. cūq; anxius esset q̄ nullū alimtum quod piclanti porrigere haberet. de celo dilapsum mun' cōtemplāe angelicū. Ecce em̄ de fenete que p̄xima erat. vnam dependere mirat. de qua granis in os sacerdotis exp̄sis. paululū refocillatus erectus est. Quem humeris impositū velocifime detulit. & iugurio cuiusdā vidue cōmēdatū alimento refecit. Eo autē migrante. felix electus a populo vt chateore p̄sideret. noluit acq̄scere. & quimē nomie p̄biter ordinatus est ep̄s. Quarta autē p̄secutione cum felix in platea populū moner' p̄secutor missus affuit. felix latebrā petens in pietes dirutos per modicū ingress' adieū se occultauit. Nec mora. p̄secutor insequit. sed deus sollicitudinem querētis eludit. nam iussu eius aranee p̄ adicū illum telaz stamā p̄tendunt. At isti p̄ vestibulum p̄sequētes. dum locū explozare nitunt. ex cordia tele cōspiciūt & dicūt. Putas ne hec fila homo transt. que sepi' tenuitas muscay erumpit. Et illi p̄uidētia dei discesserūt. Sanct' autē felix data nocte ad aliū locum secessit. i quo p̄ tres mēses latitans. a muliere quadā alimēta suscepit. nusq; tamē eiusdem mistrantis faciem suspexit. deniq; data pace sancte ecclesie ac populo restitutus. in pace quieuit. sepulchusq; est iuxta vrbem i loco qui dicit p̄ncis. multis se virtutib; declarās i populis. Quidā paup̄ hñs duos boues. cum quadam die lass' ab aratro veniret. his dimissis se hospitio recōdidit. fur statū rapax affuit. qui eos clā capiens abduxit secum. Egress' paup̄ nec inueniens p̄deuia querit. siluas circūit. ardua scandit. sed nec vestigiū quidē deprehēdit. Tunc lamentans ad sepulcrum sancti felici martiris accedit. flet ac gemens. eius virtute p̄ditū sibi reddi petit. Egress' autē a templo ante atrii ianuā boues suos agnoscit regressus gratias egit. Oculū quoq; eiusdē hominis quē cecū habebat. martiris virt' illuminauit. hec paulin' verbis cōscripsit. quos gregori' turonensis in p̄sam ouertit. **XL. De sancto felice p̄bitero & ofessore. Ex gestis ei.**

Post p̄letōne autē sancti felici p̄biteri. alius felix german' eius iunior nomie & actōne. & ipse p̄biter adduct' ad oracū vrbis p̄fectū. cum nollet ydolis imolare iuss' est fustib; cedi. & exilio deportari in montes qui vocatur circeio vbi lapides quadrati excidebant. ut & ipse ibidē tota uita sua hoc faceret. Sed ibi filiaz p̄biteri tribuni qui loco p̄erat. a demonio vexatam in uocato nomie hiesu liberauit. p̄pter quod p̄b' misit se ad pedes eius dicens. Vere tu es homo dei sanctus. Erat autē iste nomie & ope probus cuius nolans. cuius etiā uxor morbu' ydropicum incurrens oleo a sancto felice bñdicto perūcta. Post triduum salua facta est. Tūc collega p̄biteri p̄gens ad consulares egit ut eum uinctū duceret. eo q̄ eū xp̄m ofitentem audisset. Cūq; ex officio uenisset ut eū tenerēt manus eoz i dolorem sunt cōuerse. ita ut ululatum dire uocis emitterēt. Quibus ait felix. ut ofiterent xp̄m eē vtz deum. Et cum clamarent. uerus de' xp̄s. mox a dolore libati sunt. & vniuersi qui aderant credētes liberati sunt. Expleto autē tribuniciū sui tempe p̄obus cum sancto felice nolans est reuersus. Abi demonum pontifex erat.

qui miseris paganis quasi diuinabat. Hic vidēs felix
 cem. cecidit ad pedes eius dicens. Domine te deus
 meus venientē vidit & fugit dicens mihi. Virtutē
 huius felix qui cum tribūo venit. ferre nullatenus
 possum. Ergo si deus meus sic te timet. quāto ma
 gis ego te timere & venerari debeo. Qui rōdit
 Xpm time & venerare. cuius ego sum. Quod
 audiens iste credidit in xpm. Cum autē ibi felix exi
 stens ortum sibi excoleret. venerūt nocte qui ei
 olera rapent. Et inuenientes ibi vāgas tota nocte
 lucente luna laborauerūt. & vidēbat eis quod fut
 tum facerēt. mane autē inuenti sunt laborantes. Et
 cum vidisset eos felix ait. Adiuuet vos dñs o fili
 oli. Illi autē mictētes se ad pedes eius confessi sunt
 quid voti eorum fuisset. & quid dñs procurasset. Sup
 uixit autē beatus felix in eadem ciuitate. xii. annis.
 Quicumque veniebat ex paganis ut eum rapet. &
 in iudiciū offerret statim demonio replebat. Cūq;
 xpo credidisset. a sancto felice mundat. gratias
 agens. xpianus abscedebat qui paganus aduenerat.
 Tandem domica die osecētis misteris & data pa
 ce vniuerso populo pūciens se in pauimētū in ora
 tione prexit ad dñm. **Acto.** Hec de gestis ei
 us felix occasione alterius fratris eius scilicet eius de
 nois. cuius vitā paulinus descripsit. hic inserere vo
 luit. quo tempe vterque floruerit ignorans. Scripsit
 autē etiā paulinus pter predicta librum eplaz vñ ad
 diuersas psonas. **XLII. De sancto briccō
 thuronensi. Ex gestis eius.**

Post excessū beati martini sancti briccō
 in epātu succedit. Nam in iuuetute sua
 multas beato martino otumelias infere
 bat. eo quod eum illo tpe martinus cur res faciles seque
 retur arguebat. Quadā vero die duz infirmus quōdā
 medicinā a beato martino expeteret. briccium ad
 huc dyaconū in platea cōuenit dicens. Ecce beatū
 vix expecto. & ubi sit nescio. Qui rōdit. Si deli
 rum illum queris pspice emim. ecce celum solite
 sicut amens respicit. cūq; paup ille occurrit red
 ditō quod petierat impetrasset. briccium alloquitur
 martinus dicens. en ego briccō delirus tibi videoz.
 Cūq; ille cōfusus negaret se dixisse ait vir scūs
 Nonne aures mee ad os tuū erant. cū hoc emim
 loqbaris. ecce apud deuz obtinui. ut & post me ad
 pontificatū honoz accederes. sed noueris te i epi
 scopatu multa aduersa passurū. Briccō hec audi
 ens irādebat eum. Qui quāq; eēt supbus & vanus
 in corpe tamē castus hēbat. Agit. xxx. ordinatōnis
 sue anno oritur opra eum lamētabile crimē. Nam
 quedā mulier ad quā cubicularii vestimēta ei de
 ferebant ad abluendū ocepit & pepit. Qua de re
 rotus populz turonoz iratus. totū crimē in epm
 referūt. & enim vnanimitē lapidare volunt. Affer
 te inquit infantem ad me. Qui cum oblat fuisset
 xxx. dies ab ortu hēns ait ad eum. Adiuo te p hie
 sum xpm. ut si ego te genui edicas coram cunctis.
 Qui rōdit. Non es tu pater meus. Populis autē in
 terrogantibus. ut quis eēt pater interrogaret. Ait
 eps. Non est hoc meū. quod ad me pūciuit. sollici
 tus fui. cūq; illi magicis artibus hoc factū asserē
 rent. & contra eum insurgerent. ut eum ab epātu
 pellerēt. ipse ad satisfaciendū prunas ardentes in
 birzo suo posuit. & ad se stringens. vsq; ad sepul
 crum beati martini vna cum populoz turbis per
 rexit. plectisq; ante illud prunis. vestimētū illud
 inustū apparuit. Dixitq; turbis. Sicut hoc vestimē
 tum ab his ignibus videtis illesū. ita & corpus me

um a tactu mulieris est impollutū. at illis nō cre
 dentibus. sed peradicentibus. sancti briccō trahit
 calūniat. eiciit. ut sermo sancti martini impleret
 Deniq; romanū papā expetiit. flens & eulās ac
 dicens. Merito hec patior. quia peccaui in sanctuz
 dei. cuius videns virtutē non credidi. Ibi ergo quō
 quid in sanctū dei deliquit de flens. & vii. anno
 regrediens epātus cathedrā recepit. ibiq; feliciter
 viuens vitā finiuit. **XLII. De
 innocētō papa & pelagio heresiarcha. Sig
 bertus.**

Anno archadii & honozii. vii. innocētius
 romane ecclesie. xxxviij. presidit. Hic de
 creuit pacis osculū ad missas dari. sab
 bato ieiunium celebrari. oleo ad vsus infirmorum
 ab episcopo cōsecrato licere. uti non solū presbite
 ris. sed etiam omnibus christianis. in suā suozq; ne
 cessitatem vngendo. In britania pelagiū execra
 bili doctria ecclesiā christi maculare nitit. dicens
 hoīem sine gratia dei posse saluari. vñquēq; suis
 meritis ppria voluntate ad iusticiā regi. infantes
 sine peccato originali nasci. sed tam infantes q̄ i
 sons fuit adam ante preuaricatōne. nec ideo bap
 tizandos esse. ut a peccato soluant. sed ut per ado
 ptōnem in regnū dei admittant. Qui etsi nō bap
 tisenē. eēt tamē eis extra regnū dei eternam & bea
 tam vitam. adam solū suo peccato lesus eēt. eūq;
 mortuū eēt non ex culpe merito. sed ex conditōne
 nature. qui moritur fuisset etiam si non peccasset.
 Dicebat etiam irritas eēt orōnes que fiunt ab eccle
 sia siue p infidelibus siue p fidelibus. Hunc et celesti
 num & iulianū cōplices eius innocētius papa dā
 nauit. hieronimū quoq; & augustinus & alii eos
 ut fidei hostes armis veritatis impugnabant. ori
 entales etiam grauitē exagitat. mora de deo q̄stio
 ut deus sit corpus & humanū scema hēat. an sit
 incorpūsus & ab humano scemate oīno alienus. sim
 plicioribus deum corpū & sub humano scemate
 eēt astruentibus. aliis & aliis hoc destruentibus.

XLIII. De pegrinatōe sancti alexis.
Anno sequenti rome alexis nobilissimi ro
 manoz. vitā mirabilis declarata est.
Ex gestis ei. Huius pater eufemianus
 rome fuit vir tiues & nobilis primus in palatō i
 patois. erantq; tria milia pueri qui zonis cingebā
 tur aureis. & vestimētis sericis induebant. hic iu
 stus & miseri coris erat elemosinis ac ieiuniis inten
 tus. Vxor quoq; ei aglaes religiosa erat ac tiens
 deum sed sterilis. cūq; tristes oraret dñm ut da
 ret eis heredes. exaudiuit eos & dedit eis filium.
 Quo nimis letantes. deo gratias egerūt. & de in
 ceptis a thoro cōiugii abstinere statuerūt. Puer autē
 magistris traditus & edoctus. ac sacramētis eccle
 siasticis imbātus. cum adoleuisset. & eum nuptia
 libus infulis aptum iudicasset. elegerūt ei puellā
 ex genere impiali. & ornauerūt eis thalamū. & im
 polite sunt eis singule corone in templo facti bo
 nefaciū martiris p manus sacerdotū. & sic cū gau
 dio & leticia letum duxerunt diem. Vespere autem
 factō dixit eufemianus filio suo. Intra fili in cubi
 culum & uisita sponsam tuā. Ut autē intrauit ce
 pit eam instruere. & plura ei sacramēta differere
 deinde tradidit ei anulum suum aureum & rōdā
 (id est caput balthei quo cingebat) inuolutam in
 purpureo sudario. dixitq; ei. Suscipe & conserva
 vsq; dum domino placuerit. & dominus sit inter
 nos. Postea accepit de substantia sua. & discessit

ad mare ascendensq; nauim domino prosperante
puenit laodiciā. Et iter arripiens adit ad edissam
tirie ciuitatē. vbi sine humano ope ymago domini
nostri hiesu christi in sindone hēbat. Quo pueniēs
omīa que secū tulerat paupibus erogauit. Et idu
ens se vestimēta vilissima cepit sedere cum ceteris
paupibus ad atriū sancte dei genitricis marie. Sa
cta quoq; dei misteria singulis diebus domiciis ac
cipiebat. & de elemosinis que ei dabantur quantum
ei sufficeret resuabat. cetera vero paupibus ergo
bat. XLIII **Qualit̄ a seruis suis electo sinā**
accepit & in domū patris tanq̄ extraneus hospiti
tatus est.

Post eius vero discessionē facta est in qui
sicio magna rome. & non inueniens eum
misit pater ipsius seruos suos. vt p̄ vnuer
sas mundi p̄tes inquirerēt eum. Quorū
aliqui dum venirent edissam. viderūt eum in pau
pes sedentē. & dantes ei elemosinā discesserunt.
quia eum non cognouerūt. Ipse aut̄ eos cognoscē
ait. Gratiās ago tibi dñe qui fecisti vt p̄pter nomē
eum accipem a seruis meis elemosinā. Reuersi aut̄
serui nunciauerūt se non inuenisse eum. Mater aut̄
a die quo discessit sternens faccū in paui mēto. se
densq; sup̄ illud eiulans dicebat. Viuit dominus.
quia ita manebo. donec cognoscā quid actū sit de
filio meo. Sponsa vero eius dixit ad socrū suam.
Non egrediar de domo tua. sed simulabo me tu r
turi. qui omnino alteri non copulabit̄. dum eius so
cius captus fuerit. Sic & ego faciam. quousq; sci
am quid factū sit de dulcissimo coniuge meo. Ipse
aut̄ homo deinde eodē de quo dictū est atriū per
mansit in sancta cōuersatōe & vite austeritate p̄
xvii. annos incognitus. Postea vero volente deo
reuelare causam ipsius ymago sancte marie dei ge
nitricis pamonario ecclesie dixit. Fac itroire hoīez
dei. cuius orō sicut incensū in conspectu dei ascen
dit. Qui exiens quesuit eum & non cognouit. Et
reuersus inro rogabat dei clementiā. vt eum isti
oñderet. Cui iterum imago ait. Iste qui sedet foris
in hostio ipse est. Tunc egressus cognouit. & proci
dens ad pedes eius rogauit eum vt in ecclesiaz in
traret. Quod factū dum cunctis innotesceret. &
idem homo dei ab homibus venerari cepisset. hūa
nam fugiens gloriā occulte exiit de ciuitate edissa
& venit laodiciā. ibiq; nauē ascendēs volebat ire
in tharsum cilicie. vt in templo sancti pauli quod
ibi dē erat maneret incognitus. Deo itaq; dispēsan
te rapta est nauis validissimo vēto. & ad romanū
portum applicuit. Vt aut̄ se homo dei illuc p̄spe
xit venisse exiens venit & obuiauit patri suo inco
gnitus ab eo. redeunti a palatō. obsequentium mul
titudine circūdato & clamauit dicens. Serue dei
respice in me. & fac mecū misericordiā. quia paup
sum & pegrinū. & iube me recipi in domū tuam.
vt pascat de micis mense tue. vt deus bñdicat an
nos tuos. & ei quem habes in pegrinatōne misereat
tur. Tunc pater filii recordatus & cōpunctus eum
iussit venire ad se. & deputato ei mistro iussit ei
fieri grabatū in atriū domus sue. vt intrans & exi
ens videret eum. p̄cipiens vt de mensa eius pasce
retur. & ne in aliquo cōtristaret. Susceptus autem
pseuerabat in austeritate vite sue. orōnibus conti
nuis vigilis & ieiuniis indefessus. Pueri quoq; ce
perunt deridere eum & aquā qua discos lauabant
sup̄ caput eius fundebant. & multas ei iniurias in
ferebant. Que omīa homo dei p̄pter amorē domi

libenter sustinebat. Sciebat em̄ quia antiquus hūa
ni generis inimicus. has ei pabat insidias. Sicq; se
cit in domo patris sui incognitus annos alios. xvii.
XLV. **De trāsitu eius & carta in manu**
eius repta.

Quam aut̄ cōpletū sibi tempus vite cogno
uisset scripsit p̄ ordinē oēm vitā suam.
qualit̄ nuptias despexerit. & qualiter in
pegrinatōe cōuersus fuerit. qualit̄ etiā contra vo
luntatem suā romā redierit et in domo patris sui
o p̄p̄ria multa sustinuerit. Quo pacto volente deo
manifestare certamen eius. dñica die post missam
vox celitus insonuit in factuario dicens. Venite ad
me omnes qui laboratis et o. e. et e. r. u. Quia vo
ce tertii: ceci derūt omnes in facies suas clamātes
kyrie eleison. Item secūdo facta est vox dicens.
querite hoīem dī vt ozet p̄ roma. illucescete ei die
pasceue. deo spm̄ reddet. Tunc egressi q̄sierunt eū
et non inuenērūt. Cōgregati aut̄ die pasceue ad
ecclesiā cum gemitibus implorabāt dei clementiam.
vt hoīem suū eis oñderet. Et facta est vox ad eos
dicens. In domo eufemiani querite. Eufemianus re
quisitus. cur talem gratiā in domo sua hītam non
ostēdisset. nescire se respondit. Tunc impatores ar
chadius & honorius. vna cum papa innocēto iusse
runt ire in domū eufemiani. diligētq; exgrere de
homie dei. Eufemianus aut̄ p̄rimo iuit cum pueris
suis ut sedes ordiaret. & cum lampadibus incenso
quoq; et thuribilibus obuia impatoribus et pontifici
exiret. Et cum illuc puenisset. factū est silentium
magnū. Mister aut̄ hominis dei accessit ad dominū
suū. dixitq; ei. Vide domine ne forte sit ille quez
mibi assignasti. quia magna et laudabilia vidi euz
opantem. p̄ oēm ei diē dñicam sancta dei munera
accipiebat. ieiuniis vigiliisq; semetipm̄ cruciabat
et iniurias multas atq; molestias a suis tuis illatas
libenter sustinebat. Eufemianus aut̄ hec audiens. fe
stinus cucurrit ad eum. et inuenit eum iam defun
ctum. Et accedēs discoopuit faciem eius et vidi
vultum ipsius velut lampadem lucentem. uel sicut
vultum angeli dī. hēbat q; in manu cartā breuem
scriptā. uoluitq; ab eo eam accipe. nec ualuit. qui
stupefactus cito reuersus ad impatores dixit. que
querebam? iuenimus. Et narrauit eis que ei reci
tata fuerant de eo a mistro. et qualiter eum defun
ctum inuenisset. thomūq; in manu hēret que neq; s;
ab eo accipe. XLVI **De planctu et exequiis**
eius dē.

Tunc impatores et pontifex cum eufe
miano perrexerūt ad locum ubi iacebat.
et accedēs pontifex accepit cartam de
manu eius. et tradidit cartulario sancte romane ec
clesie. nomie echio ut legēt eam. Et factū silentio
magno lecta est eozam omnibus. Eufemianus autē
pater eius ut audiuit verba carte. factus exanimis
cecidit in terram. Et surgēs scidit vestimēta sua.
cepitq; canos capitis sui euellē. barbā trahē. at
q; semetipm̄ discerpe. Et corruēs super ipz corpz
clamabat. Heu me dñe meus. quā mibi fecisti sic
et quare cōtristasti animā meā et per tot annos su
spira et gemitus iculisti mibi. Ego em̄ sp̄bam ali
quādo audire uocē tuam. et de te agnitum habē
ubicunq; eēs. Et nunc uido te custodem senectū
tis mee in grabato iacentē et mibi non loquentem
heu me qualem solatōnem in corde meo ponam
Mater uero eius hec audiēs quasi leena rumpens
rethe. ita scissis vestibibus coma dissoluta ad celus

oculos leuabat. & cum p̄ nimia multitudīe factū corpus adire non posset clamabat. **D**ate mihi vi ri dei aditū vt videā filium meū. solatōnem aie mee. qui sūxit vbera mea. **E**t cum pueniret ad cor pus incumbens sup illud clamabat. heu mi fili lu men oculoꝝ meoꝝ. quare sic nobis fecisti. quae tā crudelit̄ nobiscū egisti. videbas patrē tuum & me misabiliter lacrimātes. & non oñdebas teipm no bis. Serui tui te iniuriabant & sustinebas. **E**t ite rum atq; itez psternebat se sup corpꝝ. & nūc bra chia sup illud expandebat. nunc manibꝝ vultum angelicū tractabat. osculāsq; clamabat. **P**lorate mecū omēs qui adestis. qz. xvij. annos eum in do mo mea habui. & non ognoui qz vnū filiꝝ meus eēt. **S**ed serui eius eum iniuriabāt. alapis percute bant. spūca in faciem eius iactabāt. **P**opulꝝ autē flebat. omnesq; currebant obuiam corpꝝ sancto. cum ducereē in ciuitatē. **V**bi siquis infirmꝝ illud tangebāt. p̄mꝝ curabāt. ceci illuābant. demoīa eiiciebant. **I**mpatores autē tanta mirabilia vidētes ceperūt p se cum pontifice lectū portare. quatenꝝ & ipsi sanctificarent ab eodē corpꝝ sancto. **T**unc impatores iusserūt copiā auri & argenti in plateis spargi. vt turbe occuparent amore pecuniaz. & sinerent p̄duci grabatū ad ecclesiā. **S**ed plebs amo re pecunie seposito. magis ac magis ad tactū san ctissimi corpꝝ iruebant. & sic cum magno labore ad templū sancti bonifacii martiris illud eandē m p̄dixerūt. & illic per. vii. dies in dei laudibꝝ p̄sistē tes. opati sunt monumentū de auro & gemis p̄cio sis in quo sacratissimū illud cum magna venera tōne corpus collocauerūt. die. xvij. mensis iulij. **D**e ip̄o quoq; monumēto ita suauissimꝝ odor fra grauit. velut oibus esset aromatibꝝ plenum.

XLVII De sancto abbate pachomio. Sigibertꝝ.

Anno archadij & honorij. ix. pachomius abbas. cx. annū agens in virtutibꝝ oīa matur. **E**x gestis eius. **H**ic pachomius docuit mōachos regulā viuēdi. quā āgelo di ctante didicerat. hic p̄cepit pistoiꝝ vt cū sacras oblatōnes coq̄rent. salutaria meditarent. nihil ua ni loq̄rent. **Q**uod p̄cepū cum in monasterio thabē nenti quadā vice violaret. statī diuinitꝝ pachomio reuelatū est. **Q**ui p̄mꝝ theodoꝝ mittēs negligē tiam hanc emendari fecit. tanq̄ diuī p̄cepti trans gressione. huic eidem pachomio apparuit dyabolꝝ i spē. m̄ieris pulcerrīe. **Q**uā ille cernens & sciens fāctam eē orabat multū vt euanesceret. **C**ui illa p̄ pius astās ait. **Q**uid supflue laboras p̄atē accipi a dño temptare quos volo. ad quā sanctꝝ. **Q**uid vis esse. **E**t illa. **E**go sum virtus dyaboli. & caligi ne voluptatis mortifere mortales iuoluo. s; tuis vel tibi p̄pter xp̄m qui humanatꝝ est appinquare non possum. **S**ed nunq̄ ita semp̄ erit. **V**eniet tem pus post obitū tuum qñ p̄ue libuerit debachaboꝝ inter eos. quos nunc orōnibꝝ tuis munis. **T**ūc fā ctus. **E**t quis scit si meliores tunc erunt qui istos correborēt. **M**az tu p̄scire nihil oīno p̄uales. quod est solius dei. **A**t illa. **P**lura tam futura ex p̄cedē tibus cognosco. **C**ui sanctꝝ. & quomō. tunc ista. **O**mīs rei p̄ncipiū tendit ad augmentū p̄riꝝ. de inde ad detrimentū vergit. **S**ic & in hac vstra p fessione vt conijcio fiet. **N**ā inē initia sua signis & virtutibꝝ roborata succreuit. cum autē senescere cepit. aut ep̄is diuturnitate labescēs. aut negligē tia tempis deficiens. ab incrementis p̄p̄iis imueēt

Post hoc pachomius instāte orabat. vt sibi dñs re uelaret. qui status monachoꝝ post se futurꝝ esset. **Q**ui p̄ visionem a se factā edoētꝝ est. qz monaste ria quidē multiplꝝ dilatarent. & nōnulli pie et cō tīnenter viuerent. plurimi vero negligēter. suāq; salutem p̄erēt. maxie vero per negligētiā p̄posi toꝝ. quibꝝ p̄matū tenentibꝝ. ambitōs a lite quis eoꝝ p̄sistēt cōtenderēt. et rep̄babunt boni p̄posi ti. & mali eligent. & tunc oīa pene que diuinis re gulis subnixā sūt. humanis comitabunt. illecebris tunc pachomius exclamās ad dñm ait. heu me. qz frustra laboraui. si em̄ tam peruerū erūt p̄positi qui futuri sunt. eoꝝ subditi quales erunt. tunc ap p̄ruit ei mirabili fulgoꝝ quedā ymago. spineam coronam portās. inter cetera dicens ei. **C**onforta re pachomius. qz posteritas vsq; in finē non deficiet & quisquis inter eos qui futuri sunt. pie & otinē ter vixerit. amen dico tibi requiē sortietꝝ.

XLVIII De sancta paula & eiꝝ peregrina tōne. Sigibertꝝ.

Eodem āno paula bechleꝝ obiit. cuiꝝ vi tam hieronimꝝ scripsit. **H**ieronimus Si cuncta corporis mei m̄bra verterent in linguas. & omēs artus humana voce resonarēt nihil dignum sancte paula virtutibꝝ dicerē. **N**obis genere. sed nobilior sanctitate. potens quodā diuitijs. sed nunc xp̄i paupertate insignior. **O**m̄ rome matronaz castitatis exemplū fuit que ita se gessit vt nunq̄ de illa etiā maledicoꝝ quisq; aude ret famā ofingere. **N**on appetebat potētes. nec tñ supbos & gloriolā querētes fastidio despiciēbat pauperes sustentabat. diuites ad bñficiendūz in uitabat. fugiendo gloriā. merebat gloriā. que vir tutes quasi vmbra sequitꝝ. & appetitoꝝ sui dese rens appetit cōtemtoꝝ. tali igitꝝ st̄rpe generata iuncta est viro toxocio. qui enee & iulioꝝ altissi mum sanguinē trahit. & hec dicimꝝ. non quo ha bentibus grādia sint. sed quo otemnētibꝝ mirabi lia. homies seculi eos qui his pollēt priuilegijs su sciipiūt. nos laudamꝝ eos. qui p̄ xp̄o ea despiciūt. **E**t miro mō quos hēntes parui pendimꝝ. si habē noluerint predicamꝝ. **Q**uāq; liberos edidit. blesil lam s; super cuiꝝ morte eam rome solatus sum & paulinā que factū virum p̄machii. & p̄positi & rerū suaz reliquit heredē. ad quē etiā super obi tu eius paruū libellū edidimꝝ. & eustochium que nūc in sanctis locis. virginitatis & ecclesie moni le p̄ciosum est. & rufinā. que imaturo funere piū matris aīm osternauit. & toxociū post quē parere desijt. **Q**uis mopū moziens. non illiꝝ vestibꝝ ob uolutus est. quis d̄micoꝝ non eius facultatibꝝ su stentatus est. quos curiosissime tota vzbe perqui rens. damnū putabat. si quisq; debilis aut esuriēs cibo sustentaret alteriꝝ. **E**xpoliabat filios. & inter obiurgātes p̄p̄inuos. maiorem se eis hereditateꝝ xp̄i m̄iam loq̄bat dimittere. **N**ec diu poruit excel si generis & nobilissime familie visitatōnis et fre quentiam sustinere. **E**piphanii salamiē cypri ep̄s que nūc cōstantia d̄. hospite aliquñ habuit. & pau lum anthiochie ep̄m in alia manentem domo qñi p̄p̄rium humanitate possedit. **Q**uoꝝ accensa virtu tibus per momēta patriā deserere cogitauit. quid plura. descendit ad portū fratre cognatis affimibꝝ & liberis p̄sequentibꝝ. & matrē pietate vincere cupientibus. paruulus toxocius supplices manus tendebat in litore. rufina iam nubilis ut suas ex pectaret nuptias. tacens fletibus obsecrabat. **E**t

tamē illa siccos oculos tendebat in celum. pietatē in filios supans pietate in deum. Nesciebat se matrem ut xpi pbaret ancillaz. sic nauigio mare sulcans. multas regiones pagrauit. loca sancta terre pmissionis & egypti monachos visitauit. Tandem in bethleē mansura ppetuo. p triennium angusto mansit hospicio. donec cellas & monasteria & pegrinorū mansiones extrueret. iuxta viam in qua maria & ioseph hospitū non inuenerant. XLIX

De p̄sapia ipsi & virtutib⁹ eiusdē.

Nunc virtutes eius latius describamus. Blesillā habuit matrē. rogatū patrē. quorum altera scipionū grecorūq; pgenies ē alter vero p omēs grecias vsq; hodie diuitijs & nobilitate fertur agamēnonis sanguinem trahere qui decenniali troiā obsidione deleuit. Tāta humilitate que prima est virtus xpianorū se deiecit. ut qui prius eam vidisset iam ipam eē n̄ crederet. sed vltimā ancillaz. Et cū frēntib⁹ virginū choris cigeret & veste & voce & habitu & mēsu oīm mīma erat. Nunq̄ post viri mortē cum aliquo viro q̄uis eum sanctū sciret comedit. balneal nisi piclitans non adijt. mollia lectulū strata etiā in grauiſſima febze non hēbat. sed sup humum durissimam stratis ciliciolis quiescebat. si tamē quies dicenda sit. que iugibus pene orōnib⁹ dies noctesq; iungebat. Ita leuia plangebat. ut eam grauiſſimorū criminū ream crederes. Cūq; a nobis crebrius moneret ut oculis pceret. eosq; euāgelice lectōni seruaret dicebat. Turpanda est facies. quaz contra dei pceptū purpurisso & cerusa & stibio sepe depinxi. affligēdū est corp⁹ quod multis vacabat delicijs. longus risus ppeti fletu. opensād⁹ est. mollia lintheamīa et serica p̄ciosissima asp̄itate cilicij cōmutāda. liberalitas sola excedebat modū & vsuras tribuens. vsurā quoq; sepe faciēbat. ut nulli sūpez rogantiū denegaret. Fateor errozē meum. Cur in largiendo esset p̄fusior arguebam. illō p̄ferens de apostolo non ut alijs refrigeriū. vob̄ autē tribulatō &c. Et p̄cauendū esse ne quod libenter faceret. semp̄ facere non posset. multa q; huiusmodi. Que illa mira verēcūdia & s̄mone parcissimo dissoluebat. dicens hoc se hēre voti ut mē dicans ipa moreret. & nec vnū numū filie dimitteret. etiā in funere suo aliena sindone inuolueret. Ad extremū inferebat. ego si petiero. multos iueniam qui mihi tribuant. mendicās si a me non acciperit que possū ei etiā de alieno tribuere. et si mortuus fuerit a quo eius aīma requiret. Hebraez lingūam quā ego ab adolescentia multo labore & sudore didici discere voluit. etiam osecuta est. ita ut psalmos hebraice caneret. & sermonem absq; vlla latine lingue p̄prietate resonaret. Quod vsq; hodie in sancta filia eius eustochio cernim⁹. que ita matri semp̄ adhesit. eiusq; impijs obediuit. ut nūq̄ absq; ea cubaret vel p̄cederet. vel cibum caperet & nec vnū numū sue p̄tatis haberet. sed & pacem et maternā substātiolā a matre distribui pauperibus gaudens. pietatē in p̄te hereditatē maximam & diuitias crederet. Nec p̄terire dēo quanto gaudio exultauit. q̄ paulā neptē suam ex lecta et toxocō genitam audierat. in cuius & crepitabilis alleluia cantare. auieq; et amice nomīa dimidiatis verbis frangere. in hoc solo patrie desiderij hūit. ut filium nurū. virum neptem renunciaſſe seculo & xpo seruire cognosceret. Quod et impetrauit expte. Nam neptis christi flameo referuat. nurus

et ne se tradens pudicicie. socz ope fide & cleōnis sequit. & rome con aē exprimere. quod hieru solimis ista cōpleuit. **L De obitu & exequiis eiusdem.**

Quoniam in validissimā egritudine decidisset eustochij filie semp̄ in matre p̄bat a pietas tunc magis ei in omnib⁹ sedule assistendo cōp̄bata est. Quib⁹ precib⁹. quib⁹ lamētis & gemitu inter iacentē matrē et specū domi discurrebat. ne tanto cōtubernio p̄iuaret. ne illa absēte viueret sed eodem feretro portaret. Quid plura sentiebat prudentissima feminaz adesse mortem et quasi ad suos p̄geret. alienosq; desereret. istos versuculos susurrabat. Domine dilexi decore dom⁹ tue &c. et Quā dilecta tabernacula tua domine &c. Cūq; in te rogaret a me. cur taceret. cur respondere nollet in clamanti an aliquis doleret. geco sermone r̄ndit. nil se habere molestie. sed omnia trāquilla et queta respicere. Post hoc obmutuit et clausis oculis quasi iam humana despiceret. vsq; ad expiratōnem aīme eosdē versuculos repetebat. digitūq; ad os tenēs. signū crucis in labijs p̄gebat. aīamq; erumpe gesciens. ipm sudorem quo mortaliū vita finit i laudes domi duerebat. Adierant hierusolimoz et aliaz ciuitatū episcopi. ac sacerdotū et leuitaz monachozq; et virginū innumerabilis multitudo. nec vllulaz nec planct⁹ ut inter hoīes seculi fieri solet. sed psalmoz diuersis linguis examia cōcrepabāt. Translata q; epoz manibus et ceruicem feretro subiicientibus cum alijs pontifice s̄ lapades cereosq; p̄ferret. alij choros psallentiū duceret. in medio ecclesie in spelūca saluatoris est posita. Mihil pallor mutarat in facie. sed ita dignitas quedā et grauitas ora cōpleuerat ut eam putares non mortuā sed viuētem.

Sigibertus. Cetero tempore iohannes crisostom⁹ eudoxiā vxorem archadij impatoris. sacerdotūq; multos ifestos habens. e p̄atu pellitur et exiliatur sed populo p̄ hoc tumultuare reuocatur. Secūdo exiliat. sed terremotu regiā vrbem grauitur conciente a ciuib⁹ reuocat. **LI De trino exilio iohānis crisostomi et morte eiusdem.**

Quoniam reuersurus esset epiphani⁹ ad cypz ferunt quidā hoc eum mandasse iohanni Spero quia non morieris epus. At iste remandauit ei. Spero te ad tuā patriā non redire utiq; sic cōtigit. Naz epiphani⁹ in naue defūct⁹ est. et iohānes post paululū deposit⁹ est. Facto autē cōcilio apud calcedonē. instigantib⁹ maxie theophilo et seueriano et quirino calcedonenſi qui iohanni detrahebāt. vocantes eum impiū et sup̄bum maruthas ep̄s mesopothamie nolens tūc calcavit quirini pedem. ex quo dolore fre quēter crus eius abscisum est. p̄pter putredinē que p̄ totum corp⁹ eius serpebat. et post paululū est defūct⁹. conuenientes autem ep̄i in suburbio calcedonenſi. quod rufini nomie vocatē. iusserunt venire iohannem satisfactuz de eis quib⁹ accusabat. Iohannes autē cōuocantes velut inimicos refutans. vniuersam si nodum fieri exclamauit. At illi nil morati quater eum vocauerūt. Qui nolens occurrere depositus est. populus autē non sinebat eum trahi ab ecclesia. sed p̄ncipis iussio imminēbat. Et iohānes ignorante populo se tradidit exilio. Orta autē seditōne p̄pter eum mora augusta rogauit impatorem ut reuertere. Qui coact⁹ reuerti. coact⁹ est a populo in ep̄ali sede residē. & ibi facē s̄monē. quon

incitū fuit alterius eiusdē depositōnis Iohāne igit̄
 secundo in exiliū eunte. terremotus cōcussit ciui
 tatem. Legati ergo post illū missi sunt primi secu
 di et terci. tandem bosphoz? nauib? est opt? om
 nis enim popul? occurrit. cereos et lampades accē
 dens p reuersione pastoris. Interea theophil? ad
 uenit in ierapolim. vbi populus iulamonez mona
 chuz in episcopū elegerat. Cui suadēte theophilo
 vt epatū suscipet. cras inqt fiet dñi voluntas. In
 crastino orate ipō & theophilo. qz dixerat orem?
 prius. orando mortu? est Amatores aut iohānis
 iohannite appellati sunt. Cum scdo aut exiliaretur
 iohannes. quidā iohannitaz ea die ecclesiā icēdūt
 xx. die ianuarij. Flans aut uenit etiā basilicā sena
 tus aprehēdit iohannes aut miss? est in cucullam
 puulā aīenitē ciuitatē. inde rursus ad phicōnem
 Item quoqz terci exiliat? est. Et dum duceretur
 exilio. cognouit p visionem diē in qua moriturus
 erat. reuelante sibi basilico martire i comanis. vbi
 dolore capiētis & ardoze solis vitam languoze fi
 niuit. xij. die septēbris. Innocentiū aut papa &
 occidentales epī. ab oriēntaliū omunione se suspē
 derunt p iohannis p̄iudicō. nec p̄ius eis omunica
 uerunt. donec nomē eius inter p̄cessores epōs po
 neretur. **Socrates.** Post paucū temp? gran
 do vehemēs apud constantinopolim & ei? suburba
 na cecidit. xxx. die septēbris. Quarta die aut post
 grandinē defuncta est augusta. **Sozomenus.**
Tunc etiā quirin? calcedonenis ep̄s. iohannis
derogator secto pede defunct? est. Arsat? etiāz
frater nectarij iohannis successor. post paucū tem
pū defunct? est. cui nemo de iohannis pte cōmu
nicabat. Post quē ordinatus est accitus genere ar
menius. habitu monach? . naturali sapia decorat?
Quo tempe hui transeuntes hystri. trachiaz de
uastabant. Theodoriz? Popul? autē cum
cereis & lampadib? bosphoz? nauigauit. theodo
sio iunioze ei multū supplicante. vt patri & matri
remitteret iniurias. **LII. De quibusdā incidē**
tibus & obitu impatoris archadij. Sigibert?
O tempe ragadias? sc̄bita euz. cc. milib?
gothoz? a sc̄thia veniens italiam inuadit
Ex hoc murmur blasphemaciū intermu:
it in xpm. & xpianitatis tempoza culpantes. felici
tatem gētū attollūt. Inter quos p̄cipue symach?
orator furebat. qui etiā scriptis eplis suis agebat
de ydolatria. et de repetenda ara victorie. Quoz
lacrātiuz ora iniecto eis osse veritatis obstruxerūt
augustin? libro de ciuitate dei & orosius hystoria
sua Prudenti? quoqz poeta luculēto merici ope
ris libello blasphemias symachi refellit. Archadi?
impator ossa samuelis pphete a iudea cōstantino
polim transtulit. tam hilariter occurrētibz plis
ac si eū viuētē cerneēt. augustin? apud ypo ne
affrice & hieronim? apud bethleē iude p eplā in
ter se vsqz ad similitatē disceptant. de quibusdam
scripture capieulis. maxime de eo qd dicit paulus
se petro in faciē restitisse. quia resp̄sibilis erat.
De quo hieronim? scripserat. qz paulus petz nō
reuera sed simulate resp̄ndit. augustin? oradice
bat. qz eum reuera non simulate resp̄ndit. Iram
dei p morte iohannis nimia grandinis tempestas
cōstantinopolim incūbens. & mozs eudoxie augu
ste subsecuta intēptat. Anno impij sui. xij. archa
dus impator orientalis timens filio suo octen nī
puero theodosio. eiqz tutorē sidigergē p̄sarum re
gem testameto designās obiit. Sidigergis tutelā

pueri benigne suscipiens. pacem firmissimā euz ro
 manis fecit mediante marucha mesopotamie ep̄o
 Is marathas & apud psas & apud romanos omī
 mōis clarissim? hēbat. Veice terza dieb? . vij. mu
 gitum dedit. Sc̄llico regnū honorij affectās filio
 suo tucherio. reipublice p̄nciosus efficiē. barba
 ras gentes ip̄e alias regno imittens. alias cōsensu
 suo touens. vnde mō solito graui? eaz & maxie
 wandaloz rebies p gallias exarsit. **LIII**

De libris augustini.

Archadij & honorij ep̄ibus augustin? in
 ecclesia philosophat? est. Cui? librozū
 tractatū & eplaz numerus plusqz ad
 mille. xxx. extendit. multis numero non p̄p̄entis.
Gennadius in libro de illustrib? uiris. Au
 gustinus affer yppone regio opido ep̄s. vir erudi
 tōne diuina & humana orbi clar? . fide integer. vi
 ta purus. scripsit quāta nec inueniri p̄nt. Quis er
 go glorie omīa se illi? hēre. aut quis tāto studio
 legat quāto ille scripsit. Edidit iaz senex quod iu
 uenis cepat de trinitate libros. xv. in quib? vt scri
 ptura ait. introduct? in cubiculū regis. & deco
 ratus veste multipharia dei sapia. exhibuit ecclesi
 am non hntem maculā aut rugam aut aliqd h mōi
 De incarnatōe quoqz rei. ydoneam edidit pietatē
 de resurrectōe quoqz mortuoz silī cucurrit. siuce
 ritate licz mīm? capieētib? dubitatōne de abortiuis
 ingesserit. catholic? remāsit. **Hieronim? ad desi**
derium Augustin? ep̄s volans p montiū cacu
mima quali aquila. & ea que in mōtiū radiab? hnt
nō p̄siderans. multa celoꝝ spacia. terrarūqz situs
& aquaz circulū claro smone p̄nunciat. Pro
sper in libro de vita cōtemplatiua. Sanct? au
gustinus ep̄s acer erat ingenio. suauis eloquio.
secularis literature pitus. i ecclesiasticis labozib?
opofus in quotidianis disputatōnibus clarus. in
omī sua actōne circūspectus. in expositōne fidei
no stre catholic? in questōnib? absoluendis acut?
in reuincēdis hereticis circūspectus. & i explanā
dis scripturis canonicis cautus. quē in libell meis
p possibilitate mea sum secutus. Actor. Hic
itaqz vt in gestis eius legit. sapie lumē p̄fulgidū
ppugnaculū veritatis. & fidei tutamentū. omēs
ecclesie doctozes tam ingenio q̄ scia vicit incom
pabiliter. florens tam virtutū exemplis. q̄ affluen
tia doctriaz. Etē tāta scripsit vt non solum
ab aliquo toto vite sue tempe scribi. sed nec qdēz
possint lectōne pcuri. Huius em libroz tractatu
um & epistolarum numerus. plusqz ad mille. xxx
vt dictū est extendit. vt merito illud ei dictuz cō
ueniat. mentitur qui te totū legisse fateē.

LIII. De nomibus libroz eius qui apud nos reperiunt.

Peter illos itaqz libros quos euz adhuc
 cathecuminū scripsisse iaz supra dixim?
 sc̄z soliloquioz li. ij. de immortalitate aīe
 li. i. de beata vita. li. i. de ordine. li. ii. de academi
 cis. li. nj. de disciplis liberalibus. li. j. Scripsit etiā
 que sequunt. De ofessionib? suis li. xij. De moꝝ
 ribz ecclesie & moꝝibus manicheoz li. ii. De tri
 nitate li. xv. Contra faustū manicheū li. xxxij. An
 cheridion ad laurentiū li. i. ad hieronimū de origi
 ne anime li. i. ad eundē de verbo iacobi quicūqz to
 tam legem suauerit offen. aut li. i. ad eundē d hoc
 qz paulus vere resp̄ndit petruz li. i. ad ambrosiū
 p̄elbitez de errore priscillianistaz li. i. de musica
 li. sex. de diuinitate demonum librum vnum. de

diuersis heresibus lxxvii. li. i. Ad qd vult deus
p. y. conu li. i. de vera religione li. i. de vita xpiana
li. i. de agone christiano li. i. de utilitate credendi
libz vnu. de octo questionibz veteris testamenti
librum vnu. de gratia noui testamenti li. i. de magi-
stro li. i. de cura p mortuis gerenda li. i. de diuersis
osuetudinibz ecclesie ad inquisitione ianuarij li. ij.
Contra felicjanu de vnitae trinitatis librum vnu
de fide vel simbolo li. i. ad aureliu de ope mona-
choz li. i. de octo qstionibz dulcicij libz vnum. ad
pspez & hilariu de pdestiatoe & pseueratia scdz
libros duos. de mendaco li. i. altercatonis cu maxi-
mo epo arrianoz li. i. contra eundem maximum
li. i. contra manicheos li. i. contra adimantiu mani-
cheum li. i. ad valeriu comite de nuptijs & occupi-
scencia li. i. ad eundem contra iulianu pelagianistaz
li. i. de pastoribz & ouibz libros duos. de bap-
tismo contra donatistas libros septē. ad marcellinu
de bap- tismo puuloz li. ij. de vnico bap- tismo li. i.
de spu & litera libz vnu. de concupiscencia carnis
aduersus spm ozones quatuor. contra quinqz ho-
stium genera li. i. de pdestinatone diuina li. i. de na-
tura boni contra manicheos li. i. de qstionibz oro-
su ad eundem li. i. de fide ad petrum librum vnu
de cathexizandis rudibz libz vnu. de pntia dei ad
dardanu li. i. de doctria xpiana li. ij. speculuz li.
vnum. Contra donatistas post collationem cum
eis hitam li. i. de aima & eius origine li. ij. cōtra
fmonem arrianoz li. i. contra questiones eozude
libz vnum. contra aduersariu legis & pphetarum
li. ij. solutōnum diuersaz questionum ab hereticis
obiectaz li. i. contra mendaciū li. i. ad uitatez de
gratia dei libru vnu. ad casulanu presbiteruz de ie-
iunio sabbati libz vnum. de bono iugali librum
vnum. de adulterinis coiugijs ad pollentiū libz
duos. de bono viduitatis ad iulianā libz vnu. de
virgitate libz vnum. de decem cordis psalterij li.
vnum. de peitencia libz vnu. de patietia libz vnu
de libero arbitrio li. ij. contra eplam manichei q
oz fundamentū libz vnum. de duabz aiaz cōtra
manicheos libz vnu. contra iulianu pelagianum
li. vj. contra eplam pmeniani donatiste libros tres
ptra lras petiliani li. ij. cōtra cresconiū grammati-
cum donatista libros quatuor. ad simpliciānu me-
tiolanum epm de diuersis questionibz libros du-
os. de cōmēntia libz vnu. de quāitate aīne libz
vnum. de vidēdo deo ad paulinā libz vnu. de se-
cundo aduentu dñi ad esichiu epm li. i. ad volusia-
num de quibusdā questionibz ab eo missis librum
vnum. responsionis ad marcellinū librum vnum
ad vincenciū librum vnum. Ad deo gratias de
septem questionibus expositis contra paganos.
ad bonefaciu de corectōne donatistarum libru
vnum. ad macedoniū libz vnu. ad dyoscoz libru
vnum. ad paulinū epm libz vnu. ad enodiu epm
libz vnu. ad pbam religiosā feiaz libz vnu. ad op-
tatum epm li. i. ad gloriū cleusinū & ceteros qbz
hoc gratum est libz vnum. ad pascentiū comitem
arrianū libz vnum. cōmonitoziū ad fortunaciānu
librum vnum. de ciuitate dei li. xxiij. expositōis sim-
boli contra iudeos & paganos & hereticos libru
vnum. ad paulinum & etrapium de pfectōe iusti-
cie li. i. ad thimasiū & iacobū de natura & gra-
tia libz vnu. ad valentinū & cum illo monachos
de gratia & libero arbitrio libz vnu. ad eosdem
de coreptōne & gratia li. i. ad sextū presbiterum
contra pelagianos libz vnu. de incarnatōne xpi li

broz duos. de fide & opibus li. i. de disciplina xpi
ana libz vnu. de simbolo tractat? quatuor. de tē-
pore barbarico li. j. de lxxxiij. questionibz librum
vnum. de genesi contra manicheos librum vnum
sup genesi in ad lram li. xij. questionū in eptatico
li. vij. locutionum in eptatico li. vij. annotationum
in iob libz vnum. sup psalteriu tractat? cl. super
muliere fortem quis mueret tractatū vnu. de ser-
mone dñi in monte libros duos. de questionibus
in matheo & luca libros duos. De cōsonantia ma-
thei & luce in generatōnibz domi tractatū vnu
sup euāgelii iohannis. tractatus vel omelias siue
sermōnes. cxxij. de verbis domi tractatus. lxx.
de verbis apostoli tractatus. xx. sup epistolā pau-
li ad romanos libz vnu. sup epistolā ad galathas
libz vnu. de uerbis iacobi ante omnia nolite iurare
&c tractatū vnu. sup primā canonicā iohannis tra-
ctatus uel omelias. x. regulā de institutōne cano-
nicoz libz vnum. retractatōnū libz suoz quo-
rundam libros duos. epistolā pua ad diuersos.
cl. sermones diuersos. cc. **LVI** De nominibus
ceteroz quos videre non potui.

Crispiti etiā preter hec quedā alia que nul-
q̄ vidisse me recolo. scz acta contra for-
tunatum manicheū li. i. de genesi ad lraz
librum vnu. quem reliquit impsectū. **P**sal-
mum contra partem donati. cōtra epistolam donati li-
unum. epistole ad romanos inchoatā expositōnem
librum unum. contra partem donati libros duos
Cōtra felicē manicheū libros duos. otra secundū
manicheū libz vnum. cōtra hilariū tribuniciū
libz vnum. cōtra id quod attulit ceterius a dona-
tistis libz vnum. Probatōnum testi monioz cōtra
donatistas libz unum. cōtra nescio quē donatistā
libz unum. admonitoziū donatistaz de maximia-
nistis libz unum. expositōis epistole iacobi libru
unum. de maximianistis cōtra donatistas li. duos
Breuiulū collatōis cum donatistis libros tres. ad
emeritū epm donatistaz post collatōnem librum
unum. de gestis pelagij libz unum. cōtra pelagiū
& celestinū duos li. gestoz cū emerito donatista.
unum. cōtra gaudētium epm donatistaz duos.
cōtra epistolā pelagianoz quatuor. **H**oz oim
in libro retractatōnum repiunt. tñ. xxvj. uolumi-
na que cōmēnt li. cxxxij. Ceteros em nōdum fe-
cerat. quādo istos retractauit. Inueniunt autem
eius libri cum epistolis & tractatibz circē. decc.
exceptis fmonibus quoz nō est numer? ferē autē
scripsisse libellū de aima & spu. qui nunc apd scola-
sticos precipue habetur. sed mibi nō videt liber il-
le stilum augustini sapere. nec inē augustini libros
in armaris publicis & antiq̄s inueniē. Est autem
liber iste pcul dubio utilissim? & eleganē. diser-
te atz cōpendiosissime composi? mibi qz videt ex
augustini libris diuersis. ad cōpendiū extraēt? qd
magister hugo de sacto uictore fecisse ferē. De
hoc autē libro multa in nostris opibus locis ogruif
inferunt. Ex predictis libris augustini multa quo-
qz in his per diuersa loca inferui. Hic etiā quozū
dam ex eis flosculos precipueqz cōfessionum eius
supponere uolui in hūc modū. **LVI** Flores
eius de inuocatōne & laude dei.

Agnus es domie & laudabilis ualde. &
sapie tue nō est numerus laudare te uult
homo aliqua porcio creature tue. homo
circumferēs mortalitatē suaz testimoniū peccati
sui. testimoniū. qz supbis resistis. Et tamē te laudat

vult. Tu exiit ut lauderis. quia fecisti nos ad te & inquietū est cor nostrū. donec requiescat in te Inuocat te dñe fides mea. quā inspirasti mihi per hūanitatē filij tui. p̄ mysteriū p̄dicatois tui. Quo modo inuocabo deum meū. Qm̄ utiq; in meipsuz eum inuocabo. Et quis est locus in me quo veias in me. Ita ne deus meus quicq; in me est quod capiat te. An potius non eē in nisi essem in te in quo om̄ia. Et sic dñe quo te inuoco. cum in te sum. aut vnde venias in me. Quo recedat extra celum & terā vt inde veniat in me deus me? qui dixit celum et terram ego implebo. Capiunt ne ergo te celum & terra. qm̄ implet ea. an non habes necesse. ut a quoq; continearis qui cōtines om̄ia. qm̄ q̄ implet cōtinendo implet. Non em̄ vasa que te plena sunt stabile te faciunt. quia & si franganē non confundentis. & cum effunderis sup nos. non tu iaces sed erigis nos. non tu dispergis sed colliges nos. Sed quo implet om̄ia te toto implet oīa. An qz non p̄t totū te cape om̄ia. p̄tem tui capiunt. an ubiq; totus es. & res multa te totum capit. Quid es ergo deus me? Quid rogo nisi dñs me? Sum me. optie. potentissime. secretissime. p̄tissime. pulcherrime. stabilis & incomphensibilis. imutabilis. mutans om̄ia. nunq; nouus. nunq; vetus. mouās oīa & in vetustate p̄ducens supbos & nesciunt. Semp agens. semp quiet? colligens & non egens. portans et implet & p̄regens. creans & nutriens & p̄ficiens. querēs cuz nihil desit tibi. Amas nec estis as. zelas & securus es. penitet te et non doles. ita sceris & tranquill? es. opa mutans nec mutās cōsilium. Recipis quod inuenis. & nūq; amisti. nūq; iops. & gaudes lucri. Nunq; auar? & vfuras exigis. Superogat tibi ut deas. & quis habet quicq; non tuū. Reddis debita nulli debēs. donas obīta nihil p̄dens. Et quid dixim? Deus me? vita mea. dulcedo mea sancta. aut quid dicit aliq; cuz de te dicit. & ve tacētib? de te. quia loquaces muti sunt. Quis mihi dabit ut venias in cor meum; & inebries illud & obliuiscar mala mea. & vnum bonū meū amplectar te. Quid mihi es. Miserere vt loquar. Quid tibi sum ip̄e. ut amari te iubeas a me. & nisi faciā irascaris mihi & mimeris igētes miserias. pua ne est ip̄a misia si non amē te. Dic mihi p̄ misatōes tuas domie de? meus quid mihi sis. Dic aī me mee. salus tua ego sum. angusta est domus aī me mee quo venias. odo ut dilateā abs te. ruīnosa est. refice eam. habet que offendāt oculos tuos. sed quis mūdabit eam. Ab oculis meis in me dēt. a. a. p. s. t. LVII. De p̄fessione peccati infantie eius.

Nonne tibi plocut? sum aduersū dīcta mea deus me? & tu remisisti impietatez peccati mei. Nō iudicō cōtendam tecuz qui veritas es. nolo em̄ fallere me ip̄m. ne mentiaē iniquitas mea sibi. Non ego iudicō ostendo tecum quia si iniquitates obf. d. d. q. su. Sine me tam loq; quia qm̄ ecce mīa tua est. nō homo irrisoz me? cui loquoz. Et tu fortasse irrides me. sed cōuersus miseraberis mei. Quid est em̄ quod volo dicē deus meus. nisi quia nescio vnde venerim in hanc vitā mortale. siue morte uitalē nescio. Excepunt me cōsolatōes lactis humani. nec mater mea. uel nutrices mee sibi vbera ip̄lebant. sed tu mihi domine p̄ eas dabas alimentū infantie fm̄ institutōnē tuam & diuitias usq; ad fundum rerum dispositas. Tu etiā mihi dabas nolle āplius quā dabas. & nutri-

entibus me dare mihi velle quod eis dabas. dare em̄ mihi p̄ ordinatū affectū volebant. quo abūda bant ex te. Nam bonū erat eis. bonū meum ex eis quod ex eis nō. s; p̄ eas erat. ex te quippe bona oīa deus. & ex te salus mihi vniuersa. Quod aī aduer ti postmodū clamāte te mihi. p̄ hec ip̄a q̄ tribuis i tus et foris. Nam tunc quidē sugere nozā. & ac quiescere delectatōib?. flere aut offensioes car nis mee nihil ampli? Et ecce paulatim sentiebam vbi eē. & voluntates meas uolebā ostendere eis. p̄ quos iplerent. & non poterā. quia ille intus erat illi aut foris. Itaq; iactabā mēbra & uoces. signa similia uoluntatib? meis. qualia poterā. & cū mi hi non obtempabāt. uel nō intellectu. uel ne obef set indignabar. & me de illis flendo uindicabam. Tales esse infantes didici. & me talē fuisse magis ip̄i mihi indicauerūt nescientes q̄ scientes nutri tores mei. Vnde aut tale aīmal. nisi abs te de? me us. aut quis erit sui artifex. aut ulla uena trahitur. aliunde. qua esse & uiuere curzat in nos. p̄ter q̄ quod tu facis nos dñe. cui cē & uiuere non aliud atq; aliud est. quia sūme esse & sūme uiuere idip sum es. Sūmus em̄ es & non mutaris. neq; pagie in te hodiern? dies. & tam in te pagie. quia in te sunt & ista om̄ia. Non eī hērent uis et āscēdi nisi cōtines ea. Et quoniā anni tui non deficient. anni tui hodiernus dies. Et q̄ multi iam dies nostri & patrū nostrorū p̄ hodiernū tuū trāsierūt. & ex il lo acceperūt modos ut utrūq; subsisterent. et ad huc alij trāsibunt et accipient ut utrūq; subsistāt. Tu aut idem ip̄e es. Et om̄ia crastina atq; ultra om̄iaq; hesternā et retro. hodie facies. hodie feci sti. Exaudi de? Ve peccatis hoīm. Et homo dicit hec. et miseris eius. quia fecisti eum. et peccatū in eo non fecisti. Quis mihi cōmoroet peccatum infantie mee. quia nemo mudo? a peccato. cuius vnius diei est uita sup terrā. Quid ergo tunc pec cabam. an quia uberib? inhiabā plozans. Naz siquī dem nūc faciā. non quidē uberib?. sed esse cōgruē ti annis meis ita inhians derideboz atq; reprehē dar iustissime. Tunc ergo reprehēda faciebam. s; quia reprehēdētē intelligē non poteram. nec mos nec ratō sinebat me reprehēdi. Itaq; ibecillitas mē broz infantiliū innocēs est. non aīmus infantium uioi ego et sum exptus zelātē puez. Nondū loque batur. et intuebat pallidus amaro aspectu colla ctaneum suum. Q̄ si iniquitatib? cōceptus sum. et in pec. cō. m. m. m. ubi queso te domie de? me? ubi aut quādo innocēs fui. LVIII. De p̄fessione peccati puericie.

In infantie mee successit puericia unde loq; incepi. et uite humane p̄cellosam societa tem igressus sum. altius pendēs ex auto ritate pentum. natuq; maiorū hoīm. Deus meus q̄ ibi miserias exptus sū et ludificatōes. quādo qui dem mihi recte uiuere puero id p̄ponebat. obtem paze monentibus. ut in hoc seculo flozerē et excel lerem linguosis artibus ad honozē hoīm. et falsas diuitias famulatibus. Inde in scolā datus sū ut li teras discerē. in quibus quid utilitatis cēt ignora bam miser. si ta men segnis esse in discēdo uapula bam. Laudabatur enim hoc a maioribus. et multi ante nos uitam istam agētes p̄struxerāt erūnosas uias. per quas transire cogebamur multiplicato labore et dolore filiis adā. Peccabam? autēz min? scribendo aut legēdo aut cogitādo de literis quaz exigebatur a nobis. Non enim deerat dñe meōzia

vel ingeniu. que nos habere voluisti pilla. etate sa-
 tis sed ludere delectabat. & in nos ab eis vindica-
 batur. qui talia utiq; agebat. Sed maior nuge ne-
 gicia vocant. pueroz aut cum sint puniunt a ma-
 ioribus. Et tamen bñ mihi fiebat. & non faciebam
 ego bñ. Nō ei discere nisi cogerer. Nemo aut bñfa-
 cit iuit? etiā si bonū est quod facit. nec qui me uz-
 gebant benefaciebāt. sed bñ mihi fiebat abs te de-
 us meus. Illi em̄ non intuebant̄ quo referre. quod
 me discere cogebant. p̄terq̄ ad satandas insat a-
 biles cupiditates copiose inopie. & ignominiose
 glorie. Tu vero cui numerati sunt capilli nostri.
 erore oim̄ qui mihi instabant ut discere vtebaris
 ad vtilitatem meam. meo aut qui discere nolebam ute-
 baris ad penam meam. quia plecti non eram idign?
 tantill? puer tant? peccator. Ita de non benefaci-
 entibus bñfaciebas mihi. & de peccante meip̄o iu-
 ste retribuebas mihi. Iussisti em̄ & sic est. ut peā
 sit sibi om̄is animus inordinatus. Tenere cogebat
 enee nescio cuius errores. oblit? erroz meozū. &
 plorare didonem mortuā. quia se occidit ob amo-
 rem. cum interea meip̄m in his a te morientē deus
 vita mea sicis oculis ferrem miserim? Quid ei
 miseri? misero non miserate seip̄m. & flente dido-
 nis mortē que fiebat amando encā. & non f'ente
 mortē suā. que fiebat non amando te. Deus lumē
 cordis mei. & panis oris mei. iunct? aīme mee. &
 virt? maritās mentē meā. & sinū cogitatiois men-
 tis mee. non te amabā & fornicabar abs te. et for-
 nicanti sonabat utiq; euge euge. Amicitia ei hu?
 mundi fornicatō abs te. **Ve tibi flumē moris hūa-
 ni. quis resistet tibi. Quādiu non siccaberis quousq;
 qz volues filios eue in mare magnū & for midolo-
 sum quod vix transeunt qui lignū cōscenderūt: nō
 ne ego in te legi. & tonantē iouē & adulteratē
 fingebat hec homer? homibus flagicōsis diuīa tri-
 buendo ne flagicia flagicia putarent. & ut quicū-
 qz ea fecisset non homines p̄ditos. sed celestes deos
 putaret imitat? Laudes tue domie suspenderūt
 palmitē cordis mei ad te ut non rapet̄ p̄ inania nu-
 garuz. turpis preda volatilib? vultū tuū domie
 requirā. nam longe a vultu tuo erā affectu tēbro-
 so. Vide domie patient. ut vides q̄ diligenter ob-
 feruent homies pacta lrarum & sillabaz a priori-
 bus locutorib? accepta. & a te pacta p̄petue salu-
 tis accepta negligāt. ut si quis cōtra grāmaticam
 disciplinā sine aspiratōne hoīem dixerit. magis di-
 spliceat homib? q̄ si cōtra p̄ceptum tuū homines
 oderit cum ip̄e sit homo. Et certe non est interi-
 or lrarum scia q̄ scripta conscia. id se alij non face-
 re quod nolit pati. Quā secret? es hitans in excel-
 sis in silentō. deus magn? solus. lege infatigabili
 spargens penales cecitates. supra illicitas cupidi-
 tates. Dico hec & cōfiteoz tibi deus meus. in qui-
 bus laudabar ab eis quib? placere erat mihi tunc
 honeste viuere. non ei videbā voraginē turpitudi-
 nis. in quā p̄iectus erā ab oculis tuis. Eram tamē
 etiā tunc viuebā & sentiebā. meāq; incolumitatez
 vestigiū secretissime vnitatis exquirebā. Hoc autē
 peccabā. quod non in ip̄o sed in creaturis eius. me
 atq; ceteras voluptates. sublimitates. veritates q̄
 rebam. atq; ita in dolores. cōfusions. errozes irzu-
 eham. **LIX De confessione peccati adolese-
 tie. Idem in secūdo libro.****

Recordari uolo trasactas feditates meas
 non q̄ eas amē. sed ut amē te deus me?
 Amore amoris hoc facō. recolens vias meas neq̄

simas. in amaritudine cogitatiois mee. ut tu dulce
 scas mihi. dulcedo non fallax. Felix & segura. col-
 ligens me a dispsione mea. in qua frustrati discis-
 sus sum. dum ab vno te auers? in multa euani. ex-
 arsi enim in adolesecia. & siluere aus? sum um-
 brōsis amorib?. & cōpueui corā oculis tuis. mihi
 placens et placere cupiens oculis hoīm. Et qd̄ erat
 quod me delectabat nisi amare & amari. Sed non
 tenebat mod? ab aīmo vsq; ad aīm. qua ten? est
 luminos? limes amicitie. s; exaltabant nebule deli-
 mosa. occupia carnis. & scatebra pubertatis. et ob-
 nubilabant cor meū. ut nō discerneret serenitas di-
 lectionis a caligine libidinis. sed verūq; in cōfuso
 est uabat. Inualerat sup me ira tua et nesciebam.
 iamq; longi? a te et sinebas iactabar et effūdebar
 ac diffuebā. **O cardū gaudiū meū. tacebas tunc
 et ego ibam longe a te. Porro ibā in plura et plu-
 ra sterilia semia dolorz supba deiectione et inq̄eta
 lassitudine. quis mihi modularē erūnam meam et
 nouissimaz rez fugaces pulcritudines in vsuz ver-
 teret. et vsq; ad cōiugale litus exestuarēt fluctus
 carnis mee. felici? abici? p̄ter regnū celozū. ex-
 pectarem amplex? tuos. sed efferui miser seq̄is
 impetū flux? mei relicto te. et excessi om̄ia legitima
 mea. nec euasi flagella tua. Quis enī hoc mortaliū
 nam tu semp aderas misericordiē seuiens. et ama-
 rissimis aspgēs offensioib?. omēs illicitas iocūdi-
 tates meas. ut ita q̄rerem sine offēsiōe iocundari
 et ubi hoc posse non inueniret quicq; p̄ter te dñe
 qui fingis laborē i p̄cepto. p̄cutis ut sanes occidis
 nos ne moriamur abs te. Monuit autē me mat̄ mea
 cum ingēti sollicitudine ne fornicarer. qui mihi mo-
 nitus muliebres videbant. quibus obtempare eru-
 bescerē. Illi autē tui erant et nesciebā. et in illa con-
 temnebaris a me filio ei?. Sed preceps i bā tanta
 cecitate. ut inter coetaneos meos puderet. me mō-
 ris dedecoris. quādo audiebā eos iactātes flagicia
 et tātomagis gloriātes. quātomagis turpes eēnt
 et libebat facē non solū libidinē facti. sed etiam
 laudis. Quid dignū est vitupatōe nisi viciū. ego
 ne vituparer vitiosior fiebā. Et ubi n̄ suberat quo
 admissio equarer p̄ditis. fingebā me fecisse quod
 non fecerā. ne eo viderer abiectionis. quo erā inno-
 centior. Ecce cum quib? comitib? iter agebā plate-
 arum babilonic. et volutabar i ceno eius. tanq̄ in
 cinamomis et vnguētis p̄ciosis. et in vmbilico ei?
 quo tenaci? inhereret. calcabat me inimici? inuisibi-
 lis. et seducebat me. quia ego seductilis eram. Re-
 laxabant etiā mihi ad ludēdū habere. ultra tēpa
 mētum seueritatis in dissolutōne affectōnū varia-
 rum. et in oibus erat caligo intercludēs mihi de?
 me? serenitatē veritatis tue et p̄dibat quasi ex adi-
 pe iniquitas mea. **LX De furto ei? in piris
 cōmisso.****

Hvrēum punit lex tua domie. et lex scrip-
 ta in corde homis quā nec ip̄a delet iniq̄-
 tas. quis em̄ fur equo aīmo fur ē patitur
 Et ego furtum feci nulla cōpulsus egestate nec
 penuria. sed fastidio iusticie et sagina iniquitatis
 Nam id furatus sum. quod mihi abūdabat. et ml-
 to meli?. Amari defectū meū. non illud ad qd̄ de-
 ficiebam. Turpis aīma desiliēs a firmamento tuo in
 exterminiu. non de decoze aliquid sed dedec? ap-
 petēs. Ita em̄ poma que furat? sū decerpta p̄ci
 epulat? inde solam iniquitatē. Nam et si quid eo-
 rum in os meū iteratū cōdimentū mihi facin? fuit
 erat em̄ mihi meliozum copia. illa autē decerphi ut

furarer. Nunc igitur domine deus quero quid me in furto isto delectauerit. & ecce spes nulla est. non saltē ut est quādam defectua spes. & umbratica vi-
 cija fallentibz. nam et supbia celsitudinem imitacē. cum tu sis sup oia deus excelsus. et blandicie ama-
 ri volunt. cum nihil sit tua caritate blandi? Igni-
 uia quierē appetit. et que quies certa pter dominū
 Luxuria satietatē. & tu es plenitudo & indeficiēs
 copia incorruptibilis suauitatis. Auaricia multa
 possidet. & tu possides omnia. Inuidia de excellen-
 tia leigat. te autē quid excellenti? Ira vindictam
 querit. te autē iusti? quis vindicat. Tristitia rebus
 amissis cōtabescit. quia ita nollet sibi. sicut tibi ni-
 hil potest auferri. Ita fornicatē aīma cū auertitur
 abs te. & querit extra te ea que pura & liqda non
 inuenit. nisi cum redierit ad te. Peruerse te imitā-
 tur omēs. qui longe se faciunt a te. & extollunt se
 aduersū te. sed etiā sic te imitādo iudicant te crea-
 torem esse omīs nature. & ideo non esse quo oīno
 recedat a te. Quid ergo in illo furto dilexi. & in
 quo teum meū puerse imitatus sum. An libuit fa-
 cere contra legem saltem fallacia. quia potentatu
 non poterā. ut increatā libertatē captiu? imitaret
 faciendo impune quod non liceret tenebrosa omī
 potentie similitudine. Ecce est iste seruus fugiens
 dominū suum. & cōsecut? umbram. O putredo.
 O monstz vite & mortis pfunditas. Potuit ne li-
 bere quod non licebat. non ob aliud nisi quia non
 licebat. Gratie tue domine & misericordie tue de-
 puto. quia peccata mea tanq̄ glacies soluisti. gra-
 tie tue deputo etiam quecunqz malo non feci.
 Quid enim facere non potui. Non ergo me de-
 rideat quis ab illo medico egrum sanari. a quo si-
 bi prescriptum est ut non egrotaret vel potius ut mi-
 nus egrotaret. Quis est autē qui doceat me. nisi q̄
 illuminat cor meum. & discernit umbras eius. qz
 in illis pomis mibi voluptas non erat. erat in ipso
 facinore. quam faciebat cōsorzium simul peccanti-
 um. Nam confricatō cōsocioz animoz accende-
 bat pruzitum cupiditatis mee. Et quid erat ille af-
 fectus aīmi. risus erat quasi titillato corde. q̄ eos
 fallebam? qui hec a nobis fieri non putabant. &
 vehemēter nolebant. Nemo autē solus facile ride-
 nisi cuz aliquo nimis ridiculū sensibz occurrit ani-
 mo. ego igitur solus id omnino non facere. O ni-
 mis inimica amicitia. seductō mentis inuestigabil
 ex ludo & ioco nocēdi auditas. nulla lueri. nulla
 ulciscendi libidine. s; cum dicē eamus & faciamus
 pudet non esse impudentē. Quis aperiet hanc tor-
 tuosissimam & implicatissimā nosositatem que se-
 da est. nolo eam videre. te volo iusticia pulcra &
 decoza honestis luminibus & insatiabili satietate
 Quies est apud te valde & vita imperturbabilis.
 Qui intrat in te. intrat in gaudiū domi sui. & nō
 timebit. & habebit se optime in optimo. Defluxi
 ego a te. & exraui deui? a stabilitate tua. & fact? **LXI De amozibz**
 suz mibi regio egestatis. **LXI De amozibz**
 eius illicitis. **Idem in libro tercō.**

Quēni carthaginem. & circūstrepebat me
 vndiqz sartago flagiciosoz amoz. Ode-
 ram securitatē. & viam sine musculis.
 quoniam fames erat mibi intrus ab interioze cibo
 teipō deus meus. & ea fame non esuriebam. s; ezā
 sine desiderio alimentoz incorruptibiliū. non quia
 plenus eis eram. sed quo inaniore fastidiosior.
 & ideo non bene valebat aīma mea. sed vlcerosa
 pliciebat se foras misabiliter scalpī audio contra

ctu sensibilem. Amare & amari dulce mibi erat.
 magis si amācis corpe fruerer. Venam igitur amici-
 cie cōinquinabā sordibus cōcupiscentie. candorem
 qz eius obnubilabā tartaro libidinis. Deus me? qn-
 to mibi felle suauitatē illā. & q̄ bonus aspisti. ra-
 piebāt me spectacula theatrica. Quid est autem
 q̄ ibi homo vult dolere. cum spectat luctuosa &
 tragica. q̄ tanē ipse pati nollet. & tanē pati vult
 ex eis dolore spectator & ipse dolor voluptas ei?
 est. Quid est nisi miserabilis infania. q̄ cum ipse
 patit miseria. cum aliis cōpatit misericordia dici
 solet. Sed qualis tandem misericordia in rebus fi-
 ctis & scenicis. Non em̄ ad subueniendū puocat
 auditor. sed tm̄ ad dolendū inuitat. Et si calamita-
 tes iste sic agant. ut qui videt nō doleat. abscedit
 inde fastidiens & reprehendēs. si autēz doleat ma-
 net intentus & gaudens. lacrimę ergo amantur &
 dolores. Certe omīs homo gaudere et amare vlt
 an cum miserum neminē esse libeat. libet tamē esse
 misericordē. Quod quia non sine dolore est. hac
 vna causa amant dolores. Et hoc de illa vena ami-
 cicie est. Sed quo vadit quo fluit. ut quid decurrit
 in torrentē picis ebullientis estus imanes tetraz
 libidini. in quos ipa mutat & vertit p nutū ppi-
 um de celesti serenitate detorta & deiecta. Repu-
 dietur ergo misericordia. Nequaqz. Ergo amantē
 dolores aliquādo. Sed caue immundiciā. aīa mea
 sub tutore deo meo. Neqz em̄ nunc non miserior.
 sed tunc in theatris cōgaudebam amantibus. cum
 sese fruebant p flagicia. q̄uis imaginariē gereren-
 tur hec in ludo spectaculi. Cū autē sese amittebāt
 quasi misericors tristabar. & verūqz delectabat
 tamen. Nunc vero magis miserior gaudentē i fla-
 gicio. q̄ velut dura perpestum detrimta pnicio
 se voluptatis et amissione misere felicitatis. Hec
 certe verior est misericordia. sed non ea delectat
 cor. Nam & si appbatur officio caritatis qui dolet
 miserum. mallet tamē vtiqz non esse quod doleret
 qui germanicus misericors est. Nonnullus itaqz
 dolor appbandus est. nullus amandus. Hoc enim
 tu domine deus qui amas animas. longe alteqz pu-
 rius q̄ nos & incorruptibilis misereris. q̄ nullo
 dolore sauciāris. Et ad hec quis ydoneus.

**LXII De studiis eius et errore mani-
 cheorum.**

Quātū iam ordine discendi. puenere iam
 in quendam librum cuiusdam ciceronis
 de exhortatōne ad philosophiam. q̄ mu-
 tauit affectum meū. et ad teipm domine
 mutauit preces meas. viluit mibi repente omīs ua-
 na species. et sapiētie immortalitatem cōcupisce-
 bam estu cordis incredibili. et surgere iam ceperā
 ut ad te redirem. In eo libro maifestatur illa apo-
 stoli admonitō. Videte ne quis uos seducat per
 philosophiam et inanem seductōnem zc. Sed tūc
 deus lumen cordis mei. nondum mibi apostolica
 ista nota erant. hoc tamen solo in illa exhortatōe
 delectabar. q̄ non illam aut illam sectā. sed ipam
 quecunqz esset sapiētiā ut diligere et querere
 et tenere fortiter. excitabar s̄mone illo. et accē-
 debar et ardebam. Et hoc solum me in tāta flagrā-
 tia refringebat. q̄ non erat ibi nomen xpi. quod i
 ipō lacte matris tenez cor meum pie biberat. et
 alte retinebat. Et quidquid sine hoc nomine fuissz
 q̄uis literatum et expolitū et veridicum. non me
 totum rapiebat. Itaqz institui i scripturas s̄ctas
 animum icendere. et ecce uideo rem non detectaz

lib⁷

supbis. nec nudatā pueris. sed incessu humilem. successu excelsum. & velatā misteris. Et non erā ego talis. ut in eum intrare possem. & ad eius gressus inclinare ceruicē. sed visa est mihi idigna. quā tulliane comparem dignitati. tumor em̄ meus refugiebat modū eius. & acies mea non penetrabat interiora eius. Verūtamē illa erat que cresceret cuz puulis. sed ego fastu turgidus mihi grandis eē vi debar. Itaq; incidi in hoies supbe delirantes. carnales et loquaces. qui dicebant veritas veritas. & nusq; erat in eis. Ve ve quib; gradib; deductus sum in p̄funda inferi laborans & estuans inopia veri. cum te deus meus non secūdū intellectū mētis. quo me beluis prestare voluisti. sed h̄m carnis sensum quererē. Tu autē eras interior intimo meo & supior sūmo meo. sūme bone. pulcritudo pulcroz oim. Offendi in illam mulierē audacem impem prudentie enigma salomonis. que me seduxit quia inuenit me foras h̄tāntem in oculō carnis mee. & talia ruminantē apud me. qualia p̄ illū vorassem. Nesciebā em̄ aliud vere quod est. Et quasi acutele mouebat. ut suffragerer stultis deceptoibus cum a me quereēt. vnde malū. & verū forma corpea deus finiret. & h̄eret capillos & vngues. Quibus rebus ignar; p̄turbabar. & a veritate recedens. in eam mihi ire vidbar. quia malū non no ueram nihil esse. nisi priuatōnem boni vsq; ad qd omnino non est. Quod vnde nossem cuius videre vsq; ad corpus erat oculis. & animo vsq; ad facta ma. Et non nouerā spm̄ esse deum neq; quid in nobis esse h̄m quod similem essem; deo. Neq; nouerā iusticiā interiorē veram. non ex consuetudine iudicantem. sed ex lege iustissima dei omnipotentis qua formantē mores regionum & diez. p̄ regionib; & diebus. cum ip̄a ubiq; ac semper. nō alibi alia nec alias aliter. h̄m quam iusti essent abrahā. y. & ia. & moy. & dauid. & illi omnes laudati ore dei. sed eos ab imperitis iudicari iniquos iudiciibus ex humano die.

LXIII **Excusatio**
patriarchaz cōtra blasphemā eoz.

Quidam indignantē cum audierint illo seculo licuisse iustis aliquid quod isto seculo non licet iustis. & quia illis aliud p̄cepit deus. istis aliud. p̄ temporalibus causis. cum eidem iusticie vtriq; seruiert. cum i vno homine. & in vno die. & in vnis edibus videant aliud aliū mēbro congruere. & aliud iam dudu; licuisse. & post horam non licere. quiddā in illo angulo p̄mitti aut iuberi. quod in isto iuste veterē & vindicet. Nunquid iusticia varia est et mutabilis sed tempa quibus presidet non paziter eunt. tempora enim sunt. Homines autem quoz vita breuis est super terram. quia sensu non valent causas cōtexere seculoz priorum. aliarūq; gentium quas experti non sunt cum his quas experti. In vno at corpore vel die vel domo facile possunt vidē quid cui membro. quibus momentis quibus partibus. p̄sonis ue congruat. in illis offendunt. hic seruiunt. Nec ego tunc nesciebam et non aduercebam. et feriebant vndiq; oculos meos et non videbam. mala omnia fiunt cum tu dereliqueris fons vite. qui es vnus et verus rector. et creator vniuersitatis. et priuata supbia diligit in pre vnū falsū. Itaq; pietate humili redit in te. et purgas nos a mala consuetudine. et p̄cipius es peccatis cōfitemur. si iam non exigamus aduersum te cornua false libertatis auaricia plus habendi. et damno totū amittendi.

amplius amando p̄cipium nostrū q̄ te bonū oim.

LXIII **De carnali eius dolore sup amico defuncto** **Idē in lib 20 quarto.**

Sine me domie. et da mihi circūire memoria presentī preteritis circūitus erroris mei. et immolare tibi hostiā iubilatōnis. Quid em̄ ego sum mihi sine te nisi dux i p̄ceptis. aut quid sum cum mihi bñ est. nisi sugens lac tuū. aut fruens te cibo. qui non corūpit. Irrideant nos fortes et potētes. Nos autē infirmi et i opes ofiteamur tibi. Compauerā amicū societate studioz nimis carz. sed nondū sic erat amice? sicut est vera amicitia. qz non est vera. nisi euz tu eā ag glutinas caritate diffusa in cordib;. Sed tam dulcis erat nimis cocta seruoze pariliū studioz. Et ecce tu imimens dorso fugitioz tuoz deus vltōnum et fons mīaz simul. qui ouertis nos ad te miris modis abstulisti hoīem de hac vita. Quo dolore p̄tenebratū est cor meū. Quidq; cū illo cōica uerā sine illo i cruciatū mihi vertebat. solus fletus dulcis erat mihi. et successerat amico meo i dicitis animi mei. Vbi autē ide auferebatur aia mea. onerabat me grādis sarcina misie. que ad te dñe. leuāda erat et curāda. Sciebā sed nec volebā nec valebam. Mihi autē quia ifelix loc; ego remāserā. vbi nec eē posse. nec inde recedē. Miser erā. et miser est omis animus iunct; amicitia rez mortaliū. et dilaniat cū eas amittit. et tūc sentit miserā qua miser est et anteq; eas amittat. Porro tpa de die in die iferebant alias spēs. et alias medōias. et paulati refac cinabant me p̄stinis generib; delectatōnū. quib; ce debet ille dolor me; Succedebāt aut nō quidē dolores alij. cause tñ alioz dolor. Nam vñ me facillie ille dolor penetrauerat et icime. nisi qz fuderam in arenā cor meū. diligēdo moztuaz qñ nō mōricurum. Maxime autē me recrebāt alioz amioz solatia. cum quib; amabam quod non p̄ te amabā. Et hoc erat ingens fabula et longum mendacium cuius adulterina confricatōne corrumpebat mēs mea p̄uicēns auribus. Alia quoq; erant que i cis amplius animum capiebant. colloqui. corridere viciisim. beniuole obsequi. simul legerē. his itaq; hu iusmodi signis a corde amantium et reclamantiū procedentibus per os. per linguam. per oculos. et mille motus gratissimos quasi fomitibus conflare animos. et ex pluribus vnum facere. hoc est qd diligitur in amicis. ita ut rea sibi sit humana conscientia. si amantem non reamauerit. nihil querēs ex eius corpore preter indicia beniuolentiē. hinc iste luctus si quis moztatur. et ex amissa vita moztentium mors viuentium. beatus qui amat te. et amicum in te. et inimicum propter te. Nullū enim carum solus amittit. cui omnes in illo cari sunt. qui non amittitur. Et quis est iste. nisi qui fecit celum et terram et implet ea. et implendo ea fecit ea. Te nemo amittit. nisi q̄ dimittit. quo it quo fugit. nisi a te placido ad te iratū. Nam vbi non inuenit legem tuam in pena sua. lex tua veritas est et veritas tu. Deus iuitutum cōuerte nos. et ostēde faciem tuam et salui erimus. nam quaqua uer sum se uerit anima hominis. ad dolores figitur p̄terq; in te. tamen figitur in pulcris extra te. et extra se. que tamen nullā essent. nisi ex te.

LXV
Exhortatō animarum ut ab amore sensibilibus redeant ad deum.

Laudet te deus anima mea ex illis. s; n̄ ex
eis figat glutino amoris p̄ sensus corpo
ris. Ecce em̄ ista decedūt vt alia succe
dant. & omnib; suis partibus constet infinita vni
uersitas. verbum autem dei nūq̄m discedit. Ibi fi
ge mansionem tuā o anima mea. saltez fatigata fal
lacijs. veritati cōmenda quidquid tibi est a verita
te. & non perdes aliquid & putrida tua refloze
scenc. & fluxa tua p̄stringentē ad te. & stabūt tecū
ad semper stantem & p̄manentem deū. Vt quid
puerfa sequeris carnez tuā. ip̄a te sequat̄ conuersa
Quidquid per illā sentis in pte ē. & ignozas totū
cui? he partes sunt. & tamen te delectat. S; si ad
totū p̄phēdēdū es; ydone? sens? carnis tue. ac n̄
etiā ip̄e in parte vniuersi accepiss; p̄ pena sua iu
stum modum. velles vt transfret quidquid existit
in presētia. vt magis tibi placerent omnia. Nā &
quod dicit̄ per eundem sensum carnis audis. & n̄
vis vtiq; stare sillabas. sed transuolare vt alie ve
niant. & totum audias. Ita semper omnia quibus
vnum aliquid p̄stat. & non sunt omnia simul. pl̄
delectant omia q̄ singula si possint sentiri omia
sed longe his melior est de? qui fecit omnia. ip̄e
est de? noster & non decedit. quia nec succeditur
ei. Si placēt corpa. deū ex illis lauda. & i artificē
eoz retroque amozem. ne in his que tibi placent tu
displiceas. Si placent anime. in deo amentur. q̄a
& ip̄e mutabiles sunt. & i ip̄o stabiliunt̄ fixe. alio
quim̄ irent & perirent. In illo ergo amentur. & ra
pe ad eum tecum quas potes. & dic eis. Hūc ame
mus ip̄e fecit hec. & non est longe. nō em̄ fecit &
abiit. sed ex illo in illo sunt. Ecce ibi est vbi sapit
veritas. Intimus cordi est. & cor exauit ab eo. Re
dite p̄uaricatores ad cor. inherete ei q̄ fecit. Sta
te cum eo. & stabitis. requiescite in eo. et quieti eri
tis. Quo itis in aspera. quo itis. Non est requies
vbi eam queritis. beatam vitam queritis in regiōe
mortis. Et quomodo est vita beata vbi nec vita.
S; descēdit huc ipsa vita nostra. & tulit mortem
nostrā & occidit eā. et tonuit clamās vt redeam?
ad eū. & discessit ab oculis vt redeam? ad cor & i
ueniamus eum. Illuc em̄ abscēdit. vnde uunq̄m re
cessit. quia illuc em̄ abscēdit. quia mund? per eum
factus est. et in hoc mūdo erat. et venit i hūc mū
dum peccatores saluos facere. cui confiteē anima
mea. et sanat eā. quia peccauit illi. Filij hominū vs
q; quo graui corde. Nunquid et post descensū vi
te non vultis ascētere & viuere. Sed quo ascen
ditis quando in alto estis. et posuistis in celo os
vestrum. Descendite vt ascēdatis. et ad teū ascē
datis. cecidistis em̄ ascendendo contra eum. Dic
eis ista vt plozent in conuale plozatiōis. et sic eos
tecu m rape ad deum. quia de spiritu ei? hec dicis
si dicis ardens igne caritatis.

**LXVI. De vano amo
re laudis & scientie secularis.**

Scripsi libros de pulcro & apto. puto
duos aut tres. tu scis deus. Quid autem
mouit me domine vt ad hierium romane
vbis oratozem scriberē illos libros. quem nō noue
ram facie. sed amauerā ex doct̄ime fama. que illi
clara fuit. Laudaē homo & amatur absens. Vtrū
nam ab ore laudantis intrat in cor audientis amez
ille. absit. sed ex amante alio accendit̄ ali? Hinc ei
amatur qui laudatur dum non fallaci corde laudā
tis p̄dicari creditur. id ē cū amās eū laudat. Sic ei
amabam tunc homines ex hominum iudicio. nō em̄

ex tuo deus me? in quo nemo fallit. Ita eū lauda
tū amabā. quoniā & me laudari vellem. Nō autez
ita vellem laudari & amari sicut hystriones. quāq;
eos & ipse laudarem & amarem. sed mallē odio
haberi q̄ sic amari. Vbi distribuūt illa pōdera va
rioz amozum in anima vna. Quid est qd̄ amo in
alio. quod rursus nisi odisset non a me detestarer
& repellerem. cum vterq; uostz sit homo. Grande
p̄fundum est ip̄e homo cuius etiā capillos tu dñe
numeros habes. & non minūē in te. & tamē ca
pilli eius magis numerabiles q̄ affect? ei?. & mo
tus cordis eius. Confiteor tibi q̄ illū magis i amo
re laudantiū amaueram. q̄ i rebus ip̄ius de quibus
laudabat. quia si vituperādo atz spernendo ea ip̄a
narassent. nō accenderet in eo. Et certe res nō alie
fozent. nec homo ip̄e alius. s; tantummodo ali? af
fectus narrantiū. Ecce vbi iacet anima infirma nō
dū habens aliquid solidū veritatis. Sicut aure lin
guaz flauerit a pectoribus opinantiū. ita fertur
& vertit̄. torquet̄ & retorquet̄. & obnubilat̄ ei
lumen. nec cernit̄ veritas. & ecce est ante nos. ego
quidē conabar ad te. et repellebar abs te vt saperē
mortem. q̄a superbis resistis. Eram fortassis anno
rum. xxvi. quādo scripsi volumina illa. voluēs ap̄
me corporalia figmenta cordis mei auribus obstre
pentia. quas intendebā. dulcis veritas in interiorē
melodiam tuam. cogitās de pulcro & apto & sta
re cupiens & audire te. & gaudere p̄pter vocem
sponsi. sed non poteram. quia vocib; erroris mei
foras rapiēbar. & pondere superbie mee in ima d̄
primebar. Non dabas auditiū meo gaudiū. aut ex
ultabant ossa mea que humiliata nō erant. Quid
autē michi p̄fuit q̄ annos natus ferme. xx. decē ca
thegozias arest otulis legi solus & intellexi. cū ec
te simplicem & incommutabile illis. x. p̄dicamēris
sic intelligere conarer. quasi & tu subiectus esset
magnitudini a pulcritudini. vt ita es; in te quasi i
subiecto. cuz tua magnitudo & pulcritudo tuīpe
sis. Dorsum enim habebam ad lumen.

**LXVII. De confes
sione laudis & inquisitione veritatis.**

Quoniam in libro quinto. **Item in
libro quinto.**
Domine deus meus accipe sacrificiū cōfes
sionū mearū de manu lingue mee quā for
masti & excitasti. & p̄stetur nomī tuo
& sana omnia ossa mea & dicant. Domine quis si
milis tibi. Non docet te quid agat in se q̄ tibi cōfi
teretur. quia oculū tuū non excludit cor clausū. nec
manū tuā repellit duricia. S; te laudet anīa mea
vt amet te. & p̄stet tibi miseratōes tuas vt lau
d; te. Nō cessat nec tac; laudes tuas vniuersa crea
tura tua. nec spiritus omnis p̄ os conuersū ad te
nec aīalia & cetera corporalia p̄ os p̄siderantium
ea. vt exurgat in te a lassitudine anima nostra ini
tens his que fecisti. & transiens ad te qui fecisti
hec mirabiliter. Eant & fugiant a te i quieti & in
qui. & tu vides eos & distinguis vmbzas. sed fugi
unt vt n̄ videāt te videntē se. atq; excecati i te offē
dūt. quia nō deseris aliquid eoz q̄ fecisti. In te of
fenderunt iniusti. vt iuste vexarenē. subērahētes
se lenitati tue. & offendentes in rectitudine tuaz
& cadētes in asperitate tuā. Cōuertatur ergo &
querat te. & ecce ibi es in corde eoz p̄sentū tibi
& p̄iēntiam se in te. et plozantium in sinu tuo
post vias suas difficiles. et tu facilis te rges lacri
mas eoz. et magis plozat et gaudet stetit. quia tu
domine qui fecisti reficis. consolaris eos. Et vbi

eram ego quando te querebam. & tu eras ante me
Ego aut & a me discesserā. nec me inueniebā quā
to min⁹ te. Philosophi hui⁹ solis defectum futu-
rū prouident. & suū in presentia non uident. Nō
eī religiose querunt. vñd habeant ingenium quo
ista querūt. Infelix aut qui ista omnia scit. te autē
nescit. beat⁹ aut qui te scit. etiā si ista nesciat. Qui
vero & te & ista nouit. nō ppter ista beati⁹. sed
ppter te beatus est. si cognoscens te sicut deū glo-
rificet & diligit. Sic ergo fidelis homo cui totus
mund⁹ diuitiarū est. & quasi nichil habens omnia
possidet. inherendo tibi cui seruiūt omnia. quāuis
nec saltem septentrionis giro nouerit. utiq; me-
lior est q̄ mensoz celi. & numeratoz siderū. & pen-
soz elementozum & negligens tui. q̄ omnia in men-
sura & numero & pondere disposuisti.

LXVIII **De ingressu**
eius ad fidem sacrozum librozum. **Idem in li-**
bro sexto.

Pes mea a iuuentute mea ubi michi eras
& quo recesseras. An vō n̄ tu feceras me
& discreueras me a q̄dupedib⁹ et vola-
tilib⁹ celi. sapientiozem me feceras. et ambulabā
p tenebras et lubricū. et querebam te foris a me.
et n̄ inueniebā deū cordis mei. et venerā in profun-
dum maris et diffidebā & desperabaz de inuentōe
veri. Sanari credendo poteraz. vt purgatioz acies
mentis mee dirigeret aliquo modo in veritatē tuā
incommutabilem. Sed sicut euenire assolet. vt ma-
lum medicum expertus etiā se bono timeat com-
mittere. ita erat valitudo anime mee. que utiq; nisi
credendo sanari nō poterat. & ne falsa crederz cu-
rai recusabat. resistens manibus tuis. qui medica-
menta fidei ofecisti. & sparsisti super me. bos oz b̄
terzarum. Deinde tu domie paulatim manu mitis-
sima tractans & componens cor meum. confide-
ranti q̄ innumerabilia crederem. que non videram.
neq; cum gererent affuissem. sicut tam multa in hi-
storia gentium. tam multa amicis. tam multa medi-
cis. & hominib⁹ alijs. q̄ nisi crederentur in hac vi-
ta oīno nichil agerem⁹. Postremo q̄ inconcussa fi-
xum fide retinerem. de quibus pentibus ortus fuis-
sem. qd̄ scire non possem nisi credidissem. Persua-
sisti michi non q̄ crederent libris tuis. quos tanta
fere cūctis gentibus auctoritate fundasti. sed qui
non crederet esse culpandos. nec audiendos esse.
si qui forte michi dicerent. vñd scis libros illos
vni⁹ veri dei spiritu esse humano generi ministra-
tos. Id ipsum enim maxime credendū erat. quoniā
nulla pugnacitas calūniosaz questionū. p tam mul-
ta q̄ legeram inter se ofligentium p̄horum. extozq;
re michi potuit. vt aliquando non crederem te eē
qd̄ esse posses qd̄ ego nescire. aut admistratoz
rez hūanaz ad te p̄tinere. sed id credebā aliquādo
robusti⁹. aliquādo exili⁹. semp tamen credidi et eē
te et curam nostrī gerere. etiā si ignorabam vel
quid sentiendum essz de substantia tua. v̄ que via
duceret aut reduceret ad te. Ideoq; cum infir mi
essimus ad p̄cipiendam liquida racōe veritatem.
et ob hoc nobis op⁹ essz auctoritate sanctorū li-
terarum. iam credere ceperam nullo modo te fuis-
se tributurum. tam excellentem illi scripture per
omnes iam terras auctoritatē. nisi et p ipsam tibi
credi et te queri voluisses. Iam enim absurditatem
que me in eis literis solebat offēdere. cum multa
ex eis probabiliter exposita audissem. ad sacramen-
toz altitudinem referebam. eoq; michi illa venera-

bilioz. et sacrosācta fide dignioz apparebat aucto-
ritas. quo et omnib⁹ essz ad legēdū i p̄mptu. et se-
creti sui dignitatē in intellectu p̄fundioze serua-
r3. v̄bis aptissimis. et humilimo genere loquendi
se cunctis p̄bens. et exercēs intentōem eozum qui
non sunt leues corde. et vt omnes exciperet po-
pulari sinu. et per angusta foramina paucos ad te
traijcerz. multo tamē plures q̄ si nec tanto apice
auctoritatis emineret. nec turbas gremio sancte
humilitatis hauriret. Cogitabam hec et aderas mi-
chi. suspirabam et audiebas me. fluctuabam et gu-
bernabas me. ibam p viam seculi latam. nec desere-
bas. inbiabam lucris honoribus coniugio. et tu ir-
ridebas. patiebar in his cupiditatib⁹ maximas dif-
ficultates te p̄picio. tantomagis quanto mi-
nus sinebas dulcescere michi quod non eras tu.
Taceat laudes tuas qui miseratōnes tuas nō consi-
derat. Que tibi de medullis meis ofitēnt. multe co-
gitatōnes erāt in corde meo. ofiliū autē tuū manet
in eternū ex quo ofilio nostra derides & tua p̄pas.
Sed o tortuosas vias. ve anime audaci. que spera-
uit si a te recessisset aliquid se meli⁹ habiturā. Ver-
sa & reuersa in tergū. & in latera & i ventrē. & du-
ra sunt omnia. & tu solus requies. Et ecce ades &
ofituis nos i via tua. & ofolaris nos & dicis. Cur-
rite. ego ferā. & ego ibi poucā. LXIX.

De serenatōne mētis ad agnitōnem veritatis.
Idē in libro. vij.

Non te cogitabā in figura corpis de⁹ me⁹
ex quo audire cepi aliquid de sapientia.
sed semper hoc fugi. Et clamabat cor me-
um vehementer aduersus omnia fantasmata mea.
& hoc vno ictu conabar abigere circūuolantē tur-
bam imundicie ab acie mentis mee. Et vix dimota
in ictu oculi. ecce cōglobata rursū aderat. & ir-
ruebat in aspectū meum. & obnubilabat eum. ve
q̄uis non formā humani corporis. corporeum ta-
men aliquid cogitare cogeret per spacia locozum.
sive mundo infusum. sive extra mūdum per infini-
tā diffusum. Lumen oculoꝝ meozum non erat me-
cum. intus em̄ erat. ego autem foris. Nam tu qui
dem gaudium verum. michi subiecto tibi subiece-
ras que infra me creasti. & hoc erat tempamentū
& media regio salutis mee. vt tibi seruias domia-
rer corpis. S; cum supbe p̄tra te surgerez & crassa
ceruice contra te curzerē. etiā ista ifima supra me
scā sunt. & p̄mebāt me. & nusq; erat res piramētū
Occurr̄bāt em̄ michi vñdiaz aceruati cernenti &
opponēbant redeūti q̄si diceret. Quo is indigne
ac forside. Et hec de vulnere meo creuerāt. qz tu
huiliasti sicut vulneratū supbū. & tumore meo se-
parabar abs te. & nimis inflata facies claudēbat
oculos meos. sed tu in eternū manens non in eter-
nū irasceris. s; miserat⁹ es terzā & cinerē. placuit-
q; tibi reformare deformia mea. stimulis internis a-
gitabas me. & isti debat tumor me⁹ ex occulta ma-
nu medicie tue. aciesq; mētis mee p̄tenebrata. acri
collirio salubriū doloꝝ meoz de die in diē sanaba-
tur. Et primo volēs ostēdere michi q̄ supbis resi-
stis. & quāta misericordia demōstrasti hoib⁹ viaz
humilitatis. pcurasti michi p quen dā hominē ima-
nissimo tipo turgidū. quosdā platonicoꝝ libros.
vbi legi. q̄ in p̄cipio erat verbū zc. vsq; ibi & te
nebre eam non comprehenderunt. Et quia anima
hominis quāuis testimoniū phibeat d̄ lumine.
non ē tamē ip̄m lumē. s; v̄bum dei deus est lumen
verum. quod illuminat omnem hominem ve. & c.

vsq; ibi. & mūd? eū non cōgnouit. Quia a ūt in
p̄ria venit. & sui eum non receperunt. quot quot
aut receperunt. e. d. e. p. f. d. f. credentib? in nomie
eius. nō ibi legi. abscondisti enim hec a. s. a. & p̄za.
& re. e. p.

LXX.
Qualiter in se reuersus agnoscere cepit verita-
tem.

Admonit? redire ad meip̄m. intraui in in-
tima mea duce te. & vidi qualicunq; ocu-
lo anime mee supra mentem meam lucez
incommutabilem. Qui nouit veritatem. nouit
eam. & qui nouit eam. nouit eternitatem. O
eterna veritas & vera caritas. & cara eternitas.
ad te suspiro die ac nocte. Et cū te p̄mū cognoui
tu assumpsisti me. ut viderem esse qd videram. &
nondū me esse qui viderem. & reuerberasti infirmi-
tatē aspectus mei. radians in me vehementer. &
contremui amore & horrore. & inueni me longe
esse a te in regione dissimilitudinis. tanq̄m audirez
vocē tuā de excelso. Cib? sū grandiu. cresce & mā-
ducabis me. nec tu me mutabis in te sicut cibum
carnis tue. s; tu mutaberis in me. Et cognoui qm̄
pro iniquitate corripuisti hominem. & tabescere
fecisti sicut araneam animam meam. Clamasti de
longinquo. ego sum qui sum. faciliusq; dubitarem
me viuere. q̄ veritatem te nō esse. que p̄ ea que fa-
cta sunt intellecta aspiciē. Inspexi cetera infra te
& vidi neq; oīno non esse. quia abs te sunt. neq;
oīno esse quia n̄ sunt quod tu. Ad enī vere ē. quod
incommutabiliter manet. Mibi autē adherere deo bo-
num est. quia si non manebo in ip̄o. nec in me pote-
ro. Ipse in se manens om̄ia innouat. & manifesta-
tum est mihi quia bona sunt que corrumpuntur.
quia neq; si summa bona eēt corrumpi possent.
Nec est sanitas anime cui displicet aliquid creature
tue. sicut mee non erat. cū ei displicerent multa q̄
fecisti. Quia em̄ nolebat vt tu ei displicēs. tuū eē
nolebat quidquid ei displicebat. & idē ierat i opi-
nionem duaz substantiarū. & aliena loquebatur
feceratq; sibi deum p̄ infinita spacia locoz. & euz
putabat esse te. & collocauerat eum in corde suo.
factaq; erat templū ydoli sui. S; postq̄m fouisti
caput nescientis. & clausisti oculos meos ne vide-
rent vanitatem. p̄sopita est insania mea. & cuiq;
laui in te. & vidi te infinitū esse aliter. Sensiq; nō
eē mirum. quia palato sano pena est panis. q̄
sano est suauis. & oculis egris odiosa est lux q̄ pu-
ris amabilis est. Et iusticia tua displicet iniquis.
nedum vipera & vermiculus LXXI.

Adhuc de eodem.

Ovesui quid eēt iniquitas. & nō inueni
substantiam. s; a sūma substantia te deo
distorā in infima voluntatis p̄uersita-
tem p̄iciens intima sua & tumescens foras. Et
quidē te amans non stabam frui deo meo. s; rapie-
bar a te decoze tuo. moxq; diripiebar abs te pon-
dere meo. id est. carnali consuetudine. tunc vero in-
uisibilia tua p̄ ea que facta sunt intellecta aspexi.
sed aciez figere n̄ valui et rep̄cussa infirmitate red-
ditus solitis. non mecū ferebam nisi amantē meō
riam. & quasi olfacta desiderantē que comedere
non possem. Et querebam viam opandi roboris
qd eēt ydoneum ad fruendum te. & nō inueni do-
nec amplecterer mediatorē dei & hominū dicētes
Ego sum via. & cibum cui capiendo inualid? erā
mūcentem carni. quia verbum caro factū est & c.
vt nostre infantie lactescerz sapientia tua p̄ quam

creasti om̄ia. Non em̄ tenebam deū meum hiesum
christum humilis humilē. nec cuius rei magistra ef-
set infirmitas eius noueram. Verbum tuū eterna
veritas. superioribus creature tue partibus super
eminens. subditos erigit ad seipsam. In inferiori-
bus vō edificauit sibi domum humilē de limo no-
stro. p̄ quā subēdos depzimeret a seip̄is. & ad se
traicerz. sanans tumozes & nutriens amozē. ne fi-
ducia sui p̄gredereēt longi. sed poti? infirmarē
tur. ante pedes suos videntes infirmam diuinitatē
ex p̄cipatōne tunice pellicee nostre. & lassī p̄ster-
nerentur in eam. Illa autē surgēs leuaret eos. Car-
riebā plane quasi peccatus. & nisi in christo saluato-
re nostro viam tuā quererez. non p̄itus. sed impi-
tus essem. Iā em̄ ceperā velle videri sapiēs. plenus
pena mea. & non flebam. Insuper & inflabar sciē-
tia mea. Vbi enī erat illa edificās caritas a funda-
mēto humilitatis quod est christus hiesus. aut qm̄
illi libri me docent eā. Non habent ille pagine vul-
tum pietatis hui? la crimas p̄fessionis. sacrificium
tuū. spiritū contribulatū. cor cōtrictū & humiliatū
populi salutē. sponsaz. ciuitatē. arzam spiritus an-
cti. poculū precij nostri. Nemo ibi cātat. Nonne
deo subdita erit anima ab ip̄o ei salutare meū. et
enim ip̄e est de? meus & salutaris me? . susceptoz
me? . & non moueboz amplius. Nemo ibi audit.
Venite ad me omnes qui laboratis. & o. e. Dedi-
gnātur ab eo discere. quia mitis est & h. c. Abscō-
disti ei hec a sapientibus & prudentib?. & re. e. p.
Et aliud est de siluestri cacumine videre patriam
pacis. & iter ad eam non inuenire. & frustra cona-
ri p̄ inuia. circūobsidentib? fugitiuis desertozib?
cū p̄ncipe suo leone & dracone. & aliud tenere
viā illuc ducentē. cura celestis impatozis munitam
vbi nō latrocinantur qui celestē militiam deserue-
runt. vitant eī eā sicut suppliciu.

LXXII.
De certitudine veri-
tatis & gaudio sup penitentia peccatoris. Id. 3
in libro octauo:

Oeus meus recorder in gratiaz actōne ti-
bi. & confitear misericordias tuas sup
me. p̄fundant ossa mea delectatōe tua
& dicāt. Domine quis similis tibi. Inherat p̄cor-
diz meis verba tua. & vndiq; circūvallabar abs te
De vita tua eterna certus erā. quāuis eā enigma-
te & quasi p̄ speculū viderē. Dubitatio tñ omnis
de tua substātia eterna ablata michi erat. nec cer-
tior de te. sed stabilior in te esse cupiebaz. De mea
vero tpali vita mutabant omnia. & mundādū erat
cor meum a fermento veteri. & placebat via ipse
saluator. & ire per eius angustias adhuc pigebat.
De? bone quid agitur i homine vt plus gaudeat
de salute aīe despate. et de maiore piculo liberate.
q̄ si sēp spes fuissz. aut si mīm? piculuz fuissz. Erei
tu quoq; misericos pater. plus gaudes de vno pe-
nitente. q̄ de xcix. iustis quib? nō op? est peniten-
tia. Et nos cum magna iocunditate gaudem? cum
audiuim?. quoniaz exultantis pastoris humeris re-
porterur ouis que errauerat. et dragma referatur
in thesauros tuos colletantibus vicinis mulieri q̄
inuenit. Et lacrimas excutit gaudiū solennitatis
dom? tue. cū legitur in domo tua de minore filio
tuo. quia mortuus erat. et reuixit. p̄ierat. et inuen-
tus est. Gaudes quippe in nobis. et in angelis tuis
sancta caritate sanctis. Nā tu sēper idēz qui ea q̄
non sēper nec eodē modo sunt. eodē modo sēper
nostri om̄ia. Quid ergo agit i ania cū pl? delectatē

inuentis aut reditis rebus. quas diligit. q̄ si eas
semp habuiss. Contestantur enim & cetera & ple
na sunt om̄ia testimonijs clamantibus ita est. Triū
phat victor impator. et nō vicisset nisi pugnasset
Et quantomagis piculum in p̄lio fuit. tantomagis
gaudium in triumpho. Iactat tempestas nauigan
tes. miaturq; naufragiū. om̄es futura morte palle
scūt. Tranquillaē celū et mare. et exultāt nimis.
quia nimis timuerunt. Eōdē & bibēdi voluptas
uulla est. nisi p̄cedat esuriendi & sitiendi mole
stia. Ebriosi quedā saluscula comedunt quo fiat
molestus ardoz. quem dū extinguit potatio sic de
lectatio. Hoc in turpi & execranda leticia. hoc i ea
que concessa & licita est. hoc i ip̄a sincerissima ho
nestate amicitie. hoc in eo qui mortuū erat & reui
xit. pierat & in inuentū ē. Vbiq; maius gaudiū mo
lestia maioze p̄ceditur. Quid est hoc domine deus
meus. cum & eternū tibi sis tuipse gaudiū. & que
dam de te circa te gandeant. Quid est q̄ hec rerū
p̄ alternat defectu & p̄fectu. offensionib; & cō
cilia. om̄ib; An is ē modus eaz. & tantum dedisti
eis. cum a sūmis celoꝝ vsq; ad ima terraz. ab ini
tio vsq; ad finem sculoꝝ. ab angelo vsq; ad v̄mi
culum. a motu p̄mo vsq; ad extremum. omnia ge
nera bonoꝝ. & omnia opa tua iusta suis queq; se
dibus locares. & suis quoq; temporibus ageres.

LXXIII

De difficile

Heu michi q̄ excelsus es in excelsis. & q̄
profundus in profundis. & nusq̄m rece
dis. & vix redimus ad te. Age domine
fac. excita. & reuoca nos accēde & rape. flagra &
dulcesce. Amem? curramus. Vacatōni tue suspi
rabam. ligatus non ferro. sed mea ferrea volunta
te. velle meum tenebat inimicus. & inde michi ca
thenam fecerat & p̄strinxerat me. Quippe ex volū
tate puerfa facta est libido. & dum consuetudini
non resistitur. facta est necessitas. quibus quasi an
sulis sibimet innexis q̄si cathena tenebat me dura
seruitus obstrictū. itaq; due volūtates mee. vna
noua & spiritualis. alia vet? carnalis. inter se oſti
gebant. & dissipabant animam meam. Ego quidez
in vtroq; sed magis ego in eo quod approbabā. q̄
in eo quod improbabam. sed consuetudo aduersuz
me pugnator ex me facta erat. quia uolens quo
nollem puencram. Ego igitur adhuc obligatus ter
ra. recusabam militare. & impedimentis omnibus
sic timebam expediti. quē admodum impediri tim
dum est. Ita sarcina seculi veluti somno assolz dul
citer p̄mebar. & cogitatōes quib; meditar in te
similes erant conatib; exp̄gisi volentium. qui tñ
supati soporis altitudine remergunt. Nec erat qd
tibi responderē dicenti. surge q̄ dormis & c. n̄ ver
ba lenta & somnolenta. Mō ecce mō. sine paululū
sed modo & modo non habebant modum. & sine
paululum in longum ibat. Lex enim peccati est vio
lenti. consuetudinis. q̄ trahitur & tenetur. etiam
inuitus animus. eo merito quo in ea volens illabiē
Miserum ergo me quis liberabit de corpore mortif
hui? & c. LXXIII.

**De compunctione eius & conatu contra p̄sue
tudinem.**

Dontiano alias poticiano narrante de vi
ta beati anthoni. tu domine inter verba
eius retorquebas me ad me. auferens
me a dorso meo. vbi posueram me dū nollem atre
dere me. Videbam igitur me & horrebam & non

erat quo a me fugerem. Inerepebat me scientia
intus rodebar & cōfundebat pudore horribili. fla
gellau animam meam. vt sequeretur me conantez
ire p̄ te. & renitebat. Quasi mortē ei formidabat
refrēgi a fluxu p̄suetudis. quo tabescebat i morte
Conuicta erāt omnia argumenta quib; excusaret
de incertitudine veri. & remāserat muta trepidatō
Tandem in ip̄a rixa grādi iterioꝝ dom? mee quā
fortit excitauerā. iuado alipiū & exclamo. qd̄ pati
mur Quid ē qd̄ audisti. Surgūt idocti & celū ra
piunt. et nos cū doctrinis nostris. ecce vbi vclū
tamur in carne et sanguine. An quia p̄cesserūt pu
d; seq. et nō pudet nec saltem sequi. Insaniebā sa
lubriter & moriebar vitaliter. fremebam indigna
tione. q̄ nō ibam in pactū tecum de? meuf. i quod
eūdem esse om̄ia ossa mea clamabāt. Et illuc nō so
lum ire. sed etiam puenire nichil aliud erat. q̄ vel
le ire. sed velle fortiter et integre. non semisauia;
hac atq; illac versare et iactare voluntatem. p̄ te
assurgente cum alia parte cadente luctātem. Sic
ergo egrotabam. et excruciebar accusans meip̄sū.
et voluens ac v̄sans me in vinculo meo. donec ab
rumpetur totū quo iam exiguo tenebar. sed tene
bar tamē. Et instabas tu domine in occultis meis
secreta misericordia. flagella ingeminās timoris et
pudoris. Dicebamq; it? apud me. ecce mō. ecce
modo fiat. hesitans mori mori. & vite viuere. pl?
q; valebat in me deteri? inolitū q̄ melius insolitū
p̄ctumq; ip̄m temporis. quo aliud futu? eram.
q̄nto p̄pius admovebat tanto ampliozem incutie
bat horrorem. nō tñ auertebat. sed suspendebat.
Retinebant me nuge nugarū. et vanitates vanita
tum antique amice mee. et succutiebant vestē me
am carneā. et sūmurmurabāt. Dicebat michi p̄sue
tudo violēta. putas ne sine istis esse poteris. Ita
controuersia in corde meo nō nisi de me aduersū
meip̄sū. LXXV.

De ruptione
cōsuetudinīs et recollectione voluntatis et amo
ris a multis in vnum. Idem in libro nono.

O domine dirupisti vincula mea. tibi sacri
ficabo. h. i. q̄ suaue michi subito factū est
carere suauitatibus nugarū. et quas amie
tere metus fuerat. iam dimittere gaudiū erat. Eij
ciebas enim eas a me. tu vera et sūma suauitas Eij
ciebas et intrabas p̄ eis omni voluptate dulciōz.
sed non carni et sanguini. omni honore sublimioz.
sed non sublimib; in se. omni luce clarioz. sed omi
secreto interior. In sinu abrahe viuit nebzid? dul
cis amic? me? Tam non ponit aurem ad os meum
sed os spirituale ad fontem tuū. vbi potat sapiētā
tuam. Nec euz sic arbitroz iebiaz ex ea vt obliu
scat mei. cum tu domine quem potat ille nostri sis
memoz. Dulce michi sit domie confiteri tibi. q̄bus
internis me stimulis p̄domueris. et quō me cōpla
naueris humilitatis montib; et collib; cogitatio
nuz mearū. et tortuosa mea direxeris. et aspa lenie
ris. Quas tibi deus me? voces dedi. cum legerē
psalmos dauid. excludentes turgidum spiritum
meum. rudis in germano amore tuo. Volentes
gaudere intrinsicus facile euauescunt. et effundū
tur in ea que videntur et temporalia sunt. et yma
gines eozum famelica cogitatōne lambunt. O si
fatigent media. et dicant quis ostēdit nobis bona
Et dicam? & audiāt. Signatū est sup. nos lumen
vult? tui domie. o si viderēt iternū eternū quod
ego quia gustauerā. fremdebā. quoniā eis ostēdere
non poterā. Ibi vbi michi irat? erā intus in cubili

vbi cōpuncta erā vbi et vetustate meā mactās sa-
cificaueram Ibi michi dulcescere cepas. et de de-
ras leticiā in corde meo. Et exclamabā. legens hec
fois. & intus agnoscens. Nec volebam multipli-
cari terrenis bonis. deuorans temporalia & deuo-
ratus temporalibz. cum haberem in eterna felicitate
aliud frumentū. vīnum & oleū. Et clamabaz in
sequenti versu alto clamore cordis mei. **O** in pace
O in iūm. **O** qui dixit dormiam & requiescam.
quoniā quis resistet nobis cum absorpta erit mors
in victoria. Et tu es idipsum qui non mutaris. &
in te requies obliuiscens omnīū laboz. qm̄ nullus
alius tecum. sed neqz ad alia multa adipesceda. q̄
non sunt quod tu. sed tu domine singulariter ī spe-
con. m. legebam hec & ardebam. q̄ prius lator
amar? fueram aduersus literas tuas. de melle celi
melleas. & de lumine tuo luminosas. Sicut autem
amici adulātes puerunt. sic inimici ligantes ple-
rūqz corrigunt. Nec tu qd̄ p̄ eos agis. s; qd̄ ip̄i vo-
lunt eis retribuīs. At tu domine rector omnium.
ad vsus tuos torques fluxum seculoz. & de alte-
rius anime infania sanas alteram

LXXVI.

De
colloquio augustini cum matre super veritatis cō-
templatione

Impendente die dormitiōis matris mee
ego & ip̄a ad fenestram colloquebamur
soli valde dulciter. & inhiabamus ore
cordis in superna fluenta fontis vite. qui ē apud
te. vt inde aspi p̄ captu nostro rem tantam quo-
quomodo cogitarem. pambulantēqz gradatim
cuncta corporalia. ad huc ascendebamus interioris
cogitando. & loquendo. & mirando opera tua. &
venimus in mentes nostras & transcendim? eas.
vt attingerem? regionem vbertatis indeficientis
vbi pascis. israhel ī eternū veritatis pabulo. Et ibi
vita sapientia est. p̄ quam facta sunt omnia. s; ip̄a
non fit. sed sic est vt fuit. & sic erit semper. q̄npo-
tius fuisse & futurum esse nō est in ea. sed esse so-
lum quia eterna est. Et dum loquimur & inhiam?
illi. attingimus eam modice toto ictu cordis. &
suspirauimus. Et reliquim? ibi primitias spirit?
reliqz. & remeauimus ad strepitum ozis nostri
vbi verbum incipit & finit. Et quid simile ver-
bo tuo domine in se semp manenti sine vetustate.
atqz inouātis om̄ia. Dicebam? ergo. Si cui sileat
tumultus. carnis fantasie terre aquarum & aeris.
sileat & poli. etiam ip̄a sibi anima sileat & trans-
eat se nō se cogitando. sileant somnia. & imagina-
rie reuelatōnes. omnis lingua. & omne signum. &
quidquid transeundo fit. si cui sileant om̄ia. qm̄ si
quis audiat dicunt hec omnia. non ip̄a nos fecim?
sed fecit nos qui manet in eternū. His dictis si iaz
taceant. qm̄ exererūt aures in eum qui fecit ea. &
loquatur ipse sol? non p̄ ea. sed p̄ seipsum. vt au-
diamus verbum eius. non p̄ linguam carnis. neqz
per vocem angeli. nec p̄ sonitum nubis. nec per eni-
gma similitudinū. sed ipsum quem in his amam?
ip̄z sine his audiam? sic nūc extendimus nos. & ra-
pida cogitatōne attingim? eternam sapientiā sup-
omnia manentem. Si remuetur hoc. & subtraha-
bant alie visiōes lōge imparis generis. & hec vna
rapiat & absorbeat. & recondat in interiora gau-
dia spectatozem suū. vt talis sempiterna vita. q̄
le fuit hoc momentum intelligentie cui suspirauim?
m? nonne hoc est. intra in gaudiū domini tui.

LXXVII.

De oratōe

ip̄ius de duplici confessione. **I**dem in libro
decimo.

Ognoscam te cognitor meus. sicut et a
te cognit? sum virt? anime mee intra in
eā. & coapta eam tibi. vt possideas sine
macula & ruga. Hec est spes mea. & ī ea spe gau-
deo. quando sanū gaudeo. Cetera vero hui? vite
tantomagis flenda sunt. quanto min? fleē in eis.
Ecce veritate dilexisti. quia q̄ facit eam venit ad lu-
cem. Et tibi quidem domine quid esset occultum
in me. etiā si nollē confiteri tibi. Te em̄ absconde-
rem michi nō me tibi. Nunc autē q̄ gemitus meus
testis est displicere me michi. tu refulges & placef
& erubescas de me. & abijciā me. atqz eligā te. &
nec michi nec tibi placeā nisi de te. Cū ei mal? sū
nichil aliud ē confiteri tibi. q̄ displicere me michi.
Cū vero pi? nichil aliud est cōfiteri tibi. q̄ hoc n̄
tribuere michi. quoniam tu domine benedicis iustū
sed prius eū iustificas impiū. Quid michi cur ho-
minibus vt audiant cōfessiones meas. q̄ ip̄i sana-
turi sint languores meos. Cur sum genus ad co-
gnoscendā vitā alienam. desidiosum ad corrigēdā
suam. Quid a me querūt audire quis sim. qui a te
nolūt audire qui sunt. Et quid est a te audire de se
nisi cognoscere se. Quo igitē fructu id volūt. An
congratulari michi cupiunt. cū audierint q̄ntum
ad te accedā munere tuo. & orare pro me. cur au-
dierint quantū tarder pōdere meo. Indicabo me
talibz. Amet in me fraternus an? qd̄ amandum
doces. & doleat quod dolendū doces. animus in
qm̄ non exerane? scilicet filioz alienozum. quozuz
es lecutū est vanitatem &c. sed fraternus scz qui
cū approbat me. gaudet d̄ me. cū autē improbat me
dolet de me. quia siue ip̄obes me siue approbz. di-
ligit me. Indicabo me talibus. Respirant in bonis
meis. suspirēt ī malis meis. Bona mea instituta tua
sūt & dona tua. mala mea delicta mea sunt & iu-
dicia tua. Respirant in illis. suspirent ī his. hūm?
qz & fletus ascendant in conspectū tuū de frater-
nis cordibz. thuribus tuis. Tu autem domine n̄
deserens cepta euz cōsūma impfecta mea.

LXXVIII. **De** primo gradu contem-
plationis per creaturas vilibiles.

Percussisti domine cor meū. & amauit te. s;
& celū & terra & omnia que in eis sūt.
ecce vndiqz michi dicunt vt amem te.
Nec dicere cessant omnibz diebz vt sunt in excusa-
biles. Quid autē amo cū te amo. Nō corporis spe-
ciem. nō dulcē cantū. nō aromatu suauitate. vt
aliquid huiusmodi. & tñ amo quādam lucē. voce.
odorē. cibū. amplexuz interioris hominis mei. vbi
fulget anie quod nō capit locus. vbi sonat quod
nō rapit tempus. vbi olet quod nō sp̄git flat? ubi
sapit quod nō minuit edactas. vbi heret quod nō di-
vellit satietas. hoc est quod amo cum deū meū amo.
Et quid est hoc. Interrogauit terzā & dixit. Nō suz
Et om̄ia que in ea sunt idē confessa sunt. Interro-
gauit celū & luminaria eius. & dixi omnibz q̄ cir-
cūstante fores carnis mee. Dicite michi de deo. qd̄
vos nō estis. dicite michi de eo aliquid. Et excla-
mauerunt voce magna ip̄e fecit nos. Interrogatō
mea. intentio mea. respōtio eoz. species eoz. Et di-
xerunt me ad me. & dixi michi. Tu quis es. & rñdi
homo. Et ecce in me presto sūt & corp? & anima
vnū exterius. aliud interi? sed melius quod inte-
rius. Renūciant quippe nūcij corporales p̄sidentī
rationi. & iudicanti de respōsione celi & terre

dicentiū. Non sumus deus. sed ipse fecit nos. Ego
itaque iterior homo cognoui hec per exterioris miste-
rium. id est per sensus corporis mei. Nunquid ergo
omnibus quibus integer est sensus apparet hec spe-
cies. Cur autem non omnibus eadez loquitur. aialia
quidem pusilla & magna vident eam. nec tamen
interrogare valent. non enim preposita est in eis sen-
sibus nunciandis iudex ratio. homines autē pos-
sunt interrogare. ut inuisibilia dei per ea que facta
sunt intellecta conspiciantur. sed amore subducuntur.
eis. & subditi iudicare non possunt. nec illa respō-
dent interrogantibus nisi iudicantibus. Et vox
quidem eorum. id est species eorum omnibus loq-
uitur. sed illi soli intelligūt. qui eam foris acceptam
intus cum veritate conferunt. Dicit enim veritas
non est deus celum & terra. neque omne corpus. quia
moles est minor in parte quam in toto. Jam tu melior
es o anima. quia tu vegetas molem corporis tui.
prebens ei vitam. quod nullum corpus prestat corpus.
Deus autem tuus etiam tibi vita est. Per ipsam
igitur animam meam ad illum ascēdam.

LXXIX.

gradibus per anie vires.

Transibo vim meā qua corpori hereo. &
vitaliter compagem eius repleo. quia com-
munis est equis & mulis. Transibo & il-
lam que carnem meā sensibilicā. quia & ipsa com-
munis est bestiis. & ecce venio in campos & lata pre-
toria memorię mee. vbi sunt thesauri innumerabi-
lium imaginum de huiuscemodi rebus sensibus inue-
ctarum. quas & ipsas abigo a facie recordationis
mee donec enubiletur quod volo. atque in conspectū
prodeat ex abditiis. Ibi michi celum & terra pre-
sunt cun omnibus que sentire in eis potui. preter
illa que oblitus sum. Ibi michi & ipse occurro. me-
que recolo quod quando & vbi egerim. & quomodo
cum agerem affectus fuerim. Ibi sunt omnia que
sive experta a me sive credita memini. Ex eadez co-
pia etiam similitudines rerum vel expertarum. vel
ex eis quas non expertus sum creditarum alias atque
alias & ipse contexo. preteritis & ex his etiam futu-
ras actiones. & euentura & species. & hec omnia
quasi presentia meditor. Hic sunt & illa omnia que
de doctrinis liberalibus precepta nondum excide-
runt. quasi remota interiore loco. nec eorum imagi-
nes. sed res ipsas gero. Nam cum audio tria gene-
ra questionum. an sit. quid sit. quale sit. sonorum qui-
dem quibus hec verba confecta sunt imagines teneo
& eos per aures cum strepitu transisse. ac iam non
esse scio. Res vero ipsas que illis significat sonis.
neque villo sensu corporis attingi. neque vspiam vidi
preter animum meum. Et in memoria mea recondidi
non imagines earum. sed ipsas. Que vnde & que ad
memoriam meam intrauerint nescio. Nam cum ea
didici non credidi alieno cordi. sed in meo recogno-
ui. & vera esse approbaui. & commēdaui ei tamquam
reponens vnde preferrem quando vellem. Quo cir-
ca nichil est aliud ea discere. quorum non per sensus
haurimus imagines. sed sicuti sunt sine imaginibus
per se ipsa intus cernimus. nisi ea que passim atque
indisposita memoria continebat. cogitauero quasi
colligere atque aduertendo curare. ut tanquam
ad manum posita in ipsa memoria vbi ipsa prius
& neglecta latitabant. iam familiari intentioni fa-
cile occurrant. Item continet memoriā numerorum
dimensionumque rationes & leges innumerabiles. que
rum nullam corporis sensus impressit. quia nec ipse

colorate sunt. nec sonant. nec olent. nec gustate.
nec contrahuntur sunt. Affectiones quoque animi mei
eadem memoria continet. non in modo quo eas ha-
bet animus cum patitur. sed longe alio. sicut sese
habet vis memorię. Nam & letatum me fuisse re-
miniscor non letus. & tristitiam meam preteritam
recozdoz non tristis. Nimirum memoria quasi veter
est animi. leticia vero atque tristitia quasi cibus dul-
cis & amarus. cum memorię commendantur. quasi
traiecta in ventrem. recondi illuc possunt sapere
non possunt. Ecce igitur in memorię mee campis &
antris & cavernis. innumerabiliter plenis innume-
rabilium rerum generibus. siue per imagines sicut
omnium corporum. siue per presentiam sicut artium
siue nescio per quas notiones vel notatiōes. sicut af-
fectionum. quas & euz animus non patitur memo-
ria tenere. cum in animo sit quicquid est in nemo.
ria per hec omnia discuro atque velito hac illac.
penetro etiam quantum possu. & finis nusquam. Ta-
ta est vis memorię in homine viuente mortaliter.
Transibo igitur ad hanc vim meam que memoria vo-
catur. per animum meum ascendens ad te. qui desu-
per michi manes. Habent enim memoriā pecora &
aues. alioquin non cubilia nidōs ve repererent. non
alia multa quibus assuescunt neque enim assuescere
valent vllis rebus. nisi per memoriā.

LXXX.

Qualiter per memoriā
experire deus vel vita beata.

Sed vbi inueniā te vere bona & segura
stauitas. Si preter memoriā te inuenio tu
sū inemor. Et quomodo iam inueniam te
si memor tui non sum. perdidit enim mulier dra-
gamā. & quesitit eam cum lucerna. & nisi memor
esset eius. non inuenisset eam. Cū enim esset inuenta. vn-
de sciret vtrum ipsa esset si inemor eius esset.
Quid cū ipsa memoriā potest aliquid sicut fit cū ob-
liuiscimur & querimus ut recordemur. vbi tandē
querimus. nisi in ipsa memoriā. & si aliquid per alio
offeratur respiciamus. donec illud occurrat quod que-
rimus. & cum occurrerit dicimus. hoc est. Obliti
ergo fueramus. nec totum exciderat. sed ex parte
qua tenebatur. per alia querebatur. quia sentiebat se
memoria non simul voluere quod simul solebat. &
quasi detruncata consuetudine claudicans. reddi
quod deerat flagitabat. Quomodo ergo quero te
domine. cum enim te quero vitam beatam que-
ro. & quō eā quero. vtrum per recordationem tanquam eam
oblitus sum. oblitusque me esse adhuc teneas. an per
appetitū discendi incognitam. siue que nunquam scieri.
siue quā sic oblitus fuerim. ut me nec oblitum esse
meminerim. Nonne ipsa est beata vita quā omnes
volūt. & oīno nolite nemo est. Vbi ergo nouerūt
eas ut amarent. Nimirum habemus eā nescio in que no-
ticia. de que satago vtrum in memoria sit. quia si ibi ē
iam beati fuim? aliquando. Nunquid si meminim?
eā. sicut meminit carthagine qui vidit. Non ita. Non
enim videtur beata vita oculis. quia non ē corpus.
Nunquid sicut meminim? numeros. Non. Qui enim
hos habet in noticia. non adhuc querit adipsi.
Nunquid sic meminim? gaudiū fortasse ita. Nā gau-
diū meum etiam tristis memini. sicut vitam beatā
miser. neque nunquam corporis sensu gaudiū meuz
vel vidi vel audiui. sed expertus sum in animo meo
Quoniam igitur gaudiū res est. quā se expertum
non esse nemo potest dicere. ideo reperta in memo-
ria recognoscitur. quando beate vite nomē audiat.

sed absit domine. ut si quocumque gaudio gaudeam. beatum me putem. Est enim gaudium quod non datur impijs. sed eis qui gratis colunt te. quorum gaudium tu es. & ipsa & beata vita gaudere ad te. de te. propter te. Qui autem aliud sectantur gaudium non ipsum verum. ab aliqua tamen imagine gaudij voluntas earum non recedit. Omnes igitur beati esse volunt. Sed quia caro concupiscit adversus spiritum. & spiritus adversus carnem. ut non faciant quod volunt. cadunt in id quod valent. eoque contenti sunt. quia illud quod non valent non tantum volunt quantum sat est ut valeant. Nam beata vita est gaudium de veritate. hoc gaudium omnes volunt. malunt enim de veritate. quam de falsitate gaudere. Itaque multos expertus sum. qui fallere vellet qui autem falli. neminem. Amant igitur omnes veritatem. nec amarent. nisi aliqua noticia eius esset in memoria eorum. Cuius ergo non de illa gaudent. cur non beati sunt. quia fortius occupantur in alijs que potius eos miseros faciunt. quam illud beatos quod tenuiter meminerunt. Adhuc enim modicum lumen est in hominibus. ambulent. ambulent ne tenebre eos apprehendant.

LXXXI.

Quia vita beata est gaudium de veritate sola.

Vr autem veritas parit odium. & inimicus eius factus est homo tuus predicans veritatem. cum ametur beata vita que non est nisi gaudium de veritate. nisi quia sic amatur veritas. ut quicumque aliud amant. hoc quod amant velint esse veritatem. & quia falli nolent nolunt convinci quod falsi sint. Itaque propter eam reoderunt veritatem. quam pro veritate amant. amant eam lucentem. oderunt eam redarguentem. quia enim falli nolunt. & fallere volunt. amant eam cum se ipsa indicat. & oderunt eam cum seipsum indicat. Inde retribuit eis. ut qui se ab ea manifestari nolent. & eos nolentes ipsa manifestet. & eis propterea non sit manifesta. Sic animus humanus languidus & cecus. turpis & indecens latere vult. se autem ut lateat aliquid non vult. e contra illi redditur. ut & ipse non lateat veritatem. & ipsum lateat veritas. Tamen etiam sic dum miser est. veris mavult gaudere quam falsis. Beatus ergo erit. si nulla interpellante molestia. de ipsa per quas vera sunt omnia sola veritate gaudebit. Vbi ergo veritas te inveni. ut discerem te. Neque enim iam eras in memoria mea. priusquam te discerem. Vbi ergo te inveni. ut discerem te. nisi in te supra me. Et nusquam locus? & recedimus & accedimus & nusquam locus. Veritas ubique presides omnibus consulenti bus te. simulque respondes omnibus etiam diversa consulenti bus. liquide tu respondes. sed non liquide omnes audiunt. Omnes unde volunt consulunt sed non semper quod volunt audiunt. Optimus minister tuus est. qui non magis invidetur. hoc a te audire quod ipse voluerit. sed potius hoc velle quod audierit. Sero te amavi pulchritudo tam antiqua & tam nova. & ecce intus eras. & ego foris. & ibi te querebam. & in ista formosa que fecisti deformis iruebam. Mecum eras. & tecum non eram. ea me tenebant longe a te. que si in te non essent. non essent. Vocasti & clamasti. & rupisti surditatem meam. Chorus scasti & splendisti. & fugasti cecitatem meam. Flagrasti & duxi spiritum & anhelo tibi. Sustulisti & esurio & sitio. Tetigisti me & exarsi in pace tua.

Cuius inhefero tibi ex omni me. nusquam erit michi labor & dolor. & viva erit vita mea tota plena te. Nunc autem quem tu implet sublevas eum. quia te plenus non sum oneri michi sum. Contendunt leticie mee fletus cum letandis meroribus. & ex qua parte stet victoria nescio.

LXXXII. De temptationibus huius vite. & primo de concupiscentia carnis.

Heu michi domine miserere mei. ecce vulnera mea non abscondo. Medicus es. eger sum. tu misericors es. miser sum. Nunquid non temptatio vita est humana super terram. Quis velit molestias & difficultates. Tolerari iubet ea. non amari. Nemo quod tolerat amat. etiam si tolerare amat. Quis enim gaudeat se tolerare mavult non esse quod tolleret. Prospera in adversis desidero. adversa in prosperis timeo. Quis in hec medi? locus? ubi non sit humane vite temptatio. Ve prosperitatibus seculi. semel & iterum a timore aduersionis. & a corruptione leticie. Ve aduersionibus seculi. semel & iterum & tertio. a desiderio prosperitatis. Et quia ipsa aduersionis dura est. & ne frangat tolerantiam. nunquid non temptatio est vita humana super terram sine ullo interstitio. Et tota spes mea. non nisi in magna misericordia tua. Da quod iubes. & iube quod vis. Impas nobis continentiam. & cum scirem aut quidam. quia nemo potest esse continens. nisi deus det. & hoc ipsum erat sapientie scire cuius esset hoc donum. Per continentiam quippe colligimur & redigimur in unum. a quo in multa deluximus. Minus enim te amat qui tecum aliquid amat quod non propter te amat. Amor qui semper ardet. & nunquam extinguetur. caritas deus meus accende me. Iubes certe ut contineam a concupiscentia carnis. a concupiscentia oculorum. & ambitione seculi. Iussisti a concubitu. & quia dedisti factum est. Sed adhuc viuunt in memoria mea talium rerum imagines. quas ibi consuetudo mea fixit. & occurrant michi vigilanti quidem carentes viribus. In somnis autem non solum usque ad delectationem. sed etiam usque ad consensionem. factumque simillimum falsa visa persuadent. quod vera vigilantibus non possunt simillimum. Et ubi est tunc ratio. qua talibus suggestionibus resisto vigilans. Sepe etiam in somnis resistimus nostrisque propositi memores. atque in eo castissime permanentes. nullum talibus illecebris adhibemus assensum. Et tamen tantum interest. ut cum aliter accidit. euigilantes ad conscientie requiem recedamus. ipsaque distantia reperiamus nos non fecisse. quod tamen in nobis quoquomodo factum esse doleamus. Augebis domine magis magisque in me munera tua. ut anima mea sequatur me ad te concupiscentie visco expedita. ut non sit rebellis sibi. atque in somnis non solum propter tales corruptelas per imagines animales usque ad carnis fluxum. sed ne consentiat quidem. Exulto igitur cum tremore in eo quod donasti michi. lugens in eo quod inconsummatum sum. sperans perfecturum te in me misericordias tuas usque ad pacem plenariam. quam tecum habebunt interiora & exteriora mea. cum absorpta fuerit mors.

LXXXIII.

De gula voluptatibus.

Et alia malicia dicit que vitinam sufficit ei. Reficimus ei quotidianas ruinas corporis edendo & bibendo. priusquam

escas & ventrem destruas. cum occideris indigentiam saturitate minifica. & corruptibile hoc idue nis incorruptioe sempiterna. Hoc autem me docuisti. ut quemadmodum medicamenta sic alimenta sumpturus accedam. Sed dum ad quietem satietatis ex indigentia molestia transeo. in ipso transitu michi insidiatur laqueus concupiscentie. Ipse enim transitus voluptas est. & non est alius qua transeat. quo transire cogit necessitas. Et cum salus sit causa edendi & bibendi. adiungit se tanquam pedis se qua periculosa iocunditas. & plerumque preire conatur. ut eius causa fiat quod causa salutis me facere vel dico vel volo. Nec idem modus utriusque est. Nam quod saluti satis est delectationi parum est. Et sepe incertum fit verum adhuc necessaria corporis cura subsidium petat. an voluptaria cupiditatis fallacia ministerium suppetat. Ad hoc incertum in felix hilarescit anima. & in eo prepat excusationis patrocini. gaudes non appetere. quod satis sit moderatam valitudinis. ut obsecro salutis obrupet negocium voluptatis. His temptatibus quotidie conor resistere et ad te refero est? meos. quod subsidium michi de hac re non duntaxat. Audiam vocem iubentis domini mei. non grauentur corda vestra in crapula & ebrietate. Ebrietas longe est a me. misereberis ne appropinquet michi. Crapula nonnunquam surrepit seruo tuo. misereberis ut longe fiat a me. Nemo enim potest esse continens. nisi tu deus. Audiuisti apostolum dicentem. Omnia possum in eo qui me confortat. Conforta me domine ut possim. da quod iubes. iube quod vis. Iste se accepisse confiteatur. & quod gloriatur in domino gloriatur. Audiuisti alium rogantem ut accipiat. Aufer a me inquit ventris concupiscentias. Unde apparet sancte deus? me? te dare. cum sit quod imperas fieri. Docuisti me pater bone. omnia munda mundis. sed malum esse homini qui per offensionem manducat. & omnem creaturam tuam bonam esse. nichilque abijciendum quod cum gratiarum actione percipitur. & qui manducat non manducantem non spernat. Didici hec gratias tibi deo meo magistro meo pulsatozi aurium mearum. illustratozi cordis mei. Quotidie certo contra concupiscentiam edendi & bibendi. non enim est quod semel precipere & ultra non attingere decernam. sicut de concubitu potui. Itaque freni gutturis temporata relaxatione & constrictione tenendi sunt. Quis autem est domine qui non rapiatur aliquantulum extra metas necessitatis quisquis est magnus est. magnificet nomen tuum. Ego autem non sum. quia homo peccator sum. sed & ego magnifico nomen tuum. & interpellat te pro peccatis meis qui vicit seculum numerans me in infirma membra corporis sui. quia imperfectum eius viderunt oculi tui. & in libro tuo omnes scribentur.

LXXXIII.

De illecebris odoratus & auditus.

O illecebra odorum non nimis satago. cum absque non requiro. cum assunt non respicio. paratus eis etiam semper tacere. Ita michi videoz. forsitan falloz. Sunt enim iste plagen de tenebre in quibus me latet facultas mea que in me est. ut animus meus de viribus suis ipse se iterrogans non facile sibi credendum existimet. quia & quod est plerumque occultum est. nisi experientia manifestetur. Et nemo securus esse debet in hac vita que tota temptatio est. Qui fieri potuit ex deteriori melior. non

De ille

fiat etiam ex meliore deterior. Vna spes. vna fiducia. vna firma promissio. misericordia tua. Voluptates aurium me tenacius implicauerunt. & subiugauerunt. sed resoluiisti & liberaisti me. Nunc in sonis quos animat eloquia tua. cum suauitate cantantur & artificiosa. fateor aliquantulum acquiesco non quidem ut heream. sed ut surgam cum volo. At tamen cum ipsis sententiis quibus viuunt ut ad mittantur ad me querunt in corde meo nonnullius dignitatis locum. & vix eis prebeo congruentem. Aliquando enim plus eis michi videoz tribuere honoris quam decet. dum ipsis dictis sanctis religiosius et ardentius sentio moueri animos nostros in flammam pietatis cum ita cantantur. quam si non ita cantarentur. & omnes affectus spiritus nostri pro suauitate diuersitate habere proprios modos in voce & cantu. quorum nescio qua familiaritate occulta excitatur. Sed delectatio carnis mee cui mentem eneruandam dari non oportet sepe me fallit. dum ratio sensus non ita comitatur. ut patienter sit posterior. sed tantum quia propter illam meruit admitti. etiam precurre ac ducere conatur. Ita in his peccato non sentiens. & postea sentio. aliquando autem hanc fallaciam immoderatus cauens. etiam nimia seueritate ut melos omne cantilenarum suauium quibus dauidicum psalterium frequentatur. ab auribus meis velim remoueri. & ipsius ecclesie. tutiusque michi videtur quod de alexandrino episcopo athanasio sepe michi dictum est. qui etiam modico fluxu vocis faciebat sonare lectoris psalmi. ut pronuntiati vici-nios esset quam canenti. Ita fluctuo in me piculus voluptatis & experimentum salubritatis. magisque adducor carenti consuetudinem a propebare in ecclesia. ut per oblectamenta aurium animus infirmus in affectum pietatis assurgat. Tamen enim michi accidit ut me amplius cantus quam res que cantatur moueat. penatiter me peccare confiteor. & tunc mallem non audire cantantem. Ecce ubi sum. flete mecum. & pro me flete. qui aliquid boni vobiscum intus agit. vnde facta procedunt. Nam qui non agitur non vos hec mouent. Tu autem domine miserere. & sana me. in cuius oculis michi questio factus sum. & ipse est languor meus?

LXXXV.

De oculorum voluptate.

Restat voluptas oculorum carnis. Pulcras formas & varias. virides & amenos colores amant oculi. Nec teneant hec animam meam. teneat eam deus meus. qui hec fecit bona valde. Sed ipse est bonum meum non hec. Ipa regia colorum lux illa omnia perfundens. insinuat se ita vehementer. ut si repente subtrahatur cum desiderio requiratur. & si diu abest contristat animum. O lux quam videbat tobias cum clausis oculis istis docebat filium viam vite. Vna est. & alia non est. & vnum omnes qui vident & amant eam. At ista corporalis. illecebrosa & periculosa dulcedine dicitur vitam cecis amatoribus. Qui autem & de ipsa laudare te voluit deus creator omnium assumunt eam in himno tuo non absumentur ab ea in somno suo. Sic est cupio resisto seductionibus oculorum. ne implicentur pedes mei quibus ingredior viam tuam. & erigo ad te iussibiles oculos. ut euellas de laqueo pedes meos. Tu subide euellis eos nam illaqueant. Tu non cessas euellere. ego autem crebro ibereo ubique sparsis insidijs quia neque dormies neque dormit ab quo custodis israel

Quam innumerabilia. varijs artibus & opificijs in vestibus. calciamentis vasis & huiuscemodi fabricacionibus. picturis etiam diuersisq; figmentis atq; his vsum necessariū atq; moderatū & piam significacionem longe transgredientibus. addiderūt homines ad illecebras oculoꝝ. foras sequentes qđ faciunt intus relinquētes a quo facti sunt. & exēminantes quod facti sunt. **A**t ego domine deus meus & decus meū. etiā hinc dico tibi himnum. & sacrificio laudem sanctificatoꝝ meo. quoniam pulcra traiecta per aīmas in manū artificiosas ab illa pulcritudine veniunt. que est super aīmas cui suspirat aīma mea die ac nocte. Sed pulcritudinū exteriorū opatoꝝ & sectatoꝝ inde trahunt apud pbandi modū. non autē inde trahūt utēdi modū. & ibi est. & non vident eum ut non eant longius & fortitudinē suam ad te custodiant. nec eam spargant in deliciosas lassitudines. Ego autē hec loq̄ns & discernens etiam in illis pulcris gressib; in ecto sed tu euellis domine. quoniam misericordia tua ante oculos meos est. **N**az ego capioꝝ miserabiliter. et tu euellis misericorditer aliquādo non sentientem quia suspensus incidētia aliquādo cum dolore. qz iam inheferā. **LXXXVI De curio sitate.**

Hec accedit alia forma temptacionis multipliciter piculosa. Preter carnis concupiscentiam que est in delectacione oīm sensuū. mest aīme per eisdem corpis sensus quedā se non oblectandi in carne sed expiendi per carnē vana & curiosa cupiditas. nomine cognitonis & scientie palliata. que (quia in appetitu noscenci ē oculi aut sunt ad noscendū in sensib; p̄cipēs) cōcupiscentia oculoꝝ eloquio domico appellatē. Ex hoc autē euidentiꝝ discernit quid voluptatis quid curiositatis agat per sensus. qz voluptas pulcra. canora. suauia. sapida & leuia sectatē. Curiositas autē etiam his contraria causa temptandi nō ad subeundum molestiā. sed expiendi nocendiq; libidie. Quid em voluptatis habet videre i laniato cadauere. quod exhorreas. & tamē sicubi iacet occurrunt ut cōtristent ut palleant. Timent etiā ne in somnis hoc videant. quasi quisq; eos vigilantes videre coegerit. aut pulcritudis fama vlla p̄uase rit. Ita & in ceteris sensib; que p̄sequi longum est ex hoc morbo cupiditatis in spectaculis exhibentur queq; miracula. Hinc ad p̄scrutanda occulta nature que p̄ter nos est opata p̄cedit. que scie nihil p̄dest. & nihil aliud q̄ scire homines capiunt. Hinc etiam si quis eodē p̄uerse scie sine per magicas artes querit. hinc etiam in ip̄a religione deus temptat. cum signa & prodigia multa flagitantur. non ad aliquā salutem. sed ad solam expientiaz desiderata. Sane me iam theatra non rapiunt. nec curo nosse transeū siderū. Verūtamē in quā multis in mutis reb; curiositas nostra quotidie labatur. quis enumeret. Quotiens narzates inania p̄rimo quasi toleram; ne offendamus infirmos. deinde paulatim libenter aduertim; canem currentē post leporē iam non specto cum in circo sit. at vero in agro si casu transeā. auerit me fortassis ab aliqua magna cogitacione atq; ad se cōuertit illa venatō non deuiare cogens corpe iumēci. sed cordis inclinacione. & nisi iam mihi demonstrata infirmitate mea cito amoneas. aut ex ip̄a visione p̄ aliquā cōsideracionem in te assurgere. aut totū de mnerē aut transire. vanus hebesco. Quid cum me domi sedē

tem stellio muscas captas. vel aranea retib; suis irruentes implicās. sepe itentū facit. Num qz pua sunt aīmalia. ideo non res eadē agit. Pergo inde ad laudandū te creatore mirificū. atq; ordinatorē oīm rez. sed non inde intente esse incipio. Aliud ē cito surgere. aliud non cadere. Cūq; huiusmōi rerū cōceptaculū sit cor nostꝝ. & portet copiose vanitatis cateruas. hinc & orōnes nostre sepe interruptū atq; turbant & ante cōspectū tuum dum ad aures tuas voce cordis intēdim;. nescio vnde irruentib; nugatoꝝ cogitacionib; res tanta p̄cedit. **LXXXVII De vano appetitu fauoris & laudis.**

Nunquid domine qui sol; sine tipo dominaris. quia tu solus verus domin; es qui nō habes dominū. nunquid hoc temptacionis genus cessabit a me i hac vita timere & amari velle ab homib;. non p̄pter aliud sed ut inde sit gaudiū quod non est gaudiū. misera vita est. & feda iactācia. hinc sit vel maxime nō amare te. nec caste timere te. ideoq; supbis resistis. humilibus aut das grām. Itaq; nobis quia p̄pter quedam humane societatis officia necessariū est amari & tēri ab homib;. instat aduersari; vere beatitudinis nostre. ubiq; spargēs in laqueis. euge euge. ut dū auide colligim;. incaute capiamur. & a veritate tua gaudiū nostꝝ deponentes i hoīm fallacia ponamus. & libeat nos amari et timeri. non p̄pter te sed p̄ te. peruersa via atq; distorta imitari te. Ceter; qui laudari vult ab homibus vitupante te non defendēt ab hominib; iudicante te. nec eripietur damnare te. Cum autē non laudat peccatoꝝ desideris anime sue. laudat homo p̄pter aliquod donum quod dedisti ei. At ille pl; gaudet sibi laudari se. q̄ ip̄m donū vnde laudat habere. etiā iste te vitupante laudat. & melior iam ille qui laudat. q̄ ille qui laudat est. illi em placuit in homine donum dei. huic aut magis placuit donum hominis q̄ dei. Teptamur sic domine quotidie. Quotidiana fornax nostra est humana lingua. Est enī qualiscunq; in alijs temptacionū generib; mihi factas exploradi me. in hoc pene nulla est. Naz & a voluptatib; carnis & a curiositate supuacua cognoscēdi. uideo quantū affecutus sim posse refrēnare animū meum cum eis rebus careo. uel uoluntate. uel cum absunt. Tunc enim me interrogo q̄ magis minus ue mihi molestū sit non habere. laude uero ut caream;. atq; in eo expiamur quid possumus. nunquid male uiuendū est. & tam perditē atq; immaniter. ut nemo nos nouerit qui nō detestetur. que maior d̄mentia dici potest. At si bone uite & bonoz operum comes & solet & deb; eē laudatō. tam comitatum eius q̄ ip̄am bonam uitā deseri non optet. non autē sentō sine quo esse. aut equo animo aut egre possim. nisi cum abfuerit. **LXXXVIII Adhuc de appetitu laudis.**

Ecce in te ueritas uideo non me laudib; meis p̄pter me. sed p̄pter p̄ximū utilitatē moueri optere. & utrū ita sit nescio. obsecro te deus meus. & meip̄m mihi indica. ut confitear oraturis pro me fratribus meis. quod i me saucium reperero. Interim me diligentius interrogem. si utilitate p̄ximū moueor in laudibus meis. cur minus moueor. si quisq; alius iniuste uituperetur q̄ si ego. cum utraq; cōtumelia eadem iniq̄tate coram me iaciatur. An & hoc nescio. etiam ne id restat. ut non faciam ueritatem coram te in

corde meo & in lingua mea & seducam meipm. in
 saniam hac domine longe fac a me. ne oleum pec-
 catoris mihi sit os meum. ad impinguandum caput
 meum: Egenus et pauper ego sum. et melior in oc-
 culto gemitu displicens mihi. et querens misericor-
 diam tuam. donec reficiat defectus meus. & per-
 ficiatur usq; in pacem qua nescit arrogantis ocu-
 lus. Sermo aut oze procedens. & facta que inno-
 rescunt hominib; habet temptatōnem piculosissimā
 ab amore laudis. qui ad priuatā quandam excellē-
 tiam contrahit emēdicata suffragia. temptat etiam
 eum a me in me arguitur. eo ipso quo arguit. Et se-
 pe homo de ipso vane glorie contemptu vane glo-
 riatur. Ideoq; non iam de ipso cōtemptu vane glo-
 rie gloriatur. non em eam cōtemnit eum gloriatur
 intus. Etiam in tus est aliud in eodem genere tem-
 ptatōnis malū quo inanesūt qui sibi placent d se
 quis aliis vel non placeat vel displiceant. nec pla-
 cere affectant ceteris. sed sibi placētes. multū sibi
 displicent. non tantū de non bonis. quasi bonis.
 sed etiam de bonis tuis quasi suis. aut etiam sicut
 de tuis. sed tanq; ex meritis suis. aut etiaz sicut ex
 tua gratia non tam socialiter gaudentes. sed aliis
 inuidentes eam. In his omnibus piculis vulnera
 mea domine magis subinde a te sanari q; mihi nō
 infligi sentō. LXXXIX **De otepla**

tōne vere lucis & bñficō incarnatōis.

Ues lux pmanens. quaz de omnibus cō-
 sulebam. an essent. quid essent. quātē pen-
 denda essent. & audiebam docentē ac iu-
 bentem. Et sepe illud facō. hoc me delectat. et ab
 actōnibus necessitatis quātum relaxari possum ad
 illam voluptatē refugio. Nec in his omnibus que
 pcurro consulens te. inuenio tutum anime mee lo-
 eum nisi in te. quo colligant sparsa mea. nec a te
 quicq; recedat ex me. & aliquando inromittis me
 in affectum multum in usitatū introz. ad nescio
 quam dulcedinē. que si pficiatur i me. nescio quid
 erit. quod vita ista non erit. Sed recido in hec erū-
 nchis ponderibus. & refozbeoz solitis. & teneoz.
 & multum fleo. Sed multū teneoz tantū consue-
 tudinis sarcina digna est hic esse valeo nec volo.
 illic volo nec valeo. miser vtrobiq; Ideoq; confi-
 teraui languores peccatoz meoz in cupiditate tri-
 plici. & dexteram tuā inuocaui ad salutem meam.
 Vidi em splendorē tuum corde saucio. & repuls;?
 dixi. Quis illuc potest. pietus sum a facie oculo-
 rum tuoz. Tu es veritas super omnia presidens.
 At ego per auariciā meam non amittere te volui
 sed volui tecum possidere mendaciū. sicut nemo
 vult ita falsum dicere vt nesciat ipse quid rez sit
 itaq; amisi te. quia non dignaris cū mendacō pos-
 sideri. Quem ergo inuenirē qui me reconciliaret
 tibi. Mediator inter te et homies oportuit vt ali-
 quid haberet simile tibi. aliquid simile hominib;
 ne in vtroq; similis hominib; longe esset a deo.
 aut in vtroq; silis dō longe esset ab hominibus atq;
 ita mediator non esset. hic est quem secreta tua
 misericordia demonstrasti humilib;. & misisti ut
 eius exemplo etiam ipam discerent humilitatē. hic
 inter mortales peccatores & mortalis & iust; ap-
 paruit. mortalis cum hominibus & iustus cum deo
 Vt quia stipendiū iusticie vita est & pax. per ius-
 ticiam coniunctam deo euacuaret mortem iustifi-
 catoz impioz. quam cum illis voluit habere com-
 munem. Hic demonstratus est antiquis sanctis.
 vt ipsi ita per fidem future passiois eius. sicut nos

per fidem preterite salui fierent. Quomodo nos
 amasti pater bone. qui filio tuo vnico non peper-
 cisti. sed p nobis impijs tradidisti eum. p nobis
 tibi factus est victor & victima. & ideo victor
 quia victima. p nobis tibi sacerdos et sacrificium
 & ideo sacerdos quia sacrificiū faciens tibi nos de-
 seruis filios. de te nascendo. nobis seruiendo. Me-
 rito mihi spes valida in isto est. quia sanabis omis
 meos languores per eum qui sedet ad dexterā tuā
 & te p nobis interpellat alioquin desperare. mul-
 ti em & magni sunt eidem languores. sed ampli-
 or est tua medicina. Potuim; putare quod verbū
 tuum remotum esset a coniunctōne homis. & de-
 sperare de nobis nisi caro fieret. & habitaret in no-
 bis. Iste tuus vnicus in quo sunt omnes thesauri
 sapientie & scientie absconditi. redemit me sāgui-
 ne suo. Non calumaienē mihi superbi. quoniaz co-
 gito precium meum. & manduco. & bibo. et ero
 go. et pauper cupio saturari ex eo inter eos qui e-
 dunt et saturant. et laudabunt dominū qui requi-
 runt eum. XC **Q** ad beatitudinē via sit
 amor ordinatus.

Omnēs beate viuere volumus. beat; aut
 neq; ille est. qui non habet quod amat q
 lecunq; sit. neq; qui habet quod amat si
 noxium sit. neq; qui non amat quod amandum est
 cum sit optimum. Nam et qui appetit quod adipi-
 sci non potest cruciatur. et qui adeptus est qd adi-
 piscendum non esset fallitur. et qui nō appetit qd
 adipiscendū esset egrotat. Restat ergo quartum
 vbi beata vita inueniri queat. cum id quod ē ho-
 minis optimum. et amatur et habetur. Quid est er-
 go homis optimū. Tale debet esse quod nō amit-
 tat inuitus. Virtus certe animam facit optimam
 et pculdubio aliquid aīma sequitur vt virtutem
 assequatur. Hoc ergo erit aut ipa anima. aut vir-
 tus. aut aliud quid. At si seipam. stultum quid se-
 quitur. stulta est em ante adeptā virtutem. et si se-
 quitur stultam. eandem stulticiam quā vitat asse-
 quitur. Si aut virtutem. quomō sequit id quod si
 est. aut quomodo assequi cupit quod habet. aut
 igitur virtus est pter animam. aut aliquid aliud
 sequitur anima. quo virtutis et sapientie compos-
 fit. hoc autem aut homo sapiens erit. aut de;. Sz
 iam dictum est tale quid esse debere. quod inuici
 nequeamus amittere. Quis vero dubitet hominē
 sapientem. si eum sequi satis putauerim;. auferri
 nobis. posse. De; igitur restat. quem si sequimur
 bene. si autem assequimur beate uiuimus. sed quo
 modo sequimur quod non videmus. aut quomo-
 do videmus qui insipientes sumus. q em mēs cū
 stulticie nube obtegatur. illam lucē valeat vel eū
 am conetur haurire. haetenus potuit ratō perdu-
 ci. Versabatur non em veritate certior. sed cōsue-
 tudine securior in rebus humanis. at ubi ad diuina
 peruentum est auertit se. non potest intueri. pal-
 pitat. estuat. inbiat amore. reuerberatur luce veri-
 tatis. ad familiaritatem tenebrarum suaz non ele-
 ctōne sed fatigatōne conuertit. q; hic for midādū
 ne maiorem hinc concipiat animā imbecillitatem
 nisi quietem fessa cōquirat. Ergo refugere i tene-
 brosa cupientibus diuina dispētatōne nobis ista
 auctoritatis opacitas occurrat. et mirabilib; rez
 vocibusq; libroz velut signis. temptatōnibus veri-
 tatis. umbrisq; blādiat. Itaq; uere religionis fide
 pceptis seruatis. non defamamus uia. quā nobis de;
 et patriarcharū segregatōne et legis vinculo et

phetarum presagio & suscepti hominis sacramento & apostolorum testimonio. & sanguine martirum & gentium occupatione muniuit nostrasque rationes diuinis submittam? affatibus. Audiam? ergo quem finem bonorum nobis xpe prescribas. nec dubium quoniam is sit finis. quo nos sumo amore tendere iubet. Diliges inquit dominum deum tuum ex toto corde tuo & ex tota anima tua et proximum tuum &c. Vellem videre quid posset esse amplius. Quid ad hec paulus. Scimus inquit quia diligentibus deum omnia committuntur in bonum. Dicat etiam dilectionis modum. Quis nos inquit separet a caritate christi tri. an. an. & cer. Dilectio igitur in deum redit. quia se illi homo non componere sed supponere affectat. quod quatenus fecerit instanti? tanto erit beatius & sublimius & illo dominante liberi erimus. fietque per caritatem ut conformemur deo. & circumditi ab hoc mundo non confundamur cum his que nobis debent esse subiecta. **XCI.** Virtus nihil aliud sit quam amor dei sumus?

O Enique si virtus ad beatam vitam nos ducit. nihil virtutem esse affirmauerim. nisi summum amorem dei. Nam & illud quod virtus quadruplex a dicitur. ex ipsius amore vario quodam effectu dicitur. Est enim temperantia amor integre se prebens et quod amat. fortitudo est amor facile tolerans omnia propter id quod amat. iusticia amor soli amato seruiens. & ideo recte dominans. prudentia amor ea quibus adiuvat ab eis quibus impeditur sagaciter eligens. Sed hunc amorem non cuiuslibet sed dei esse diximus. id est summi boni. summe sapientie. summe concordie. Est enim caritas simplex & pura. que spiritu sancto inspirata. prouocit ad filium. per quem pater cognoscitur. Omne igitur officium temperantie est exuere veterem hominem & in deo reuocari. id est contemnere illecebras omnes corporeas. laudemque popularem. totumque amorem ad diuina conferre ne subiiciat se homo peccata his rebus. que sibi per recte facta diuina lege subiecta sunt. Quid est enim aliud falsis bonis illud di. atque decipi. quod tempore inferiora miranda & appetenda arbitrat. Habet igitur vir temperans in his rebus mortalibus vite regulam veramque testamenti firmatam. ut eorum nihil diligat. nihil per se appetendum putet. sed ad vite huius atque officiorum necessitatem quantum satis est usurpet. vrentis modestia. non amantis affectu. De fortitudine autem non multa dicenda sunt. amor namque ille de quo loquimur. quem tota sanctificare inflammati oportet esse in deum in non appetendis istis temperans. in amittendis fortis vocatur. Sed inter hec omnia que in hac vita possidentur. corporis grauius vinculum est iustis simis dei legibus propter antiquum peccatum. quo nihil est ad predicandum notius. nihil ad intelligendum secretius. hoc ergo vinculum ne concuiscat atque vixetur laboris & doloris. ne autem auferat atque prima tur. mortis terrore animam quatit. Amat enim illud scienter vtrac. resurrectionem reformationemque eius ope et lege diuina. sine ulla molestia iuri suo subditam fore. Sed cum hoc amore totum in deum conuerterit. his cognitis non solum mortem contemnet sed etiam desiderabit. sed restat cum dolore magno conflictus. nihil tam est tam durum atque ferreum quod non amoris igne vincat. quo cum se anima rapiet in deum. super omnem carnificinam libera & admiranda volitabat pennis pulcherrimis & ite

gerrimis. quibus ad dei amplexum amor castus innititur. Ad exemplum autem nobis considerandum est amatores auri vel laudis vel feminarum quod fortes sunt in proferendo pro eo quod diligunt. cum ille non amor sed congruentius cupiditas vocetur in quibus apparet quantus sit impetus animi ad ea que diligit cursu flexo per inania queque tendentis. Argumetorum nobis est quod sint omnia proferenda ne deseramus deum. si tanta illi ne deserant amata proferant. Merito commemorandus est sanctus iob in cuius vocibus satis elucet. quanti pendenda sunt ista. quod cum voluit homines per dominationem tenere. & ab his potius per cupiditatem tenent. & reus mortaliu serui fiunt dum imperite domi esse desiderant. Amisissis enim ille omnibus repetere diuitijs tam incussum animu tenuit & infixu deo. ut satis non illas sibi magnas fuisse ostenderet. sed se illis. sibi autem deum. quo animo si esse possent nostri te nris homines. non magnopere m. n. t. ab illorum possessione prohiberemur ut perfecti esemus. Multo enim mirabilius est non inherere istis. quibus possideas. quam ea omnino non possidere. Iusticie vero congruit ut deo quem diligit libentissime seruiat. ceteraque omnia primum sibi subiecta regat. partim subiicienda presumat. Nec de prudentia diuitijs distendum est. ad quam diuino scientia prenet appetendorum & vitandorum. que si desit. nihil horum que dicta sunt effici potest. huius ex cubiti vigilans est ne surripere paulatim mala sua sione fallamur. Qui enim spiritus modica paulatim deficiat. **XCI.** De bipertita dilectione.

Quid amplius de moribus disputet. si deus est summum bonum hominis. nihil aliud est homini bene viuere. quam toto corde. tota anima tota mente deum diligere a quo existit. ut incorruptus in eo amor custodiat. quod est temperantie. nullis frangatur incommodis. quod est fortitudinis. nullis alijs seruiat. quod est iusticie. vigilet in discernendis rebus ne fallacia surripat quod est prudentie. Hec est hominis una perfectio. qua sola impetratur ut ueritate proficiatur. hoc nobis utroque testamento conuicitur. Non potest autem seipsum non diligere qui deum diligit. immo ille solus se diligit qui deum diligit. quia sedule agit. ut summo bono proficiatur. Quod autem agis tecum. agendum est cum proximo. sed ut ad id bonum ad quod ipse tendis eum adducas. Illud enim est unum bonum quod omnibus tecum tendentibus non sit angustus. Ex qua scilicet dilectione proximi nascitur officia societatis humane. in quibus non errare difficile est. Duobus enim modis peccatur in homine. uno si ledatur. alio si cum potest non adiuuetur. Cuius homo sit anima rationalis mortali utres corpe. partim corpi. partim anime beneficie qui proximum diligit. ad corpus pertinet medicina ad animam disciplina. Medicina uoco quidquid corporis instaurat uel tuetur salutem. ut est cibus. potus. regimine. & tactu & huiusmodi. Disciplina uero illa que anime medicina est in duo distribuitur. scilicet cohibitionem. & instructionem. Cohibitio timore. instructio amore proficitur. eius dico cui per disciplinam subueitur. Nam qui subueit nihil horum habet nisi amare. In his duobus dominus testamentis duobus discipline nobis regulam dedit. In ueteri enim timor preualet. in nouo amor. Quod ubi seruitur hic libertas ab apostolis predicatur. Merito igitur o ecclesia catholica non solum ipsius cuius adeptio uita beata est pure colendum predicat

cui soli anima rationalis coherendo non misera est
secludens omne quod factum est quod subditum tem
pori. neque confundens quod eternitas. quod veri
tas. quod pax distinguit. neque sepans quod maie
stas una coniungit sed etiam proximi caritatem ita
complecteris. ut variorum morborum quibus pro pecca
tis suis anime egrotant. omnis apud te medicina pro
pollat. **XCVIII De rebus fruendis &
utendis & de diligendis. Adem in libro de do
ctrina christiana.**

Res quibus fruendum est nos beatos faci
unt. istis quibus utendum est tendentes
ad beatitudinem adiuvamur & quasi admi
niculamur. ut ad illas que beatos nos faciunt per
venire. & eis inherere possimus. Nos vero qui frui
mur & utimur inter utrasque constituti. si eis quibus
utendum est frui voluerim. impeditur cursus no
ster. ut ab his rebus quibus fruendum est obtinenda
vel retardemur. vel etiam reuocemur inferiorum
amore prepediti. Fruus enim est amore inherere alicui
rei propter seipsum. uti vero quod in usum venerit
ad id quod amas obtinendum referre si tamen aman
dum est. Nam usus illicitus abusus potius nominan
dus est. sicut cum loquimur ut id quod in animo
gerimus in animam audientis per aures carneas illabatur
sic sonus verbum quod corde gestamus & locutio
vocatur. non tamen in eum sonum cogitatio nostra
conuertitur sed apud se manens integra formam
verbis qua se insinuat auribus sine aliqua labe sue
mutacionis assumit. ita verbum dei non commutat
caro tamen factum est ut habitaret in nobis. Sic
autem qui medetur vulneri corporis adhibet quedam con
traria. ut calidum frigidum. humidum siccum. quedam ve
ro similia. ut lintheolum vel rotundo vulneri rotun
dum. vel oblongo oblongum. sic sapientia dei homi
nem curans seipsum exhibuit ad sanandum ipsa medi
cus & ipsa medicina. Quia ergo per superbiam ho
mo lapsus erat. humilitatem exhibuit ad sanandum
Serpentis astucia vel sapientia decepti sumus. per
dei clementiam liberati sumus. Nos immortalitate
male usi sumus. christus mortalitate bene usus est ut ui
ueremus. Corrupto animo femine ingressus est mor
bus. integro animo femine precesse salus. similia ve
ro quasi ligamenta vulneribus nostris adhibita hec
sunt. quod per feminam deceptos per feminam natum. ho
mo homines. mortalis mortales liberavit. Hec autem
regula dilectionis diuinitus constituta est. diliges
deum ex toto corde tuo &c. ut omnes cogitationes
tuas. & omnem vitam. & omnem intellectum in illum
conferas. a quo habes ea que conferas. Nullam enim
partem reliquit vite nostre que vacare debeat. & qua
si locum dare ut alia re velit frui. sed quidquid
aliud diligendum venerit in animam illuc rapiatur quo to
tus dilectionis impetus currit. Quisquis ergo re
cto proximum diligit. hoc cum eo debet agere. ut etiam
ipse toto corde tota anima tota mente diligit de
um. Sic enim diligens eum tanquam seipsum. totam dilectio
nem sui & illius refert in illam dilectionem dei. quod
nullum a se riuum extra patere duci. Non autem omnia
quibus utendum est diligenda sunt. sed illa sola que
aut nobiscum quadam societate referunt in deum si
cut est homo vel angelus. aut ad nos relata bene
ficio dei per nos indigent sicut est corpus. Nam
utique martires non dilexerunt scelus frequentium
se. quo tamen usi sunt ad perueniendum deum. cum
ergo quattuor sunt diligenda. vnum quod supra
nos est. alterum quod nos sumus. alterum quod iux

ta nos est. alterum quod infra. de secundo & quarto
nulla precepta danda erant. quantumlibet enim ex
cidat homo a veritate. remanet illi dilectio sui &
corporis sui. fugax quippe animus ab incommutabili
lumine omnium regeneratore. id agit ut sibi ipse regnat
& corpori suo. Magnum vero aliquid acceptum se pu
tat. si etiam fortis. id est alij hominibus dominari
potuerit. quod affectare est intollerabile omnino
supbia. & sibi tanquam debitum vendicare. quod dei
est proprium. Quia autem nonnulli dicunt malle se esse si
ne corpore omnino fallunt. non enim corpus suum
sed pondus eius & corruptiones oderunt. nec nul
lum corpus sed incorruptum & celerrimum corpus
habere uolunt. Quia ergo precepto opus non erat
ut se quisque & corpus suum diligeret. hec enim incon
cussa lege nature diligimus. que etiam in bestiis
promulgata est. restabat ut de illo quod supra nos
est & de illo quod iuxta precepta sumeremur. Vnde
diligens inquit dominum ex toto corde &c. & proximi
tuum sicut teipsum. ubi si totum intelligas. id est ani
mam & corpus proximi. nullum reus diligendaz gen
us in his duobus mandatis pretermisum est. cum enim
precurat dilectio dei. & eius modus prescriptus. ap
pareat ita ut cetera in illum confluant. de dilectione
tua nihil dictum videtur. Sed cum dictum est &
proximum tuum sicut teipsum. simul & tui abs te dilectio
non pretermisum est. **XCVIII De ordine
dilectionis.**

Ille iuste & sancte uiuit. qui rerum inte
ger estimator est. Ipse autem est qui ordina
tam habet dilectionem. ne autem diligeret non
diligendum. aut non diligeret quod diligendum est.
aut amplius diligeret quod minus diligendum est. aut
minus vel plus quod eque diligendum est. aut eque
quod minus vel plus diligendum est. Omnis qui
dem peccator in quantum peccator non est diligen
dus. & omnis homo in quantum homo est diligen
dus propter deum. deus vero propter seipsum. Et si de
us omni homine amplius diligendus est. plus debet quod
deum diligere quam seipsum. Item alius homo dili
gendus est plus quam corpus nostrum. quia propter deum
diligenda sunt omnia. & potest nobiscum alius
homo frui deo quod non potest corpus. Omnes
autem homines eque diligendi sunt. sed cum omnibus
posse non possis. his potissimum consulendum est
qui pro loco & tempore uel quarumlibet reum optu
nitatibus. constituti tibi quasi quadam sorte iun
guntur. inimicos autem nostros diligimus. non enim
timemus quia nobis auferre possunt quod dili
gimus. sed potius eos miseramur. quia tanto magis
nos oderunt quanto ab illo quem diligimus sepe
sunt. ad quem si conuersi fuerint & illum tanquam be
nificum bonum. & nos tanquam socios tanti boni ne
cesse est ut diligant. Si autem vel cui prebendum est.
uel a quo nobis prebendum est officium misericordie
recte proximus dicitur. sicut ex parabola domini in eu
angelio probatur. ubi proximum esse non docuit nisi
illum qui erga sauciatum recreandum atque curandum
misericors extitit. ex equo consequens est. ut etiam il
le a quo nobis hoc uicissim exhibendum est proximus
nisi sit. proximi enim nomen ad aliquid est. nec quisquam
esse proximus nisi proximo potest. manifestum est
hoc precepto quo iubemur diligere proximum. etiam factos
angelos contineri. a quibus magna nobis mi
sericordie officia impenduntur. ceterum diligit nos
deus non tanquam fruens. sed tanquam utens. Sed nec
sic utitur ut nos. nam nos res quibus utimur ad

hoc referim? ut dei bonitate pfruamur. deus vero ad suā bonitatē & nrām utilitatē Ego sū inq̄t uia veritas & vita. p me veniē. ad me pueniē. in me p manē. Cum autē ad eum pueniē. etiā ad patrē puenitur. qz p equalē ille cui equalis est agnoscit. me tiente & agglutināte nos spūs sancto quo in summo bono pmanere possim? Ex quo itelligit q nlla res in via tenere nos debeat. quādo nec ip̄e dñs inquātū via nostra esse dignat? est tenē nos voluit. sed trāsire ne reb? tpalib? q̄uis ab eo p salute nostra susceptis & gestis heream? infirmitē. s; potius p eas curam? alacritē. ut ad ip̄m qui naturam nrām a tpalib? liberauit & ad dexterā patris collocauit. puebi mereamur. .XCV.

Q totius scripture finis est caritas de corde puro.

Omnis igit que p̄dicta sunt hec sūma est ut intelligam? legis & oim dīnaz scrip turaz plenitudinē & finē eē dilectōnez rei qua fruendū est. & rei que nobiscū ea re frui potest. ut em̄ quisq; se diligit p̄cepto non opus est. Quisquis igit scripturas diuinas vel quālibet eaz ptem intellexisse sibi videt. ita ut eo itellectu non edificet caritatē geminā. scz dei & pximi. nō dum intellexit. Quisq; vero talē inde sniam duxerit. que huic edificandē caritatē sit utilis. nec tam hoc dixerit qd ille quē legit eo loco sensisse p̄bat non p̄nciosē fallit. nec oīno mentiē. Sed ita fallit ac si q̄s erroze deserēs viā. eo tam p̄ agz p̄gat quo etiā via ip̄a ponit. Corrigendū est tñ ne cōsuetudine demādi. etiā i transuersū aut p̄uersū ire cogatur. Differēdo em̄ temē qd ille nō senserit quem legit. plerūq; icurrit in alia que illi snie p̄texere ne queat. que si vera & certa eē p̄sentit. illud nō pot sit esse v̄ eaz qd senserat. fitq; in eo nescio quō. ut amando sniam suā. scripture incipiat eē offensioz q̄ sibi. Q malū si serpere cepit. euertē ex eo. Tūbat ei fides si dīnaz scripturaz vacillat aucto ritas. fide autē tūbatē caritas eē ip̄a lāguescit. qz non potest quisq; dilige qd nō credit. porro si cre dit & diligit. bñ viuēdo efficit ut etiā speret se ad id quod diligit eē venturū. Itaq; hec tria sunt qui bus & p̄phetia omnis & scia militat. fides. spes caritas. sed fidei succedit spes quā videbimus & spei beatitudo ad quā puenim? caritas autē etiā illis decedētib? augebat potius. Si em̄ credēdo diligim? quod non videm? quātomagis cū vidē cepim? & si sperando diligim? quo nōdū puenim? quātomagis cum puenerim? Inter t̄palia nāq; & etna hoc itere est. q̄ tempale plus diligitur anteq̄ hēatur. vilescit autē cum aduenerit. non em̄ faciat aiām cui vera & certa sedes est eēnitas. Eternum autē ardenti? diligit adeptū q̄ desideratū. nulli ei desideratū p̄cedit plus d illo existiare q̄ se h; ut ei vilescat cū min? venerit. s; quātū quisq; veniens existiare potuerit. plus pueniēs inuēturus est. Hō itaq; fide & spe & caritate subnix? eazq; inco nusse retinēs. non indiget scripturis. nisi ad alios instruēdos. Qua p̄t cum quisq; agnouerit finem p̄cepti eē caritatē de corde puro. & cō. b. & fi. n. f. oim scripturaz diuinarū itellectū ad ista tria relatur? ad tractatōnē illoz libroz securus acce dat. De corde puro inq̄t. ut nihil aliud q̄ id qd diligendū est diligaē. p̄sciam bonā addit p̄t spes iste em̄ spare nō potest cui male p̄scie scrupul? in est. & fide non ficta. i. sine mēdacio. Inest qui dez mentiēti volūtas falsa dicēdi. & iō multos mueni

mus qui n̄ ēiri velint. qui autē falli neminē. cum er go hoc sciēs hō faciat. illud nesciēs patiatur. facis apparet in vna eadēq; re eū qui fallit. illo qui men titur eē melioz. qn̄ quidē pati meli? est iniq̄tatez qz facere. oīs autē qui mentiē. iniq̄ facit. Nemo enim mentiēs in eo q̄ mentiē seruat fidē. nam hoc uult utiq; ut cui mentiē fidē sibi adhibeat. quā tam ei mentiēdo nō suat. oīs autē fidē violator. iniqu? est. .XCVI. De obscuritate & itelligētia scripturaz. Idem in libro secundo.

His qui diuinas scripturas legūt. qdā ob scure dicta plerūq; densissimā caliginē obducunt. qd diuinit? p̄uisū eē nō du bito. ad edomandā labore supbia. & itellectū a fastidio remouendū. cui facile iuestigata plerūq; vilescit. Atuezo utz ignoscere producta an cor repta sillaba tertia dicat. nō multū curat qui pro peccatis suis deū petit ut ignoscat. S; tñ eo ma gis inde offendunt hōies. quo ifirmiores sunt. & eo ifirmiores sūt. quo doctōres uideri uolūt Rezz quidē ignorātia facit obscuras figuratas locutō nes. cū ignoram? vel aiantū uel lapidū uel herbaz naturas. aliaz de rez. q̄ plerūq; ponūtur in scrip turis silitudis alie? gratia Nūcroz quoq; impicia multa facit in eis nō itelligi mystice posita. Idēz in libro tēcō. Quis qd aut in h̄mone dīno. ne qz ad morū honestatē. neq; ad fidē ueritatē p̄prie referri potest. figuratū eē agnoscat. Morz hone stas ad diligendū deū & pxim. fidē ueritas ad co gnoscendū deū & pxim p̄tinet. spes autē sua cui qz in p̄scia p̄pria quēadmodū se sentit in dilectōez dei et proxī cognitōnezq; p̄ficere. Vez est p̄clue humanū gen? non ex momentis libidīs. s; potius sue p̄suetudīs estiare peccata. ex quo p̄tingit ut si quid scriptura uel p̄cepit qd abhorreat a p̄suetu dine audiētū. uel qd nō abhorret. culpauerit figu ratā locutōez putent. Nō p̄cipit quidēz scriptura nisi caritatē. non culpāt nisi cupiditatez. & eo mō iformat mores hōim. Non autē asserit nisi catholi cam fidē reb? p̄teritis & futuris et p̄ntib? p̄teri toz naratō futuroz p̄nūciatō. p̄ntium demōstra tio. Sed oīa hec ad eandē caritatē nutriendam. & corroborandā. et cupiditatē uicendā et extinguen dam valent. Caritatē autē uoco motū aiām ad fru endū deo p̄t ipsū. et se atz pximo p̄t deū. cupi ditatē autē motū ai ad fruendū se et pximo et quo libet corpe nō p̄t deū. Qd aut agit in domita cu piditas ad corrupendū aiām et corpz suū. flagiciū uocat. qd at agit ut alteri noceat facim? d; et hec sūt duo genera oim peccatoz. s; flagicia p̄ora sūt que cū exmanuerit aiām et ad quādā egestatem p duxerint in facioza p̄siliē. quib? remoueantē impe dimenta flagicioz. uel adiuuētā q̄rantur. Itēz qd agit caritas ut sibi p̄sit utilitas est. quod aut agit ut pximo p̄sit bñficientia noiatur. Et hic p̄cedit utilitas. quia nemo potest ex eo quod non habet p̄desse alteri. Quanto autē magis regnū cupidita tis destruitur tanto caritatis augetur.

XCVII. De eloq̄ntia et sapia. Idem in li bro quarto.

Qui affluit insipienti eloq̄ntia. tātomagis cauendus est. quantomagis in his q̄ au dire inutile est delectatur auditor. etēi quem desite dicere audit. etiam uere dicere existi mat Sapienē uero dicit homo tantomagis uel mi nus quantomagis uel min? in scripturis sanctis p̄ficet. Non dico in eis multum legendis. meōzie

q3 mandandis. s3 bñ intelligendis & diligēte earū
sensib? indagandis. Sunt em̄ q̄ eas legūt & negli
gunt ne intelligāt quib? lōge sine dubio p̄ferendi
sunt. qui verba eoz m̄m? tenēt. & cor earum sui
cordis oculis vident. s3 utriq3 ille melior qui &
cum vult eas dicit. & sicut optet itelligit. Quid
aut̄ p̄dest integritas locutiōis quā nō sequit̄ intel
lect? audiētis. cū oīno loq̄ndi nulla sit cā si quod
loq̄mur non intelligūt p̄p̄t̄ quos loquimur ut in
telligāt. bonoz ingenioz insignis est idoles ī ver
bis vez amare n̄ vba. Quid ei p̄dest clavis aurea
si ap̄ire qd̄ volum? nō potest. aut qd̄ obest lignea
si hoc potest. qm̄ nihil q̄rim? nisi patere quod clau
sum est. Vir aut̄ scūs & eloq̄ns. cum iusta & bōa
et facta dicit. neq3 em̄ alia dicit̄. agit̄ quātuz po
test ut intelligē. ut libenē. ut obediēte audiatur
& hoc se posse si potuerit. & inq̄ntū potuerit pie
tate magis ozōnū q̄ ozator facultate nō dubitet.
ut ozādo p̄ se ac p̄ illis quos allocutur? est sit oza
tor anteq̄ dicit̄. ip̄a itaq3 hora iaz ut dicat acce
dens p̄iusq̄ exerat linguā p̄ferentē ad dñm leuet
aīmam sitientē. ut cructet̄ quod biberit. uel fun
dat quod impleuerit. Hēt aut̄ ut obediēte audiat̄
quantacūq3 granditate dicit̄. mai? pond? vita
dicentis. Nam qui sapientē & eloq̄ntē dicit̄ neq̄ter
aut̄ viuit. erudit̄ quidē multos dicēdi studio q̄uis
aīe sue inutilis sit. Id̄ audiunt̄ vtiliter. etiā qui uti
liter nō agunt. q3 sua quidē q̄rere studēt. sed sua
docē non audēt. Multis itaq3 p̄sunt dicēdo q̄ nō
faciūt. s3 plurib? p̄desent faciēdo que dicūt. sic
aut̄ eligat̄ doctor bonā vitā. ut etiā bonā non ne
gligat̄ famā. s3 p̄uideat bona coza; deo & hoībus
quantū potest. illū t̄m̄do. his osulēdo. in ip̄o etiā
smone malit reb? placē q̄ verbis. nec existimet
dici meli? nisi quod d̄r verius. nec doctor verbis
fuiat s3 verba doctorū. uerbis aut̄ ozendere est nō
curare quō erroz veritate vincatur. sed quō tua di
ctio dicit̄. alteri? preferat̄. **XCVIII.**

**De labore claustraliū manuali. Idem ī libro
de ope monachoz.**

Respice iquit̄ volatilia celi. qm̄ nō ferunt
& c. cōsiderate lilia agrī quō crescunt.
Non laborāt neq3 nent. His verbis euan
gelicis nōnulli nō solū pigriciā. sed etiā ar̄rogātiā
suā fouent qui opari nolūt. In eo aut̄ quod dixit
ap̄ls. qui non vult opari nō man. opa inquit̄ sp̄i
ritualia dēmus accipe. que & nos faci m? legim?
cum fratrib? & ozam? alloq̄mur eos & osolamur
& talia opa si nō facerem? piculose a dñō alimē
ta ip̄a sp̄ūalia sumerem? Sed ne cuiq̄ p̄dicta ver
ba liceret postea p̄ volūtate nō p̄ caritate inter
p̄tari. ip̄e exēplo suo docuit quod p̄cepit. Non ī
quit̄ panē gratis ab aliquo manducauim? sed ī
labore & fame die ac nocte o. & c. Qui aut̄ dicunt.
se vacare lectōni. nōne illic inueniūt quod ap̄ls p̄
cipit. Que est ergo istā p̄uersitas lectōi nolle ob
tempare. dum vult ei vacare. & ut quod bonum
est diutius legat̄. id̄ nolle facere quod legiē. quis
em̄ nesciat tanto citi? quēq3 p̄ficē cum bona le
git. quāto citius facit qd̄ legit. Si aut̄ alicui sm̄
erogand? est. & ita occupat̄ ut manibus opari n̄
vacet. Nunquid̄ oēs ī monasterio p̄t̄ fratribus.
ad se veniētibus dinas lectōnes exponere. uel de
aliquib? q̄onib? salubriter disputare. Qñ̄ igiē hoc
non omēs p̄nt. cur sub hoc obtentu oēs vacare vo
lunt. Quamq̄ & si oēs hoc possent. vicissim facē
dērent. nō solū ne ceteri a necessarijs opib? occu

parentē. sed q3 etiā sufficit ut audiētib? vnus loq̄
tur. Sed & cāntica dīna cantare etiā manib? opan
tes possunt de facili. & ip̄m laborē tanq̄ dīno ce
leumate cōsolari. Ip̄a aut̄ est optia gubernatō. ut
oīa suis ep̄ibus distributa ex ozdie gerant̄. ne aīm
humanū turbulētis ip̄licatōibus inuoluta p̄ur
bent. Si quis aut̄ verā corpis infirmitatē ut labo
rare nō possit oñdit̄ humane tractandus est. q̄ ve
ro falsā p̄tendit. & oīmci nō potest deo dimittē
dus est. **XCIX.** **De illis qui nolūt opari
p̄pter pigriciā v̄l ar̄rogātiā.**

Aeniunt plerūq3 ad hanc p̄fessionē hūitu
tis dei & ex ozditōe hūili. et ex vita rusti
cana. et ex opificū exercitatōe. et plebeio
labore. tanto utiq3 felicis quanto educati foruz?
Qui si non admittant̄ graue peccatū est. p̄pterea
em̄ et ignobilia mundi elegit deus et ea que nobis
sunt. ut ea que sunt despiceret. Tales ego se quo
mim? opent̄ de infirmitate corpis excusare nō p̄nt
p̄terite uite quippe osuetudie oīmciunt̄. s3 v̄mbra
culo male disciplie se ozegunt. ut ex male intellēo
euangelio p̄cepta ap̄lica p̄uere meditent̄. vere
volatilia celi sed p̄ sup̄biā ī altū se extollēdo. &
fenum agrū sed carnaliter sentiēdo. atq3 vtinā illi
qui vacare volūt manib? oīno vacarēt et linguīs
Vez illi qui nihil carnaliter opando volatilia celi
imitant̄. cur man? ociosas et repositoza vel ozrea
hēre volunt. cur ea que sumunt ex alioz labore re
condunt. cur deniq3 molunt et coquent. hoc enim
aues non faciunt. Illi itaq3 qui p̄ter istāz factā
societatem vitam labore corpis transigebant. ex
quoz numero plures ad monasterium veniunt. si
nolunt opari nec manducēt. nō em̄ p̄pter hoc xp̄i
ana militia ad pietatē diuites humiliantur ut pau
peres extollantur. Nec ullo mō decet ut in ea ui
ta ubi senatores fiunt laboriozi. ibi fiant opifices
ocōsi. et quo veniunt relictis diuitijs suis qui fue
runt p̄diorū domi. ibi sint rustici delicati. Testē
inuoco dominū hiesū in aīam meam. qm̄ quārum
attinet ad cōmodū meum. multo mallē p̄ singulos
dies certis horis quantū in bene moderatis mona
sterijs ozstitutū est aliquid manibus opari. et cete
ras horas hēre liberas ad legēdum. et ozandū.
aut aliqui de dīnis literis agēdum. q̄ tumultuo
sissimas p̄plexitates causaz alienaz pati de nego
cijs secularibus. vel iudicādo dirimendis. uel iter
ueniēdo p̄cidēdis. Ceterz quis ferat homies ozūa
ces. saluberrimis apostoli monitis resistētes. non
sicut īfirmiores tolerari. sed sicut sanctōres etiā
p̄dicari ut monasteria sanioze doctria gemina
illecebra corumpantur. et dissoluta licētia uaca
tōnis et falso nomie sanctitatis. Quid etiā iniqui
us. q3 uelle sibi obtempari a mīozibus. et nolle ob
tempare maioribus.